



## Διεθνείς Φωτογραφικές Συναντήσεις στην Πάτρα, 2002

International Photography Encountres in Patras, 2002

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ • UNDER THE AIGIS OF THE HELLENIC MINISTRY OF CULTURE

29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ – 8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2002 • NOVEMBER 29 – DECEMBER 8, 2002



ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ  
HELLENIC CENTRE FOR PHOTOGRAPHY



Διεθνείς Φωτογραφικές Συναντήσεις  
Πάτρα, 29 Νοεμβρίου - 8 Δεκεμβρίου 2002

International Photography Encountres  
Patras, November 29 - December 8, 2002

**ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ**  
**ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ, 2002**  
**29 Νοεμβρίου-8 Δεκεμβρίου 2002**

<http://www.hcp.gr>

*Υπό την αιγίδα*  
του Υπουργείου Πολιτισμού

*Οργάνωση*  
Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας,  
και Αχαϊκή Εταιρεία Πολιτισμού.  
Με τη συνεργασία της ΔΕΠΑΠ

*Γραμματεία Οργάνωσης*  
Έφη Τόιτου  
Μαρία Αλανιάδου

*Κατάλογος*  
Typorama  
Εκτύπωση: Ταχύτυπο

*Copyrights*  
Για την έκδοση © Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας, 2002  
Για τις φωτογραφίες © Οι Φωτογράφοι και οι Καλλιτέχνες, 2002  
Για τα κείμενα © Οι Συγγραφείς, 2002

**ISBN 960-7095-27-8**

**Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας +**  
**Οπτικών Μέσων** Επικοινωνίας  
Χατζηχρήστου 3, Μακρυγιάννη, 117 42 Αθήνα  
Ταχυδρ. Διεύθυνση: Τ.Θ. 30564, 100 33 Αθήνα  
Τηλ.: 210 9210545, Fax: 210 9210546  
e-mail: [info@hcp.gr](mailto:info@hcp.gr)

Το Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας είναι μέλος  
του Φωτογραφικού Δικτύου της Επικράτειας Πολιτισμού

**INTERNATIONAL PHOTOGRAPHY**  
**ENCOUNTERS IN PATRAS, 2002**  
**November 29-December 8, 2002**

<http://www.hcp.gr>

*Under the aegis of the*  
Hellenic Ministry of Culture

*Organization*  
Hellenic Centre for Photography  
and Civilization Company of Achaia.  
With the co-operation of DEPAP

*Secretariat*  
Efi Toitou  
Maria Alaniadou

*Catalogue*  
Typorama  
Printed by Tachytypo

*Copyrights:*  
For the Edition © Hellenic Centre for  
Photography, 2002  
For the Photos © Photographers and Artists,  
2002  
For the Texts © The Authors, 2002

**ISBN 960-7095-27-8**

Hellenic Centre for Photography +  
Visual Communication Media  
Chatzichristou 3, Makriyanni, GR-117 42 Athens  
Mail: P.O.Box 30564, GR-100 33 Athens  
Tel.: +30 210 9210545, Fax: +30 210 9210546  
e-mail: [info@hcp.gr](mailto:info@hcp.gr)

Hellenic Centre for Photography is member of  
the Photography Network of the Domain of  
Culture



Διεθνείς Φωτογραφικές Συναντήσεις  
Πάτρα 29 Νοεμβρίου - 8 Δεκεμβρίου 2002

International Photography Encountres  
Patras, November 29 - December 8, 2002



Αθήνα 25 Νοεμβρίου 2002

Η διοργάνωση αυτή έρχεται να συμπληρώσει και να επεκτείνει το γεωγραφικό άξονα των εκδηλώσεων που διοργανώνονται στη χώρα μας με επίκεντρο τη φωτογραφική τέχνη. Μετά τη Φωτογραφική Συγκυρία στη Θεσσαλονίκη, το Φεστιβάλ Φωτογραφίας στη Σκόπελο και το Μήνα Φωτογραφίας στην Αθήνα, σε αυτές έρχεται να προστεθεί με αξιώσεις και η Πάτρα με τις Διεθνείς Φωτογραφικές Συναντήσεις.

Χαιρετίζουμε λοιπόν με ιδιαίτερη ικανοποίηση τις Διεθνείς Φωτογραφικές Συναντήσεις, ένα νέο θεσμό που διοργανώνεται με την καθολική υποστήριξη των φορέων που απαρτίζουν το Φωτογραφικό Δίκτυο της Επικράτειας Πολιτισμού αλλά και τη συμμετοχή των τοπικών πολιτιστικών φορέων.

Το Υπουργείο Πολιτισμού, έχοντας διαμορφώσει μία σταθερή πολιτική για τη φωτογραφική τέχνη, ενισχύει τις σημαντικές πρωτοβουλίες των φορέων του χώρου αυτού, έτσι ώστε να τεθούν οι βάσεις για την καθιέρωση ενός ακόμα διεθνούς θεσμού που συμβάλει στην ανάδειξη του ρόλου της φωτογραφίας στη διαμόρφωση του σύγχρονου πολιτισμού.

Σήμερα άλλωστε στην εποχή της παντοδυναμίας της εικόνας ο ρόλος της φωτογραφίας καθίσταται κεφαλαιώδης, κάτι ιδιαίτερα σημαντικό για τη χώρα μας που πρόκειται σύντομα να βρεθεί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος όλου του κόσμου, λόγω της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Εύχομαι κάθε επιτυχία σε όλους τους συμμετέχοντες καλλιτέχνες, τους διοργανωτές και όλους όσοι εργάστηκαν για να πάρει σάρκα και οστά ο νέος αυτός θεσμός.

Ευάγγελος Βενιζέλος  
Υπουργός Πολιτισμού

Athens November 25 2002

This organisation comes to complement and expand the geographic axis of the events that are being organised in our country with epicentre the art of photography. After the Photographic Coincidence in Thessaloniki, the Festival of Photography in Skopelos and the Month of Photography in Athens, Patras with its International Encounters of Photography, comes to be added with pretensions.

We welcome with gratification the International Encounters of Photography in Patras, a new institution that is being organised with the general support of the institutions that form the Photographic Network of the Domain of Culture but also the participation of local cultural institutions.

The Ministry of Culture, having formed a stable policy for the art of photography, reinforces the significant initiatives of the photographic institutions, so that foundations will be laid for the establishment of one more international institution that will contribute to the setting off of the role of photography in the configuration of modern culture.

Moreover today, the age of the image omnipotence, the role of a photograph is appointed to be fundamental, something very important for our country that will be soon in the epicentre of the world interest, due to the organisation of the Olympic Games of the year 2004.

I wish therefore every success to all the participant artists, the organisers and all those who worked towards the realisation of this new institution.

Evangelos Venizelos  
Minister of Culture



Οι Φωτογραφικές Συναντήσεις στην Πάτρα  
εμφανίζονται να ενισχύσουν και να συμπληρώ-  
σουν τον άξονα των μαζικών Φωτογραφικών  
εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται στη χώ-  
μας μας. Το πολυπρό παράδειγμα του  
Parallax το 1986 στη Θεσσαλονίκη, ακολου-  
θήθηκε άμεσα από τη διοργάνωση του Μήνα  
Φωτογραφίας στην Αθήνα το 1987 και τη Φω-  
τογραφική Συγκυρία το 1988 για να προστε-  
θούν από το 1994 οι Φωτογραφικές Εκδηλώ-  
σεις του Καλοκαιριού στη Σκόπελο.

Η Πάτρα, αν και η τρίτη μεγαλύτερη πόλη  
στη χώρα μας έμεινε έως τώρα σιωπηλή  
μπροστά σ' αυτά τα σημαντικά δρώμενα, χω-  
ρίς ωστόσο να υπολείπεται ούτε σε υποδο-  
μές και κυρίως ούτε σε έμπυχο υλικό.

Αυτό που παρουσιάζεται φέτος εδώ, είναι το  
αποτέλεσμα της αρμονικής συνεργασίας του  
Ε.Κ.Φ. με την Δ.Ε.Π.Α.Π. αλλά και την νεοσύ-  
στατη Αχαϊκή Εταιρεία Πολιτισμού που ενώ-  
σαν τις δυνάμεις τους και μαζί με το σύνολο  
σχεδόν των φορέων που συμμετέχουν στο  
Φωτογραφικό Δίκτυο της Επικράτειας Πολιτι-  
σμού υλοποίησαν και παραδίδουν στη θέαση  
και την κρίση σας.

Έτσι σήμερα, γιορτάζουμε τη γέννηση ενός  
νέου θεσμού που καθορίζει τη διαφορετικό-  
τητά του μέσα από το ευρύ πλέγμα της κοι-  
νής προσπάθειας και συνεργασίας του συνό-  
λου του ενεργού φωτογραφικού δυναμικού  
της χώρας μας προς τον κοινό στόχο: την  
ανάδειξη του παλαιού έργου και την ανάπτυ-  
ξη της νέας παραγωγής.

Σταύρος Μωρεσόπουλος  
Πρόεδρος Ε.Κ.Φ.  
Καλλιτεχνικός Διευθυντής Φ.Σ.Π.

The photographic encounters in Patras  
reinforce and complement the axis of the  
mass photographic events realized in our  
country.

The spirited example of Parallax in 1986 in  
Thessaloniki, was followed directly from the  
organization in 1987 of the Month of  
Photography in Athens and the Photographic  
Conjunctures in 1988. Since 1994 the  
Summer Photographic Events in Skopelos  
were added.

Despite all these important activities, Patras  
the 3rd city in our country, with no lack in  
substructure and mostly with no lack in living  
material remained silent until now.

What this year is being presented here is the  
result of the harmonic collaboration of the  
H.C.P. with DEPAF, but also the new Achaean  
Culture, which united their strength and  
together with almost the entirety of the  
institutions that participate in the  
Photographic Network of the Domain of  
Culture realized and hand over to your view  
and judgment.

So today, we celebrate the birth of a new  
institution that defines its differentiation  
through the wide mesh of the common try and  
collaboration of the entirety of our country's  
active photographic dynamic towards the  
common goal: the elevation of old work and  
the evolution of new production.

Stavros Moresopoulos  
President H.C.P.  
Art Director P.E.P



Με ιδιαίτερη ικανοποίηση παραδίδουμε σήμερα στην Πόλη μας έναν νέο θεσμό σε μια ιδιαίτερα διαδεδομένη – σε ολόκληρο τον κόσμο, αλλά και στη χώρα μας – τέχνη, τη φωτογραφία, στην οποία η Πάτρα έως σήμερα είχε ελάχιστα να επιδείξει.

Η υψηλή ποιότητα του προγράμματος που περιλαμβάνουν οι πρώτες Διεθνείς Φωτογραφικές Συναντήσεις στην Πάτρα και η σημαντικότητα των φορέων που συμμετέχουν σε αυτές, προδιαγράφουν το πιο πετυχημένο ξεκίνημα – ένα ξεκίνημα που τοποθετεί την πόλη μας και τον νέο της θεσμό ανάμεσα στους κορυφαίους θεσμούς του φωτογραφικού χώρου στην Ελλάδα.

Καλή θέαση...

Βικτωρία Αγγελοπούλου  
*Πρόεδρος Δ.Ε.Π.Α.Π.*

With great satisfaction we hand over to our city today a new institution in a particularly spread art in the whole world and in our country, photography, in which Patras had displayed the minimum until today.

The high quality of the program contained in the first International Photographic Encounters in Patras and the importance of the participating institutions, specify the most successful start – a start that brings our city and its new institution among the top institutions of the photography world in Greece.

We wish you a fine view...

Victoria Agelopoulou  
*President DEPAF*





**ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ  
ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ, 2002**

29 Νοεμβρίου-8 Δεκεμβρίου 2002

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού

**Οργάνωση:**

Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας,  
και Αχαϊκή Εταιρεία Πολιτισμού.  
Με τη συνεργασία της ΔΕΠΑΠ

**Τιμητική Οργανωτική Επιτροπή**

Βίκυ Αγγελόπουλου, Πρόεδρος ΔΕΠΑΠ  
Καθηγητής Ιωάννης Βαράκης, Υπεύθυνος Λειτουργικών Θεμάτων Συνεδριακού και Πολιτιστικού Κέντρου Πανεπιστημίου Πατρών  
Καθηγητής Γεράσιμος Λυμπεράτος, Πρόεδρος Επιτροπής Πολιτιστικής Ανάπτυξης Πανεπιστημίου Πατρών  
Αντώνης Σκιαθάς, ποιητής, μέλος Δ.Σ. ΔΕΠΑΠ

**Οργανωτική Επιτροπή:**

Σταύρος Μωρεσόπουλος, πρόεδρος  
Γιάννης Πικραμένος, αντιπρόεδρος  
Αγγελική Αντωνοπούλου  
Μανώλης Μωρεσόπουλος  
Παναγιώτης Οικονομόπουλος  
Δημήτρης Παπανικολάου  
Χρήστος Φιλιπούσης

**Καλλιτεχνικός Διευθυντής:**

Σταύρος Μωρεσόπουλος

**Στην υλοποίηση της διοργάνωσης  
συμπεράσθηκαν:**

Διεύθυνση Καλών Τεχνών Υπουργείου Πολιτισμού  
Πανεπιστήμιο Πατρών  
Αθονική Φωτοθήκη  
Μουσείο Μπενάκη  
Ελληνικό Λογοτεχνικό Ιστορικό Αρχείο (Ε.Λ.Ι.Α.)  
Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης  
Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών (Φ.Κ.Α.)  
Φωτογραφικό Κέντρο Σκοπέλου  
Φωτογραφικό Κέντρο Θεσσαλονίκης (Φ.Κ.Θ.)  
Σουηδικό Ινστιτούτο στην Αθήνα  
Ίδρυμα Τοπάλη  
Φωτογραφικό Τμήμα Πολιτιστικών Ομάδων Φοιτητών Πανεπιστημίου Πατρών

**INTERNATIONAL PHOTOGRAPHY  
ENCOUNTERS IN PATRAS, 2002**

November 29-December 8, 2002

Under the aegis of the Hellenic Ministry of Culture

**Organisation**

Hellenic Centre for Photography  
and Civilization Company of Achaia.  
With the co-operation of DEPAP

**Honorary Committee**

Vicky Angelopoulou, *President of DEPAP*  
Professor Yannis Varakis, *Co-ordinator of the the Conference and Cultural Center of the University of Patras*  
Professor Gerassimos Lymberatos, *President of the Cultural Events Committee of the University of Patras*  
Antonis Skiathas, poet, *member BD of DEPAP*

**Organization Committee:**

Stavros Moressopoulos, *president*  
Yannis Pikramenos, *vice president*  
Angeliki Antonopoulou  
Panayotis Economopoulos  
Christos Filipoussis  
Manolis Moressopoulos  
Dimitris Papanikolaou

**Art Director**

Stavros Moressopoulos

**In the realisation of the event they  
also co-operate:**

Department of Fine Arts of the Ministry of Culture  
University of Patras  
Athonite Photographic Archive  
Benaki Museum  
Hellenic Literature and Historical Archive  
Thessaloniki Museum of Photography  
Photography Center of Athens  
Photographic Center of Skopelos  
Photographic Center of Thessaloniki  
Swedish Institute at Athens  
Institution Topali  
Photography section of the Student Cultural Groups at the University of Patras



## Περιεχόμενα / Contents

Αφιέρωμα στο Άγιον Όρος / Tribute to the Mount Athos	
Το Αγιορειτικό Φωτογραφικό Φαινόμενο	
Μια αναδρομική παρουσίαση	
The Athonite Photographic Phenomenon	
A Retrospective	16
Από τα Χρόνια του Μεσοπολέμου στη Σύγχρονη Φωτογραφία	
From the Years of the Mid-war to Contemporary Photography	
Κώστας Μπαλάφας / Costas Balafas	
Βούλα Παπαϊωάννου / Voula Papaioannou	
Δημήτρης Χαρισιάδης / Dimitris Charissiadis	
Πρόσωπα στη Σκιά / Faces in Shadow	28
Δημήτρης Παπαδήμος / Dimitris Papadimos	
Αίγυπτος - Ελλάδα (1955-1970): Χτίζοντας με τους Ανθρώπους	
Egypt - Greece (1955-1970): Building with People	36
Γιάννης Στυλιανού / Yiannis Stylianos	
Η Διαιώνια Όραση και η Ευγενής Αντινομία	
Lucid Vision / Noble Paradox	40
Στέλιος Ευσταθόπουλος / Stelios Efstathopoulos	
Οι Τσιγγάνοι / Gypsies	44
Herbert List	
Φως της Ελλάδος / The Light of Greece	48
Bruno Ehrs	
Ο Εναγκαλισμός / The Embrace	52
Παναγιώτης Σωτηρόπουλος / Panayiotis Sotiropoulos	
Αποτυπώματα / Imprints	56
Φωτογραφία και Ελληνικό Τοπίο	
Η Μυθική Αρκαδία και οι Μυθολογίες του Πραγματικού	
Photography and the Greek Landscape	
The Mythical Arcadia and the Mythologies of the Real	60
Χάρης Πρέσας / Haris Pressas	
Latitude 38° 15' N - Longitude 21° 45' E	70
Νέες Τάσεις / New Tendencies	74
Τρανή Ρομά Αντί Σουρέτι	
Νέοι Τσιγγάνοι Φωτογράφοι / Young Roma Photographers	86
Νέα Βαλκανική Φωτογραφία / New Balkan Photography	94
Γιώνης Βλασταράς / Yiannis Vlastaras	
Μεταμόρφωση / Metamorphosis	94

Ομαδική Έκθεση Φοιτητών Πανεπιστημίου Πατρών Group exhibition of students of the University of Patras .....	108
Άλλες Εκδηλώσεις / Other Events	
Portfolios' Review .....	122
Διάλεξη / Lecture	
Στην Αιχμή των Γεγονότων / Front Line News Γιάννης Μπεχράκης / Reuters Yannis Behrakis / Reuters .....	123
Σεμινάριο / Seminar	
Η Σκοτεινή Όψη της Φωτογραφίας / The Dark Aspect of Photography Κωστής Αντωνιάδης / Costis Antoniadis .....	124
Βιογραφικά Σημειώματα / Curriculum Vitae .....	125
Ευχαριστίες / Acknowledgments .....	139

Αφιέρωμα στο Άγιο Όρος  
Tribute to the Mount Athos

# Το Αγιορειτικό Φωτογραφικό Φαινόμενο

## Μια αναδρομική παρουσίαση

### The Athonite Photographic Phenomenon A Retrospective

Μια έκθεση του Ελληνικού Κέντρου Φωτογραφίας και της Αγιορειτικής Φωτοθήκης πλαίσιο  
συνωμμένη από έκθεση φωτογραφικών μονογραφιών για το Άγιο Όρος.

An Exhibition by the Hellenic Center for Photography and the Athonite Photographic  
Archive framed by a photography exhibition of monographs about the Holy Mountain.

Επιμέλεια εκθέσεων: Σταύρος Μωρεσόπουλος  
Curated by Stavros Moressopoulos

Επιστημονική Επιμέλεια: Βαγγέλης Χεκίμογλου  
Scientific Curatorship: E. A. Hekimoglou

#### Μια συνοπτική αναδρομική παρουσίαση του αγιορειτικού φωτογραφικού πλούτου

Η παρούσα έκθεση εκπληρώνει μία από καιρό  
διαπιστωμένη ανάγκη, δηλαδή την παρουσίαση  
μιας συνοπτικής, αντιπροσωπευτικής επιλογής  
από το αρχείο της Αγιορειτικής Φωτοθήκης.

Ένα μέρος από το αρχείο αυτό έχει τεθεί μέ-  
χρι σήμερα υπόψη του κοινού, με τις εκδό-  
σεις και τις εκθέσεις της Αγιορειτικής Φωτο-  
θήκης. Συμπληρώθηκαν όμως πέντε χρόνια  
από τις δύο πρώτες εκθέσεις — και τις αντί-  
στοιχες ήδη εξαντλημένες εκδόσεις —<sup>[1]</sup> οι  
οποίες είχαν γενικό χαρακτήρα και παρουσία-  
σαν για πρώτη φορά ιστορικό φωτογραφικό  
αγιορειτικό υλικό. Ακολούθησαν χρόνια μεγά-  
λης εκθεσιακής, εκδοτικής και ερευνητικής  
δραστηριότητας,<sup>[2]</sup> μέσα από ειδικότερες  
προσεγγίσεις. Στην περίοδο αυτή, η Αγιορει-  
τική Φωτοθήκη απέκτησε πολλά νέα ευρύμα-  
τα. Έτσι, έφτασε η ώρα μιας μικρής αναδρο-  
μικής έκθεσης η οποία θα προσπαθήσει να  
μεταδώσει την αίσθηση ολόκληρου του θεμα-  
τικού ριπιδίου της συλλογής.

Ο κύριος στόχος της παρούσας έκθεσης εί-  
ναι παιδευτικός. Μέσα από τις συγκεκριμένες  
θεματικές κατηγορίες, αποσκοπούμε στην  
κατάταξη της γνώσης που περιλαμβάνουν οι  
φωτογραφίες και στη μετάδοση των αντίστοι-  
χων πληροφοριών.

Το φωτογραφικό υλικό που έχουν συγκε-  
ντρώσει, με απερίγραπτο μόχθο, οι σεβαστοί  
γέροντες είναι απέραντο. Όπως απέραντο εί-  
ναι και το Άγιον Όρος. Οι φωτογραφίες της

#### A conspectus of the photographic wealth of Mount Athos

This exhibition comes to fill a long-recognized  
need: the presentation of a synoptic,  
representative selection from the contents of  
the Mount Athos Photographic Archive.

Some of the material has already been  
presented to the public, in the various  
publications and exhibitions organized by the  
Archive. It is now however five years since the  
first two exhibitions were held — and the  
companion volumes<sup>[1]</sup> (already out of print)  
published; general in their scope and intent,  
these were the first presentations of historic  
photographs of Mount Athos. The period of  
intense exhibition, research and publishing  
activity<sup>[2]</sup> with a more specific focus that  
followed was also marked by the acquisition  
of a considerable amount of new material. As  
a result, the time is now ripe for a small  
retrospective review, in an attempt to convey  
a sense of the entire thematic range of this  
collection.

The main goal of this exhibition is educative:  
through specific thematic categories we have  
attempted to classify and to convey the  
information contained in the photographs.

The material that has been collected, with  
incredible difficulty, by the venerable fathers is  
vast. Like the world of the Holy Mount itself.  
The photographs in the Mount Athos  
Photographic Archive capture fleeting  
moments of that vastness. The choice of



Αγιορειτικής Φωτοθήκης απεικονίζουν φευγαλέα αυτή την απεραντοσύνη. Η επιλογή αυστηρά προσδιορισμένων θεματικών ενότητων δεν είναι ευχερής, αφού προσκοίει στον πολυσύνθετο χαρακτήρα του απεικονιζόμενου τόπου και στο εύρος του υλικού. Οι θεματικές κατηγορίες που παρουσιάζονται στη συνέχεια αντανακλούν τη βασική διαίρεση του υλικού της Αγιορειτικής Φωτοθήκης στις εξής μείζονες κατηγορίες:<sup>[3]</sup> (α) πρώιμες απεικονίσεις και χαρακτηριστικά από φωτογραφίες, (β) καρτποστάλ, (γ) δομημένο και φυσικό τοπίο, (δ) καθημερινή ζωή, (ε) θρησκευτικές τελετές, (στ) ιστορικές φωτογραφίες, (ζ) πορτρέτα, (η) αγιορείτες φωτογράφοι.

Στην παρούσα αναδρομική παρουσίαση, ανατρέχουμε καταρχάς σε παλαιότερες οπτικές μορφοποιήσεις για το Άγιον Όρος, που έγιναν ευρύτερα γνωστές στον έξω κόσμο. Το αντίγραφο της εικόνας του Άξιον Εστί του Πρωτάτου, περιβάλλεται από τα εικαστικά θέματα των σφραγίδων των είκοσι μονών του Άθω. Πρόκειται για έργο του ζωγράφου και φωτογράφου ιερομονάχου Βενιαμίν Κοντράκη, ο οποίος διατηρούσε εργαστήριο στις Καρυές, και χρονολογείται στα 1872. Το θέμα αυτό αποτελεί μία ευσύνοπτη οπτική αναφορά στο Άγιον Όρος, με μεγάλη διάδοση στην εποχή του. Ο βρετανός ευπατρίδης Athelstan Riley που επισκέφθηκε το Άγιον Όρος το 1883, φωτογράφησε μονές και την αγορά των Καρυών. Οι φωτογραφίες του κυκλοφόρησαν σε όλη την Ευρώπη, με τη μορφή χαρακτηριστικών, σε ένα βιβλίο που εξέδωσε για τον Άθω.

Τον προηγούμενο αιώνα, οι φωτογραφικές λήψεις δημοσιεύονται ως χαρακτηριστικά, οσάκις η φωτογραφική τεχνολογία δεν επιτρέπει την απεικόνιση φωτογραφιών. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση μεγάλων «αφιερωμάτων» που δημοσίευσε το περιοδικό *Le Tour du Monde* για το Άγιον Όρος, μία φορά το 1861 και άλλη μία το 1896. Οι χαράξεις έγιναν με βάση την πρωτοτυπία φωτογραφία. Ιερά κειμήλια, τοιχογραφίες και μοναχοί φωτογραφίζονται και επίσης οι φωτογραφίες αντιγράφονται σε χαρτοκίττα και δημοσιεύονται στο περιοδικό.

Ευρωπαϊστικές ήταν οι καρτποστάλ που εκδόθηκαν με θέμα το Άγιον Όρος. Μέχρι το 1905, οι σπάνιες καρτποστάλ εκδίδονταν στην Αυστρία και τη Γερμανία. Στην περίοδο 1905-1908 επικρατούν οι εκδότες της Θεσσαλονίκης, ενώ στα 1908 εκδίδεται η μεγάλη

strictly determined thematic units is not easy, since it comes up against the complex character of the landscape represented and the breadth of the material. The thematic categories presented in this volume reflect the basic arrangement of the Archive's material into the following major categories:<sup>[3]</sup> (a) early representation and engravings from photographs, (b) post cards, (c) architectural and natural landscape, (d) daily life, (e) religious ceremonies, (f) historic photographs, (g) portraits, (h) Athonite photographers.

In this retrospective, we have focused first of all on early photographic records of Mount Athos, the first pictures of the Holy Mount to become widely known in the outside world. A copy of the Axion Esti icon in the outside world. A copy of the Axion Esti icon in the Protaton surrounded by the figurative motifs of the twenty Athonite monasteries in the work (1872) of hieromonk Benjamin Kondrakis, painter and photographer, who kept a studio in Karyes. This image was a synoptic visual reverence to Mount Athos, and was widely known in its day. Patrician British traveller Athelstan Riley, who visited Mount Athos in 1883, took photographs of monasteries and of the market in Karyes. His photographs circulated throughout Europe, in the form of the engravings, in a book he published on Mount Athos.

In the 19th century, photographs were published as engravings, since printing technology did not permit their reproduction. Typical examples are the special "albums" on Mount Athos brought out by the periodical *Le Tour du Monde* in 1861 and 1896. Engravings drawn from original photographs of sacred relics, wall paintings and monks were produced, and these were printed in the albums.

The post cards featuring Mount Athos are also very fine. The rare post cards from before 1905 were printed in Austria and Germany, while those dating from the period 1905-1908 were largely produced in Thessaloniki. In 1908, a large series of post cards was printed by Stephanos Stourmaras of Volos from photographs taken by his brother Pericles, who worked on Mount Athos.<sup>[4]</sup> For technical reasons, these post cards are here published in black and white, as they were originally

σειρά του Στέφανου Στουρνάρα, από το Βόλο. Η φωτογραφική εργασία ανήκει στον αδελφό του Περικλή Στουρνάρα, που εργάστηκε στον Άθω.<sup>[4]</sup> Για τεχνικούς λόγους, οι καρμποστάλ δημοσιεύονται εδώ ασπρόμαυρες όπως είχε δηλαδή η αρχική φωτογραφία, πριν από τον χρωματισμό της.

Από τις πρώτες απεικονίσεις του Αγίου Όρους, οι φωτογράφοι ήταν πάντοτε θεματικά προσηλωμένοι στο φυσικό και δομημένο αγιορειτικό τοπίο, τόσο στον 19ο αιώνα όσο και στο μεσοπόλεμο. Οι φωτογραφίες αυτές είναι πολύτιμες για την αρχιτεκτονική ιστορία του Άθω.

Μια άλλη μεγάλη κατηγορία λήψεων αφορά ιστορικές προσωπικότητες και σημαντικά γεγονότα, που καταγράφηκαν επιτόπου από το φακό των αγιορειτικών, κυρίως, φωτογραφικών εργαστηρίων. Η παρουσία του Οικουμενικού Πατριάρχη Ιωακείμ Γ' κατά την περίοδο της διαμονής του στο Άγιον Όρος, του μητροπολίτου των Αθηνών, κατά την επίσκεψή του στα Καυσοκαλύβια, η παραδοσιακή απεικόνιση της Ιεράς Επιστασίας, ο εορτασμός του πρώτου ελεύθερου Πάσχα, η Επιτροπή Αγιορειτών η οποία επέδωσε στην Αθήνα το ψήφισμα περί ενσωματώσεως του Αγίου Όρους στην Ελλάδα, ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Γεννάδιος με την Ιερά Κοινότητα (1914), η υποδοχή στις Καρυές του Άγγλου ναυάρχου A. Calthorpe, ύπατου αρμοστή των συμμαχικών δυνάμεων στην Κωνσταντινούπολη (1919), ο στρατηγός D' Esperey με αξιωματικούς, στην επίσκεψη του στην Ιερά Κοινότητα, το ίδιο έτος, ο Ελευθέριος Βενιζέλος με τον πρωτεπιστάτη και τους αντιπροσώπους των είκοσι μονών (1930) είναι μερικά παραδείγματα από τον πλούτο των φωτογραφιών της Αγιορειτικής Φωτοθήκης με ιστορικό περιεχόμενο.

Χαρακτηριστικές φωτογραφίες του θρησκευτικού βίου στο Όρος αποτελούν οι παλαιές φωτογραφικές απεικονίσεις θρησκευτικών τελετών, όπως η πασχαλινή λιτανεία στη μονή Ιβήρων με την εικόνα της Παναγίας της Πορταΐσσης, η πομπή μετά τον εσπερινό της Αγάπης στο ναό του Πρωτάτου στις Καρυές, γύρω στα 1930, η κηδεία ηγούμενου στη μονή Αγίου Παύλου, το 1931.

Κυρίως οι φωτογράφοι του Αγίου Όρους, και λιγότερο οι επισκέπτες, απθανάτισαν πρό-

duced, that is, before being coloured.

From the very beginning photographers have been drawn to the natural and architectural landscape; this is evident in both the 19th century and the inter-war period. These photographs, of which a number are reproduced here, are invaluable documents on the architectural history of the Holy Mount.

Another major category of photographs is that of personalities and major events, captured on the spot by — in most cases — Athonite photographers. Pictures of Ecumenical Patriarch Joachim III, photographed during his stay on Mount Athos around the turn of the century, and of the Metropolitan of Athens on his visit to Kafsokalyvia, the traditional portrait of the Holy Epistasia (the executive committee of Mount Athos), pictures of the first celebration of Easter after the Liberation (from Turkish rule), of the delegation of Athonite monks that went to Athens to present the resolution calling for the incorporation of Mount Athos into the Greek State, of the Metropolitan of Thessaloniki, Gennadios, with the Holy Community (1914), of the reception in Karyes of the English admiral A. Calthorpe, High Commissioner of the Entente in Constantinople (1919), of General d' Esperey, with officers, during his visit to the Holy Community that same year, and of Prime Minister Eleftherios Venizelos with the Protoepistatis and the representatives of the twenty Athonite monasteries (1930), are just some of the wealth of historical photographic documents in the collection.

Typical moments in the religious life of Mount Athos are also recorded in old photographs, like the icon of the Panagia Portaitissa during the Easter litany at the Monastery of Iviron, the procession after vespers on Easter Sunday at the Protaton in Karyes (c. 1930), or the funeral of the abbot of St. Paul's Monastery, in 1931.

From 1870 to the Second World War Athonite portraits and scenes from the daily lives of the monks were immortalized by Athonite photographers and, to a lesser extent, visitors to the Holy Mount. Typical examples are the portrait of hieromonk Joachim of St. Anne's Skete, robed in his priestly vestments and with a beard reaching the ground, Abbott



σπτα αγιορειτών και χαρακτηριστικές όψεις τις μοναχικής καθημερινής ζωής από το 1870 μέχρι το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η μορφή του ιερομόναχου Ιωακείμ Αγιαννανίτη, με την ιερτική στολή του και την έως εδάφους γενειάδα του. Ο ηγούμενος της Σιμωνόπετρας Νεόφυτος και ο διάδοχός του Ιωαννίκιος, με κιβώτιο αγίων λειψάνων, πριν αναχωρήσουν για εράνους, με σκοπό την ανοικοδόμηση της μονής, προ του 1890. Η φιλοξενία πτωχών και ερημιτών στη σκήτη του Αγίου Ανδρέα την ημέρα της εορτής του Αγίου το 1910.

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα πάσης φύσεως εργαστήρια. Οφείλουμε στους φωτογράφους το αυθεντικό ιστορικό βλέμμα στα μοναχικά διακονήματα: τα φωτογραφεία, τα κεράδικα, τα ξυλουργεία. Παράδειγμα, η άποψη του αγιογραφικού εργαστηρίου των Ιωασαφαίων στα Καυσοκαλύβια, με σύνθεση τριών φωτογραφιών, στις αρχές του εικοστού αιώνα ή το μεσοπολεμικό ξυλουργικό εργαστήρι σε κελί των Καρυών.

Οι αγιορείτες φωτογράφοι γνώριζαν άριστα τα μυστικά του πορτρέτου. Η Αγιορειτική Φωτοθήκη έχει συγκεντρώσει εκατοντάδες φωτογραφικά πορτρέτα, που συνήθως είναι διακοσμημένα με φόντο τη ζωγραφική απεικόνιση κάποιας μονής.

Στην έκθεση αυτή, παρουσιάζονται χαρακτηριστικά έργα αγιορειτών φωτογράφων που διέπρεψαν στο είδος αυτό της φωτογραφικής τέχνης.

Η τελευταία κατηγορία αφορά φωτογραφίες λαϊκών. Από τα παλιά χρόνια, τους μοναχούς βοηθούσαν στο έργο τους λαϊκοί: Σερδάρηδες, σείμνηδες, εργάτες, επισκέπτες. Γι αυτούς, η φωτογράφιση συνιστούσε (και συνιστά) την πιστοποίηση μιας σημαντικής προσωπικής στιγμής. Εκτός όμως από την καταγραφή του είδους αυτού, επισκέπτες βρίσκουν την ευκαιρία να απεικονίσουν τη μεταφορά του γάλατος σε μοναστήρι, κάποια χρονιά του μεσοπολέμου, ή την εργασία στην παραλία της μονής Βατοπεδίου — λήψη από ακούραστο συνεργάτη του National Geographic (1920) — ή την εκφόρτωση στον αρσανά της μονής του Αγίου Παντελεήμονος, στις αρχές του εικοστού αιώνα. Ο αριθμός των σημαντικών φωτογράφων που εργάστηκαν περιστασιακά ή μόνιμα στο Άγιον Όρος

Neophytos of the Monastery of Simonos Petra and his successor Joannikios, with a chest full of holy relics, before setting off on a tour to raise funds for the re-building of the monastery (c.1890), and the hospitality offered the hermits and the poor at the Skete of St. Andrew on its patronal feast day in 1910.

Always fascinating are the pictures of the monastic workshops. These glimpses into the past allow us to see the monks busy at their work: photography, candle-making, carpentry, etc. Typical of this group are the views of the Joasaph icon-painters at Kafsokalyvia, in a collage of three photographs taken in the early years of the twentieth century, and of the carpenter's workshop in a Karyote cell in the inter-war period.

The Athonite photographers were also superb portraitists. The Mount Athos Photographic Archive has a collection of hundreds of portraits, most taken against a decorative backdrop representing one of the monasteries. For this album we have chosen a number of characteristic portraits by some of the Athonite photographers who excelled in this kind of work.

The final category is that of portraits of lay figures. From the earliest years, the monks were assisted in their work by laymen: serdarides (Athonite gendarmerie), seimenides (policemen in Karyes), workers and visitors. For these people, a photograph was (and still is) a commemoration of an important moment in their lives. In addition to this type of photograph, visitors also like to record such scenes as milk being delivered to a monastery some time in the inter-war period, work on the beach below the monastery of Vatopedi (as captured by a National Geographic photographer in 1920), or unloading at the arsenal of the monastery of St. Panteleimon early in this century.

The photographs published here also help to commemorate the names of the important photographers who worked, occasionally or permanently, on Mount Athos. Of course, the list is long, and even a short account of each one's work requires a special monograph.<sup>[5]</sup> We have here restricted ourselves to those who treated the subjects presented in this volume.

είναι μεγάλος και η απλή έστω αναφορά στο έργο τους απαιτεί ειδική μονογραφία.<sup>[5]</sup> Εδώ περιοριζόμαστε σε αυτούς που ασχολήθηκαν με τα θέματα που παρουσιάζουμε.

Από τους επισκέπτες, οι Ιωάννης Κεσίσογλου και Κωνσταντίνος Βαμβακάς.

Οι φωτογραφικές αποστολές περιλαμβάνουν τον Athelstan Riley, το περιοδικό *Le Tour du Monde*, το περιοδικό *National Geographic* και την φωτογραφική υπηρεσία της Στρατιάς της Ανατολής.

Από τους κοσμικούς φωτογράφους που εργάστηκαν στο Άγιον Όρος, ο Κωνσταντίνος Σκαπερδάς, ο Περικλής Στουρνάρας, ο Ιβάν Γιάνοφσκι και ο νεότερος Χρήστος Ζέγκος.

Από τους μοναχούς φωτογράφους, ο ιερομόναχος Βενιαμίν Κοντράκης, ο ιεροδιάκονος Προκόπιος, ο ιερομόναχος Στέφανος, ο μοναχός Ιωάσαφ Καυσοκαλυβίτης, ο μοναχός Δανιήλ Νεοσκητιώτης, ο μοναχός Νήφων Χιλανδαρινός, το φωτογραφικό εργαστήριο της μονής Αγίου Παντελεήμονος, το φωτογραφείο της σκήτης του Αγίου Ανδρέα και το φωτογραφείο της αδελφότητας των Ιωασαφαίων, στα Καυσοκαλύβια.

Ελπίζουμε ότι ο επισκέπτης θα σχηματίσει μία βασική εικόνα τόσο για το θεματικό εύρος της Αγιορειτικής Φωτοθήκης, όσο και, γενικότερα, για τον πλούτο της αγιορειτικής φωτογραφίας.

**Ε.Α. Χεκίμογλου**

(από την Αγιορειτική Φωτογραφία 5, 1998)

Visitors: John Kesisoglou, Constantine Vamvakas.

Photographic missions: Athelstan Riley, *Le Tour du Monde* magazine, *National Geographic* magazine, the photographic service of the Orient Army.

Lay photographers: Constantine Skaperdas, Pericles Stournaras, Ivan Janovski, and more recently Christos Zengos.

Monastic photographers: hieromonk Benjamin Kondrakis, hierodeacon Procopios, hieromonk Stephanos, monk Joasaph of Kafsokalyvia, monk Daniel of New Skete, monk Nephon of Chelandari, the photography studio of the Monastery of St. Panteleimon, the photography studio of the Skete of St. Andrew and the photography studio of the Joasaph brotherhood at Kafsokalyvia.

We hope that this exhibition will help the visitor to form an idea of the range of subject matter preserved in the Mount Athos Photographic Archive and, in general, of the wealth of Photography on Mount Athos.

**E.A. Hekimoglou**

(from *Photography on Mount Athos* 5, 1998)



- [1] Αγιορειτική Φωτογραφία 1 και Αγιορειτική Φωτογραφία 2, Θεσσαλονίκη 1993.
- [2] Το τρίτο τεύχος της Αγιορειτικής Φωτογραφίας (1994) είχε ως θέμα το οδοιπορικό του Athelstan Riley (έρευνα του John Leatham) και το τέταρτο (1996) μία σειρά λήψεων, που χρονολογήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1870, του φωτογραφείου της Ι.Μ. Αγίου Παντελεήμονος (έρευνα του Πλούταρχου Θεοχαρίδη). Τα τεύχη αυτά εκδόθηκαν σε συνεργασία με το Πολιτιστικό Κέντρο Βορείου Ελλάδος της Εθνικής Τραπέζης. Σε συνεργασία με το Δήμο Θεσσαλονίκης εκδόθηκε το φωτογραφικό έργο του Ali Sami bey, ο οποίος εργάστηκε ως φωτογράφος στις Καρυές (έρευνα Ε. Α. Χεκίμογλου και Ευφροσύνης Ρούπα, 1996). Σε συνεργασία με Μουσείο Albrecht Kahn και τις εκδόσεις Ολκός εκδόθηκαν οι αυτοχρωμικές φωτογραφικές λήψεις του Αγίου Όρους που δημιούργησε η αποστολή του Albrecht Kahn το 1913 και 1918, με τεκμηρίωση της Jeanne Beausoleil, του Α. Α. Ταχιάου, του Α. Μαρούλη, του Κρ. Χρυσοχόιδη και του Ε. Α. Χεκίμογλου (1997). Επίσης, η Αγιορειτική Φωτοθήκη εξέδωσε το σχετικό με το Άγιον Όρος έργο του Άγγελου Σεραϊδάρη (1995), χάρη στη χορηγία της Ελληνικής Εταιρίας Εμφιαλώσεως, και του Σπύρου Μελετζή (1997), χάρη στη χορηγία της Panafon. Όλες αυτές οι δραστηριότητες οφείλονται στον ακάματο ιερομόναχο Ιουστίνo Σιμωνοπετρίτη, ο οποίος εκτός από την εμπύχωση όλων των συντελεστών, διεξάγει αφανώς τεράστιο ερευνητικό έργο.
- [3] Τη διαίρεση αυτήν ακολουθήσαμε στη μεγάλη έκθεση της Αγιορειτικής Φωτογραφίας *Εικόνες Μοναχικές*, που έγινε στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών το Δεκέμβριο του 1996 (βλ. και ομότιτλο κατάλογο).
- [4] Γιώργος Γκολομπίας, «Οι καρπoιστάλ του Αγίου Όρους (1897-1916)», στο *Εικόνες Μοναχικές: Η φωτογραφία στο Άγιον Όρος, 1850-1940*, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, 1997.
- [5] Την οποίαν έχει ετοιμάσει ο ιερομόναχος Ιουστίνo Σιμωνοπετρίτης.
- [1] Photography on Mount Athos (I) and Photography on Mount Athos (II), Thessaloniki, 1993.
- [2] The third volume of the "Photography on Mount Athos" dealt with the expedition of Athelstan Riley (research: John Leatham), while the fourth (1996) presented a series of photographs dating from the early 1870s produced by the photography studio in the Athonite Monastery of St. Panteleimon (research: Ploutarchos Theoharidis). These volumes were published in collaboration with the National Bank of Greece Cultural Centre for Northern Greece. The Municipality of Thessaloniki sponsored the publication of a volume of photographs by Ali Sami Bey, a photographer in Karyes (research: E. A. Hekimoglou and Efrosyni Roupa, 1996). The Albert Kahn Museum and Olkos Press collaborated in the publication of a volume of autochrome photographs of Mount Athos, the product of Albert Kahn's expeditions in 1913 and 1918, with texts by Jeanne Beausoleil, A.-A. Tachiaos, A. Maroulis, K. Chrysohoidis and E. A. Hekimoglou (1997). The Mount Athos Photographic Archive has also published works on Mount Athos by Angelos Seraidaris (1995) and Spyros Meletzis (1997), with the gracious support of the Hellenic Bottling Company and Panafon respectively. All these publications owe their existence to the untiring efforts of hieromonk Ioustinos Simonopetrites who, apart from encouraging everyone else in their efforts, also quietly carried out a vast quantity of research behind the scenes.
- [3] This division was also followed in the major exhibition entitled "Monastic Images. Photography on the Holy Mountain", held by the Archive at the Athens Concert Hall in December 1996. (see also exhibition catalogue).
- [4] Giorgos Golombias, "Post cards of Mount Athos (1897-1916)", in: *Monastic Images. Photography on the Holy Mountain (1850-1940)*, Athens Concert Hall, 1997.
- [5] Which has been prepared by hieromonk Ioustinos Simonopetrites.



Ο πρωθυπουργός της Ελλάδος  
Ελευθέριος Βενιζέλος με τον πρωτεπιστάτη  
και τους αντιπροσώπους των είκοσι μονών  
του Άθω στην εξωτερική πύλη  
της μονής Βατοπεδίου, 22 Απριλίου 1930.

The Prime Minister of Greece  
Eleftherios Venizelos with the Protepistatis  
and the representatives  
of the twenty monasteries of Mount Athos  
outside the gate of Vatopedi, 22 April 1930.



Ιβάν Γιάνοφσκι  
 Φιλανθρωπία πτωχών και ερημιτών στη σκήτη του  
 Αγίου Ανδρέα την ημέρα της εορτής του Αγίου  
 Καρυές, 1910.

Ivan Janovski  
 Hospitality for hermits and the poor at the Skete  
 of St. Andrew on its patronal feast day  
 Karyes, 1910.





Ι. Κεσίσογλου  
Μελέτη και φωτογράφιση αγιορειτικών  
κωδίκων στη μονή Βατοπεδίου  
Γύρω στα 1960

I. Kesisoglou  
Studying and photographing Athonite codices  
in Vatopedi  
Around 1960.



Κωνστ. Σκαπέρδας  
Κοσμικός επισκέπτης με παιδί  
Σημειώνεται η χρονολογία: 1897.

Constantine Skaperdas  
Lay visitor with a child  
Dated 1897



Από τα Χρόνια του Μεσοπολέμου  
στη Σύγχρονη Φωτογραφία  
From the Years of the Mid-war  
to Contemporary Photography

Κώστας Μπαλάφας / Costas Balafas  
Βούλα Παπαϊωάννου / Voula Papaioannou  
Δημήτρης Χαρισιάδης / Dimitris Charissiadis

## Πρόσωπα στη Σκιά / Faces in Shadow

Μια έκθεση του Φωτογραφικού Αρχείου Μπενάκη και του Φωτογραφικού Κέντρου Αθηνών  
/ An exhibition by the Photographic Archive of Benaki Museum and the Photography Center of Athens

Επιμέλεια: Κωστής Αντωνιάδης / Curated by Costis Antoniadis

Βούλα Παπαϊωάννου, Δημήτρης Χαρισιάδης, Κώστας Μπαλάφας, τρεις φωτογράφοι που σημάδεψαν με μοναδικό τρόπο τις δύσκολες για την Ελλάδα δεκαετίες του 40 έως και του 60. Η έκθεση με τίτλο *Πρόσωπα στη σκιά*, συγκεντρώνει σε εξήντα έξη φωτογραφικά έργα τις κορυφαίες στιγμές της συνάντησης αυτών των φωτογράφων με συνανθρώπους τους που βιώνουν τις καταστροφές του πολέμου, υπομένουν την πείνα και τη φτώχεια, αγωνίζονται να κτίσουν πάλι τα σπίτια τους και να επιστρέψουν στη ζωή. Στα πρόσωπά τους αποτυπώνονται οι ιδιαίτερες, ατομικές ιστορίες τους και μαζί το προσωπικό όραμα των ιδίων των φωτογράφων για τη ζωή και την ανθρωπότητα. Με τις φωτογραφίες τους περιγράφουν, αφηγούνται και εικονογραφούν καθημερινά στιγμιότυπα ή εξαιρετικά γεγονότα με την πεποίθηση πως το φωτογραφικό μέσο είναι ικανό να συλλάβει την ανθρώπινη φύση και να απεικονίσει ιδέες ή συναισθήματα όπως ο πόνος, η στοργή, η καρτερικότητα ή η αξιοπρέπεια. Πιστεύουν πως με τις φωτογραφίες τους μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο, να συγκινήσουν, να προκαλέσουν το ενδιαφέρον, να διεγείρουν συνειδήσεις. Και είναι αυτές ακριβώς οι πεπειθισσεις που προσδίδουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα σ' αυτό το είδος της φωτογραφίας που αποκαλούμε ομνιστική φωτογραφία.

Αυτό που την παράγει είναι το βλέμμα του φωτογράφου, είναι η συμπόνια του, η αισιοδοξία του, η πίστη του στις ανθρώπινες αξίες. Σ' αυτό διαφέρουν τούτες οι φωτογραφίες απ' όλες τις άλλες, στις οποίες θέμα είναι επίσης ο άνθρωπος και οι καταστάσεις της ζωής του.

Οι φωτογραφίες που έχουν επιλεγεί γι' αυτή

Voula Papaioannou, Dimitris Harissiadis, Costas Balafas – three photographers who each made his or her own distinctive mark on the decades, so difficult for Greece, from the 1940's to the 1960's. This exhibition, *Faces in the Shadow*, brings together sixty-six photographs representing the vital moments in the encounter between these photographers and their fellow men – experiencing the horror of war, enduring hunger and poverty, struggling to rebuild their homes and return to some form of ordinary life. In their faces we read their own, individual histories, as well as the photographers' vision of life and humanity. These are artists who use their photographs to describe, to narrate and to illustrate everyday moments or special events, in the profound conviction that the medium of photography is able to capture human nature and to represent ideas and feelings such as pain, tenderness, endurance or dignity. They believe that through their photographs they can change the world, arouse our interest and emotion, and awaken our conscience.

And it is precisely these convictions which endow this kind of photography – what we call humanist photography – with its own, special character. It is the product of the photographer's eye, but also his compassion, his optimism, his faith in human values. And it is in this that these photographs differ from all the others, which also have as their subject man, and the various situations he lives through.

The photographs chosen for this exhibition were taken in different circumstances; in the case of Voula Papaioannou and Dimitris



την έκθεση, έχουν δημιουργηθεί κάτω από διαφορετικές περιστάσεις, και ειδικότερα στην περίπτωση της Βούλας Παπαϊωάννου και του Δημήτρη Χαρισσιάδη, το μεγαλύτερο μέρος των φωτογραφιών έχει πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο εντεταλμένων φωτογραφικών ρεπορτάζ. Αντίθετα, οι φωτογραφίες του Κώστα Μπαλάφα είναι αποτέλεσμα μιας μοναχικής διαδρομής, μιας στάσης ζωής, κι ενός μοναδικού φωτογραφικού ένστικτου. Κοινός τόπος για τους τρεις φωτογράφους είναι το υψηλού επιπέδου φωτογραφικό τους έργο το οποίο εγγράφεται στο χώρο της ουμανιστικής φωτογραφίας και αποτελεί το σημαντικότερο ίσως κεφάλαιο της σύγχρονης ελληνικής φωτογραφικής ιστορίας.

Η ανάγνωση των φωτογραφιών αυτών περνά σήμερα αναγκαστικά μέσα από το πρίσμα μιας σύγχρονης αντίληψης για τη σχέση της φωτογραφίας με την πραγματικότητα, μιας αντίληψης που είναι σημαντικά διαφορετική από αυτήν της εποχής της δημιουργίας τούτων των εικόνων. Κοιτάζουμε πια τις φωτογραφίες με ένα αίσθημα δυσπιστίας και αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη σταδιακή διάβρωση της ιδιαίτερης σχέσης της φωτογραφικής εικόνας με το φωτογραφημένο.

Γιατί όμως όλα όσα σήμερα γνωρίζουμε για τη σχέση της φωτογραφίας με την πραγματικότητα, δεν είναι ικανά να αναιρέσουν τη γοητεία των φωτογραφικών εικόνων της Βούλας Παπαϊωάννου, του Δημήτρη Χαρισσιάδη και του Κώστα Μπαλάφα; Ίσως αυτό έχει να κάνει με το μυστήριο της καταγωγής τους και με τα ερωτήματα που μας υποβάλλουν. Γιατί, τι είναι αυτές οι φωτογραφίες; Είναι τεκμήρια γεγονότων ή υποκειμενικές απόψεις; Τι μαθαίνουμε από αυτές για την πραγματικότητα που απεικονίζουν και για τα γεγονότα που τις πλαισιώνουν; Πώς μπορούμε να συμπεριληφθούμε με το συναίσθημα της εκπαίδευσης όταν σε ένα πρόσωπο που υποφέρει αναγνωρίζουμε ταυτόχρονα πόσο όμορφο είναι; Πώς είναι δυνατόν ένα πρόσωπο, μια έκφραση ή μια χειρονομία να συνοψίζει ιδέες και να λειτουργεί ως φορέας ανθρώπινων εκδηλώσεων υπερβαίνοντας τη συγκεκριμένη παρουσία του φωτογραφημένου; Ίσως τελικά η γοητεία που ασκούν σε μας τους θεατές αυτές οι εικόνες να οφείλεται σ' αυτές ακριβώς τις αντιθέσεις και τους αμφίρροπους προσδιορισμούς του βιβλίου που υπαγορεύουν.

**Κωστής Αντωνιάδης**

Harissiadis, most were taken in the course of their work as photographic correspondents. Those of Costas Balafas, on the other hand, are the products of a more solitary career, an attitude to life, and a unique photographic instinct. What the three photographers share is the quality of their work; all three can be counted among the humanist photographers and their work is perhaps to be regarded as the most important chapter in the history of modern Greek photography.

A contemporary reading of these works must necessarily be approached through the spectrum of a contemporary view of the relationship between photograph and reality, a view that is significantly different from that which was prevalent at the time these photographs were taken. We now tend to view photographs with a certain suspicion, a feeling of skepticism, and this has resulted in a gradual corrosion of the special relationship between the photographic image and the subject photographed.

Yet why is it that everything we now understand about the relationship between photography and reality cannot take away the delight we feel in the photographic images of Voula Papaioannou, Dimitris Harissiadis and Costas Balafas? Perhaps it has something to do with the mystery of their origins and the questions they address to us. Because what in fact are these photographs? Are they documentary records of events or subjective viewpoints? What do we learn from them about the reality they depict and the events, which form they context? How do we come to terms with the sense of guilt when we catch ourselves appreciating the beauty in a suffering face? How is it possible for a face, an expression or a gesture to epitomize ideas and function as a vehicle for human expression, transcending the specific presence of the photographed subject? Perhaps in the end the charm they possess for us lies in precisely these contradictions, and in the ambivalence of vision, which they entail.

**Costis Antoniadis**



Κώστας Μπαλάφας  
Οίκος Τυφλών, Καλλιθέα

Kostas Balafas  
Home for the blind, Kallithea



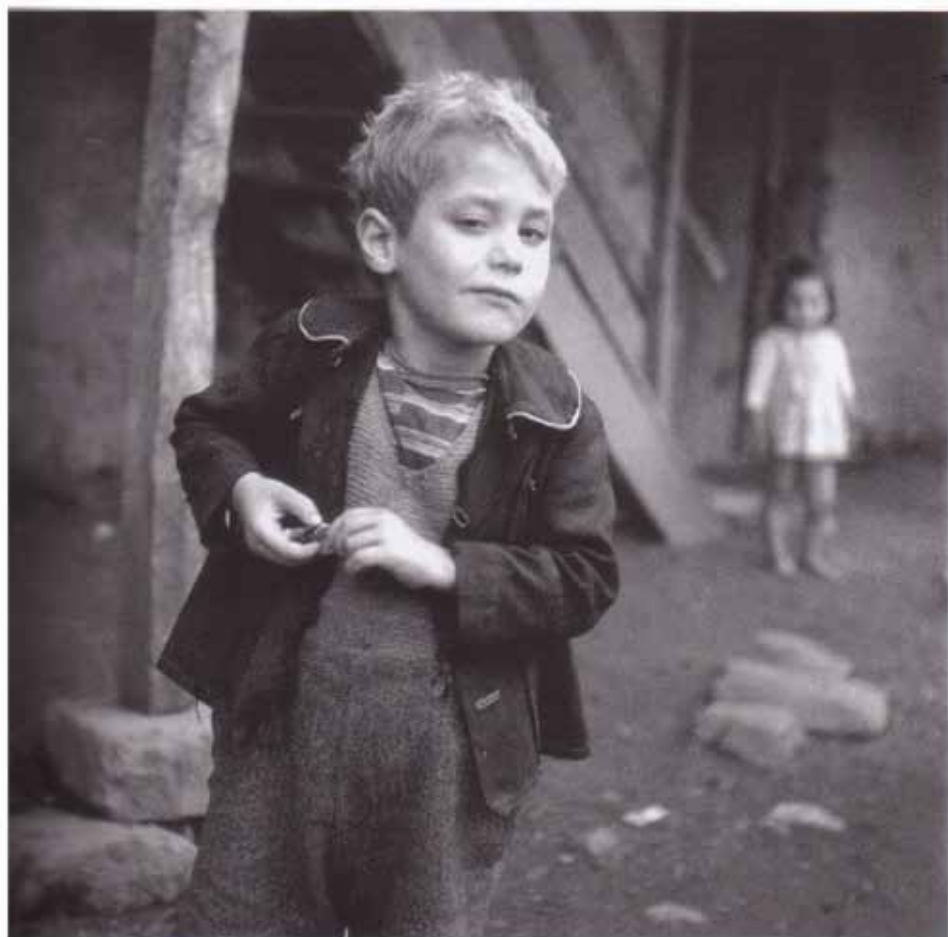


Κώστας Μπαλάφας | Kostas Balafas



Βούλα Παπαϊωάννου  
Παιδί της Πείνας, Αθήνα, 1941

Voula Papaioannou  
Starving Child, Athens, 1941



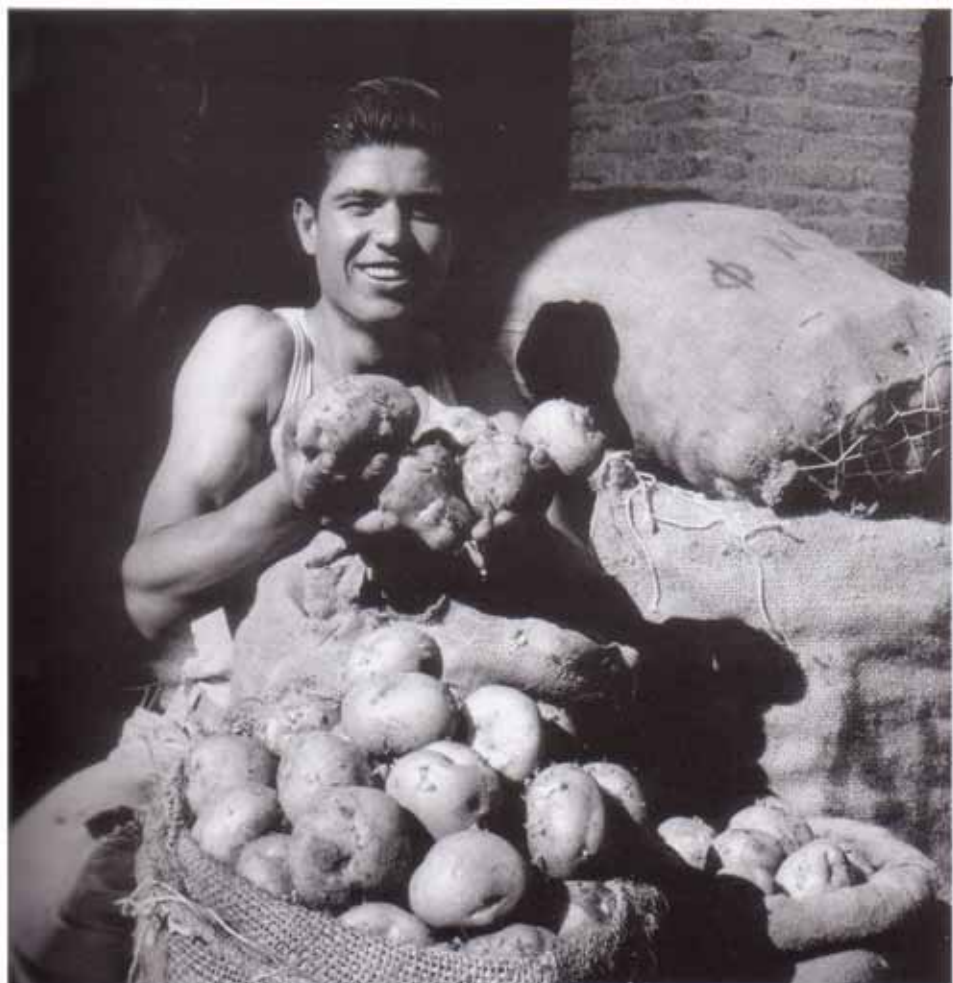
Βούλα Παπαιωάννου  
Παιδί στην Καλαμπάκα, π. 1945

Voula Papaioannou  
Child in Kalabaca, c. 1945



Δημήτρης Χαρισιάδης  
Επεξεργασία Καπνού στη Βόρεια Ελλάδα, 1954

Dimitris Harissiadis  
Tobacco Refinement, Northern Greece, 1954



Δημήτρης Χαρισιάδης  
Αθηναϊκή Αγορά, Ιούνιος 1952

Photo Dimitris Harissiadis  
Athens Central Market, June 1952



Δημήτρης Παπαδήμος / Dimitris Papadimos

Αίγυπτος - Ελλάδα (1955-1970):

Χτίζοντας με τους Ανθρώπους

Egypt - Greece (1955-1970):

Building with People

Μια έκθεση του Φωτογραφικού Αρχείου του Ε.Λ.Ι.Α.

/ An exhibition by the Photography Archive OF E.L.I.A.

Επιμέλεια: Βασιλική Χατζιγεωργίου / Curated by Vassiliki Chatzigeorgiou

Ο Δημήτρης Παπαδήμος (1918-1994) ανήκει σε εκείνη τη θαυμαστή γενιά φωτογράφων που από μεράκι και μόνον άφησαν πίσω τους έργο με βάρος και ποιότητα. Το αρχείο του, αποτελούμενο από περίπου 80.000 αρνητικά, περιήλθε στην κυριότητα του ΕΛΙΑ μέσω δωρεάς της συζύγου του Λιάνας Παπαδήμου το 1994. Ο Παπαδήμος γεννήθηκε στην πόλη του Καΐρου το 1918 από Έλληνες γονείς.

Στη φωτογραφία θεωρείται αυτοδίδακτος. Πρωτοήλθε στην Ελλάδα το 1940 για να στρατευθεί. Μετά τον πόλεμο επιστρέφει στην Αίγυπτο και εργάζεται ως ελεύθερος φωτογράφος για περιοδικά. Τότε συνδέεται με στενή φίλια και συνεργάζεται με τον παγκόσμιας φήμης Αιγύπτια αρχιτέκτονα Hassan Fathy.

Ο Fathy άντλησε επιλεκτικά διδάγματα από παλιές ντόπιες κατασκευές με πήλινα τούβλα, αψίδες και θόλους, με στόχο να φτιάξει έναν πρότυπο οικισμό, τη νέα Gouna που θα εξασφάλιζε πιο άνετες και υγιεινές συνθήκες διαβίωσης, αλλά και που θα σεβόταν τις συνθήκες ζωής και τις αισθητικές αντιλήψεις των κατοίκων της αιγυπτιακής υπαίθρου. Ο Παπαδήμος φωτογραφίζει την καινοτόμο πρόταση του αρχιτέκτονα, αλλά και τους ανθρώπους στους οποίους απευθύνεται, τον αυτόχθονα πληθυσμό. Οι φωτογραφίες αυτές δημοσιεύονται στη μετέπειτα έκδοση του βιβλίου του Fathy το 1969, «Χτίζοντας με τους ανθρώπους», που έδωσε και τον τίτλο της παρούσας έκθεσης. Η διεθνής προβολή του αρχιτέκτονα ολοκληρώθηκε λίγα χρόνια αργότερα, όταν το βιβλίο επανεκδίδεται από αμερικανικό εκδοτικό οίκο με τον γενικότερη απήχησης τίτλο, «Architecture for the Poor».

D. Papadimos (1918-1994) belongs to the exceptional generation of photographers who based only on their inspiration left behind a legacy of great value and quality. His wife Liana Papadimou donated his archives that consist of 80,000 negatives to ELIA in 1994. Papadimos was born in Cairo in 1918.

He is considered a self-instructed photographer. He came to Greece for the first time in 1940 in order to do his military service. After the war he returns to Egypt and works as a freelance photographer for various magazines. During this period he becomes a great friend of the renowned Egyptian architect Hassan Fathy.

Fathy, inspired by the local tradition, decided to create an original village, the New Gouna which was equipped with all modern facilities but respected at the same time the life style and the customs of the people of the Egyptian countryside. Papadimos makes photos of this innovation and the indigenous people. These pictures are included in Fathy's book «Building with people» which is published in 1969. A few years later the same book appeared in the USA under a more general title «Architecture for the Poor».

Papadimos feels home in Egypt, he travels around the country and takes pictures of the people and every aspect of their everyday life without indulging to folklore. He will follow the same steps in Greece where he returns in the mid 50's. Papadimos is determined this time to discover his second home country through photos of the land and its habitants, his new brothers.

Ο Παπαδήμος αισθάνεται την Αίγυπτο σπίτι του και τη διατρέχει φωτογραφίζοντας τους κατοίκους της σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινότητάς τους, χωρίς να υποπίπτει σε εξωτικές ή ειδυλλιακές εικόνες. Το ίδιο όμως θα κάνει και στην Ελλάδα, όπου εγκαθίσταται οριστικά στα μέσα της δεκαετίας του '50. Ο Παπαδήμος ανακαλύπτει τη δεύτερη πατρίδα του και αχόρταγα αποτυπώνει με σχεδόν εκπληκτο βλέμμα τον τόπο και τους κατοίκους του, τους νέους γι' αυτόν αδελφούς.

Οργάνει την Ελλάδα απ' άκρη σ' άκρη, φωτογραφίζοντας με εξαντλητικό τρόπο τα «έργα και ημέρες των ανθρώπων» τόσο στην ύπαιθρο όσο και στα αστικά κέντρα. Η ματιά του όμως δεν σταματά στην απλή καταγραφή. Ο φακός του δεν είναι ο φακός του ρεπόρτερ που γίνεται μάρτυρας και κοινωνός μιας σκηνής, αλλά φαίνεται να μετέχει και να «συμβιώνει» με τα θέματά του, που συγκινούν με την προσήλωσή τους στον άνθρωπο και το μόχθο του.

**Βασιλική Χατζηγεωργίου**  
Φωτογραφικό Αρχείο ΕΛΙΑ

He travels throughout Greece and depicts in his images «the deeds and days of the people», both in the countryside and the cities. His look however is neither simple nor superficial.

Though his photos he takes part in the events, he shows a deep interest in the scenes which are really touching because they are pictures of the man and his daily strive.

**Vassiliki Hatzigeorgiou**  
ELIA Photography Archive



Δημήτρης Παπαδήμος  
Από τη σειρά «Αίγυπτος-Ελλάδα, 1955-1970»

Dimitris Papadimos  
From the series «Egypt-Greece, 1955-1970»





Δημήτρης Παπαδήμος  
Από τη σειρά «Αίγυπτος-Ελλάδα, 1955-1970»

Dimitris Papadimos  
From the series «Egypt-Greece, 1955-1970»

Γιάννης Στυλιανού / Yiannis Stylianou

## Η Διαυγής Όραση και η Ευγενής Αντινομία Lucid Vision / Noble Paradox

Μια έκθεση του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης / An exhibition by the  
Thessaloniki Museum of Photography

Επιμέλεια: Ηρακλής Παπαϊωάννου / Curated by Hercules Papaioannou

Το έργο του Γιάννη Στυλιανού υπήρξε μια πραγματική έκπληξη. Αφενός λόγω του ότι δημιουργήθηκε στην σχετικά άγονη, φωτογραφικά, δεκαετία του '60. Αφετέρου γιατί συγκροτήθηκε μέσα σε τέσσερα μόλις χρόνια. Ο Στυλιανού υπήρξε ανήσυχος καλλιτεχνικά από νεαρή ηλικία. Η φωτογραφία υπήρξε το κύριο μέσο έκφρασής του στο χρονικό διάστημα 1965-1969, μετά τις σπουδές του στη νομική σχολή. Την καλλιέργησε με αφοσίωση, αφήνοντας πίσω του ένα σημαντικό σε ποιότητα έργο και σταματώντας απότομα και αμετάκλητα. Το έργο του παρουσιάστηκε σε μία μόνο έκθεση στη Θεσσαλονίκη το 1970.

Η θεματογραφία του ξεδιπλώνεται σε συγκροτημένες ενότητες που περιλαμβάνουν formalistικές μελέτες, αρχιτεκτονικά θέματα, αστικό τοπίο, πορτραίτα, στιγμιότυπα, περιλαμβάνοντας θέματα όπως η Λαϊκή Αγορά, η Παρέλαση, το Ναυπηγείο, η Θεσσαλονίκη, η ελληνική ύπαιθρος κτλ.

Είναι εντυπωσιακό ότι σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα επεξεργάστηκε πολλές διαφορετικές ενότητες, θεματογραφικά και υφολογικά. Κοινή συνισταμένη αποτελεί η επιθυμία του να ερευνήσει την ανεπίσημη Ελλάδα του χωματόδρομου και της παράγκας, της πλατείας και της παρέλασης. Έτσι, αναζήτησε μια ελληνικότητα περισσότερο δημώδη, λαϊκή και λιγότερο αρχαιοπρεπή ή εκσυγχρονιστική.

Το έργο του υπηρετεί με συνέπεια την καθαρή φωτογραφία, αποφεύγοντας τις κατασκευές, τη σκηνοθεσία, τις ειδικές τεχνικές. Η αισθητική του είναι καλά επεξεργασμένη, διαθέτοντας την ουσιαστική εκείνη απλότητα όπου η αρτιότητα της σύνθεσης συνεργάζεται με το νοηματικό μέρος του έργου. Δεν αναζητούσε τη συμβατική ομορφιά, τη στερεότυπη γραφικότητα, ούτε υπήρξε όμηρος της επιφανειακής πρωτοτυπίας.

The work of Yiannis Stylianou came as an original surprise. Firstly, because it was created in a photographically rather unproductive decade, that of the 60's. Secondly, because it was created in only four years. Stylianou was artistically restless from a young age. Photography was the main medium through which he expressed himself in the period between 1965 and 1969, after his studies in law school. He served photography with dedication, leaving behind a significant work, stopping suddenly and irrevocably. His work was presented at only one exhibition in Thessaloniki in 1970.

His themes unfold into specific series such as formalistic studies, architectural themes, urban landscape, portraits, including the Market Place, the Parade, the Shipyard, Thessaloniki, the Greek countryside, etc. It is impressive that he developed so many different subjects, in terms of theme and style, in such a small period of time. A common subject in his themes is his desire to explore trivial Greece with its dirt roads and shacks, squares and parades. So, he looked for a Greek spirit more popular, less archaic or modernised.

His work consistently serves straight photography, avoiding staging and special techniques. His aesthetic is carried out well, having that essential simplicity where the composition's form is articulated to work along the content. He did not search for conventional beauty or stereotypical picturesqueness, nor was he a victim of superficial originality.

In this sense, Stylianou was essentially an early and late modernist photographer. Late in respect of the international scene. Early in respect of the Greek one to which he introduced new elements such as narrative,

Ο Στυλιανού υπήρξε ουσιαστικά ένας μοντερνιστής φωτογράφος, πρώιμος όσο και όψιμος. Όψιμος ως προς τη διεθνή σκηνή. Πρώιμος ως προς την ελληνική, όπου εισήγαγε στοιχεία όπως η αφήγηση, η τυπολογία κ.λπ. Ο μοντερνισμός του δεν αποτελεί όμως άγνοο μιμητισμό, ευθεία μεταφύτευση ενός ξένου ρεύματος ή ιδιώματος. Αποτελεί μια κριτική αφομοίωση και προσαρμογή στην κοινωνική και φωτογραφική πραγματικότητα της Ελλάδας.

Αναλύοντας σύντομα τον τίτλο της έκθεσης θα λέγαμε ότι η *Διαυγής Όραση* του Γιάννη Στυλιανού οφείλεται στην καθαρότητα της σύλληψης, την ακρίβεια της σύνθεσης, τη ζωτανή κοινωνική του ευαισθησία. Η *Ευγενής Αντινομία* αντίστοιχα οφείλεται στο νηφάλιο πάθος του, την αυστηρή αισθητική, χωρίς γλαφυρούς συναισθηματισμούς. Αντινομία αναδύεται ακόμη ανάμεσα στις μοντερνιστικές του τάσεις και τη χρήση ενός τεχνολογικού μέσου και από την άλλη πλευρά της παρόρμησής του προς την παράδοση, τη λαϊκή κληρονομιά.

Επεδίωκε έτσι ένα ποιητικό αμάλγαμα μοντερνισμού και παράδοσης, αναζητώντας μια κοινή, συλλογική αλήθεια και το φωτογραφικό αντικτύπωμα αυτού ακριβώς του βιώματος. Η θέση του έργου του στη σύγχρονη ελληνική φωτογραφία προσδιορίζεται ως συνδυασμός κρίκος ανάμεσα στη μεταπολεμική και την μεταπολιτευτική γενιά φωτογράφων.

**Ηρακλής Παπαϊωάννου**

typology etc. However, his modernism is not sterile imitation, a direct adoption of a foreign trend. It is a critical assimilation and adjustment to the social and photographic reality of Greece.

Analysing briefly the exhibition's title we would note that the *Lucid Vision* is due to the clarity of conception, the precision of the composition and his vivid social sensibility. The *Noble Paradox* refers to his self-collected passion: dedication but with austere aesthetics, without abundant sentimentality. A paradox arises also between his modernist trends, the use of a technological medium and the inner impulse towards tradition and popular heritage on the other hand.

He aimed at an amalgam of modernism and tradition, searching for a common, collective truth and the photographic reflection of this very experience. His work stands as a link between the post-war and the post-junta photographers.

**Hercules Papaioannou**





Γιάννης Στυλιανού  
Λαϊκή Αγορά, Ανάπαυση, Θεσσαλονίκη, 1966

Yannis Stylianou  
Street Market, The Rest, Thessaloniki, 1966



Γιάννης Στυλιανού  
Λόφος Πιερίας, 1967

Yannis Stylianos  
Lofos, Pieria, 1967



# Στέλιος Ευσταθόπουλος / Stelios Efstathopoulos

## Οι Τσιγγάνοι / Gypsies

Μια έκθεση του Ελληνικού Κέντρου Φωτογραφίας  
/ An exhibition by the Hellenic Centre for Photography

Η φωτογραφία «παράθυρο», η εικόνα δηλαδή που ταυτίζεται με τη θέα της ορατής πραγματικότητας, είναι πια ένα μέρος της ιστορίας της φωτογραφίας. Ο μύθος της διαλύθηκε μέσα στην υπερβολή, στην αλόγιστη πίστη, στην κατάχρηση. Η συνείδηση πως αυτή είναι μια εικόνα που ανα-παριστά, ανα-κατασκευάζει τη σκηνή που φωτογραφίζεται, πήρε σιγά-σιγά τη θέση της συνείδησης που για δεκαετίες μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο έτρεφε την ιδέα μιας «αντικειμενικής» απεικόνισης της πραγματικότητας.

Αυτό όμως δε σημαίνει πως ανήκει στο παρελθόν. Ο αναπροσδιορισμός της σχέσης της φωτογραφικής εικόνας με την πραγματικότητα προσφέρει σήμερα μια καινούργια δυνατότητα προσέγγισης σ' αυτό το είδος της φωτογραφίας. Ανεξάρτητα από το ενδιαφέρον του φωτογράφου, την αμεσότητα με την οποία προσεγγίζει το θέμα του, αυτό που φωτογραφίζει επενδύεται πάντοτε με έννοιες εξωπραγματικές: Οποιαδήποτε κατάσταση ή γεγονός, όταν φωτογραφίζεται, μεταφέρεται στον κόσμο των εικόνων και ως εικόνα περιγράφει με λυρισμό, δραματικότητα, ειρωνία, εκφράζει συμπάθεια ή απώθηση. Η ίδια η πρόθεση του φωτογράφου εγγράφεται αναπόφευκτα στην εικόνα, αναγνωρίζεται στις διαβαθμίσεις των γκριζών και των μαύρων τόνων, στο περιεχόμενο του κάδρου, στην οριοθέτηση του χώρου, στη χρονική στιγμή της απεικόνισης.

Η φωτογραφία δεν είναι ένας «σιωπηλός μάρτυρας» της πραγματικότητας και ο φωτογράφος δεν είναι ένας αμέτοχος, αθώος παρατηρητής της. Η φωτογραφική εικόνα εκφράζει μια άποψη, παίρνει θέση απέναντι στα πράγματα, «εκθέτει» τον φωτογράφο. Ο Στέλιος Ευσταθόπουλος έχει εμπλακεί σε μια περιπέτεια. Προσεγγίζει έναν κόσμο, που οι περισσότεροι από εμάς ως θεατές γνωρίζουμε μόνο από περιγραφές, λέξεις, κινηματογραφικές εικόνες, ή φωτογραφίες. Ανάμεσα σε μας και στην πραγματικότητα αυτού του κό-

The photograph "window", the picture that identifies with the view of the visual reality, is a part of the history of photography. Its myth dissolved in exaggeration, in careless faith, in abuse. The consciousness that this is a picture that represents, reconstructs the scene that is being photographed, took slowly the place of the consciousness that for decades after the 2<sup>nd</sup> world war fed the idea of an objective representation of the reality.

That does not mean that it belongs to the past. The redefinition of the relation of the photographic picture with the reality offers today a new approach potentiality to this kind of photography. Independent to the interest of the photographer, the directness with which he approaches his topic, the subject he is photographing is always covered with unreal meanings. Any situation or fact that is being photographed is being transferred to the world of pictures, and as a picture it describes with lyricism, dramatisation, irony, it expresses sympathy or repulsion. The intention of the photographer is inevitably being inscribed in the picture, is being recognised in the graduation of the grey and black tones, the content of the frame, the limitation of the space, the time of the representation.

The photography is not a "silent witness" of the reality and the photographer is not a non-participant, innocent observer of it. The photographic picture expresses a conception, takes a position against things, and "exposes" the photographer. Stelios Efstathopoulos has got entangled in an adventure. He approaches a world that most of us as viewers know only from descriptions, words cinematography pictures or photographs. Between us and the reality of this world there are again only images, folds of material, silent looks, shadows, meteor gestures. The photographs of Stelios Efstathopoulos acrobat between the view of reality and the myth of the world of the tzigans and if the

σμου βρίσκονται και πάλι μόνο εικόνες, πτυ-  
χές από υφάσματα, σιωπηλά βλέματα, σκιές,  
μετέωρες χειρονομίες. Οι φωτογραφίες του  
Στέλιου Ευσταθόπουλου ακροβατούν ανάμε-  
σα στη θέα της πραγματικότητας και στο μύ-  
θο του κόσμου των τσιγγάνων. Και αν ο μύ-  
θος συντηρεί ένα θέαμα, οι φωτογραφίες του  
Σ. Ευσταθόπουλου δεν εξαντλούνται σε αυ-  
τό. Πίσω από το θέμα που γεμίζει τη φωτο-  
γραφική σκηνή, κάποιες «ασήμαντες» λεπτο-  
μέρειες φανερώνουν πάντοτε ένα υπόλοιπο,  
ένα ακατέργαστο κομμάτι της πραγματικότη-  
τας που φωτογραφήθηκε. Και είναι αυτές  
ακριβώς οι λεπτομέρειες που μέχρι σήμερα  
συντηρούν τη γοητεία στις φωτογραφίες των  
τσιγγάνων.

**Κωστής Αντωνιάδης**

myth conserves a sight, the photographs of  
Stelios Efstathopoulos do not exhaust to this.  
Behind the topic that fills the photographic  
scene, some "insignificant" details always  
reveal a remaining, a raw part of the reality  
that is being photographed. And it is exactly  
these details that preserve until today the  
charm of the photographs of the tzigans.

**Costis Antoniadis**

(Translated by Efi Toitou)



Στέλιος Ευσταθόπουλος  
Κάτω Αχαρναί, από τη σειρά Τσιγγάνοι

Stelios Efsthathopoulos  
K. Acharnes, from the series Gypsies



Στέλιος Ευσταθόπουλος  
Λεχαινά, από τη σειρά Τσιγγάνοι

Stelios Efstathopoulos  
Lehena, from the series Gypsies



## Herbert List

# Φως της Ελλάδος / The Light of Greece

Μια έκθεση του Αρχείου του Φωτογραφικού Κέντρου Σκοπέλου

/ An exhibition by the Photography Archive of the Photographic Center of Skopelos

Ο Herbert List γεννήθηκε στο Αμβούργο το 1903. Στο διάστημα 1921–1923 σπούδασε καλές τέχνες και φιλολογία στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδεμβέργης.

Κατά την πενταετία 1930–1935, η φωτογραφία άρχισε να τον απορροφά όλο και περισσότερο — φωτογραφίζει το Αμβούργο και τα περίχωρά του καθώς και φίλους του. Με ερέθισμα τους σουρεαλιστές Ντε Κίρικο και Μαν Ρέι, ασχολήθηκε με τις νεκρές φύσεις.

Καθώς ο εθνικοσοσιαλισμός ήταν ασυμβίβαστος με τις προσωπικές αξίες και τον τρόπο ζωής του, το 1935 ο List αποφάσισε να εγκαταλείψει τη Γερμανία. Παρατήθηκε από τη θέση του στην οικογενειακή επιχείρηση και εγκαταστάθηκε στο Παρίσι. Εκεί πραγματοποίησε και την πρώτη ατομική του έκθεση, σε μια μικρή γκαλερί της Rue de Rivoli. Εργάστηκε για τα περιοδικά Verve και Vogue, ενώ φωτογραφίες του δημοσιεύθηκαν στο *Arts et Metiers Graphiques* και *Photographie*. Από το Παρίσι μετακόμισε στο Λονδίνο, όπου γνωρίστηκε με τον George Hoyningen-Huene. Το 1936 οι δύο άντρες πραγματοποίησαν ένα ταξίδι στη Μεσόγειο. Ο List για άλλη μια φορά άλλαξε πατρίδα: αυτή τη φορά εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα, όπου συγκέντρωσε υλικό για το βιβλίο του *Licht Über Hellas*. Τα επόμενα έξι χρόνια έζησε μεταξύ Αθηνών και Παρισιού. Η γερμανική κατοχή τον ανάγκασε να εγκαταλείψει την Ελλάδα το 1941 και να επιστρέψει στη Γερμανία.

Μετά το τέλος του πολέμου και για τα είκοσι επόμενα χρόνια πραγματοποίησε μεγάλα ταξίδια στο Παρίσι, την Ιταλία, την Ελλάδα, το Μεξικό και την Καραϊβική. Άρχισε να ενδιαφέρεται επαγγελματικά για τη φωτοδημοσιογραφία, όμως σπάνια αναλάμβανε την εκτέλεση φωτογραφικών αποστολών, προτιμώντας να ταξιδεύει με δικά του έξοδα και με προσωπικό ρίσκο. Στα αγαπημένα του φωτογραφικά θέματα περιλαμβάνονταν τα καλλιτεχνικά πορτραίτα, ρεπορτάζ με θέμα τον άνθρωπο και ταξιδιωτικά ρεπορτάζ εξαιρετικής

Herbert List was born in Hamburg in 1903. During the period between 1921 and 1923 he studied fine arts and literature at the University of Heidelberg.

Between 1930 and 1935, photography began to draw him in more and more — he photographed Hamburg and its suburbs as well as his friends. Influenced by the surrealists De Chirico and Man Ray he concentrated on still lives.

As nationalist socialism was incompatible with his personal values and his lifestyle, List decided to leave Germany in 1935. He resigned from his position in the family business and moved to Paris. There he staged his first one-man exhibit, in a small gallery on the Rue de Rivoli. He worked for the magazines Verve and Vogue, and his work was published in the *Arts et Metiers Graphiques* and *Photographie*. From Paris he moved to London, where he met George Hoyningen-Huene. In 1936, the two men went on a trip to the Mediterranean. List changed country once again, this time setting down in Greece where he collected work for his book *Licht Über Hellas*. For the next five years he lived between Athens and Paris. The German occupation forced him to leave Greece in 1941 and return to Germany.

After the war, and for the next twenty years he made long trips to Paris, Italy, Greece, Mexico and the Caribbean. He began to take a professional interest in photojournalism, but he rarely took on an assignment, preferring instead to travel at his own expenses and risks. Among his favourite photographic themes were the artistic portraits, human reportage and travel reportage of exceptional quality.

In addition, he was working on a project titled *Zeitlupe Null*, which was never completed, and was dedicated to metaphysical still lives. His work has been published in *Harper's*



ποιότητας. Επιπλέον εργαζόταν για την ολοκλήρωση ενός έργου με τίτλο «Zeitlupe Null», που έμεινε τελικά ημιτελές και ήταν αφιερωμένο σε μεταφυσικές νεκρές φύσεις. Φωτογραφίες του δημοσιεύτηκαν στα περιοδικά *Harper's Bazaar*, *Vogue*, *Flair*, *Look*, *Picture Post*, *Epoca*, κ.ά. Μεταξύ των βιβλίων του συγκαταλέγονται τα *Licht Uber Hellas* (1949), *Roma* (1955), *Caribia* (1958), *Napoli* (1962) — με τον φίλο του Vittorio de Sica.

Από το 1960 στράφηκε και πάλι με ανανεωμένο πάθος στο παλιό του χόμπι, τη συλλογή ζωγραφικών έργων. Σύντομα εξειδικεύτηκε στην Ιταλική Τέχνη του 16ου, 17ου και 18ου αιώνα. Τον βοήθησε το εκλεπτυσμένο του αισθητικό κριτήριο και η εξοικείωσή του με την κλασική μυθολογία, καθώς και οι καλές του σχέσεις με μουσεία και συλλέκτες.

Ο Herbert List πέθανε το 1972, σε ηλικία 69 ετών.

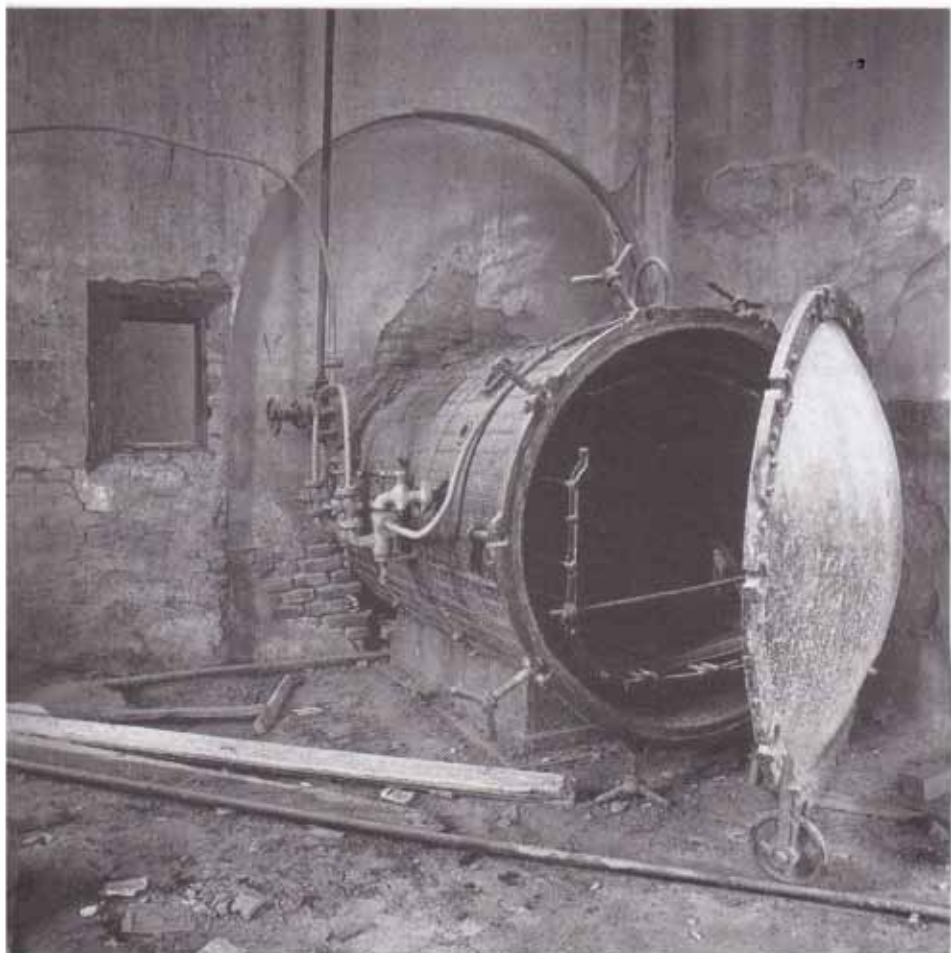
Ε.Π.

*Bazaar*, *Vogue*, *Flair*, *Look*, *Picture Post*, *Epoca* and other magazines. Among his books are *Licht Uber Hellas* (1949), *Roma* (1955), *Caribia* (1958) and *Napoli* (1962) — with his friend Vittorio de Sica.

From 1960 and on he turned again with increased passion to his old hobby, collecting paintings. He became a specialist in the Italian Art of the 16th, 17th and 18th centuries. His developed aesthetic sense and his familiarity with classical mythology, as well as his good relations helped him with museums and collectors.

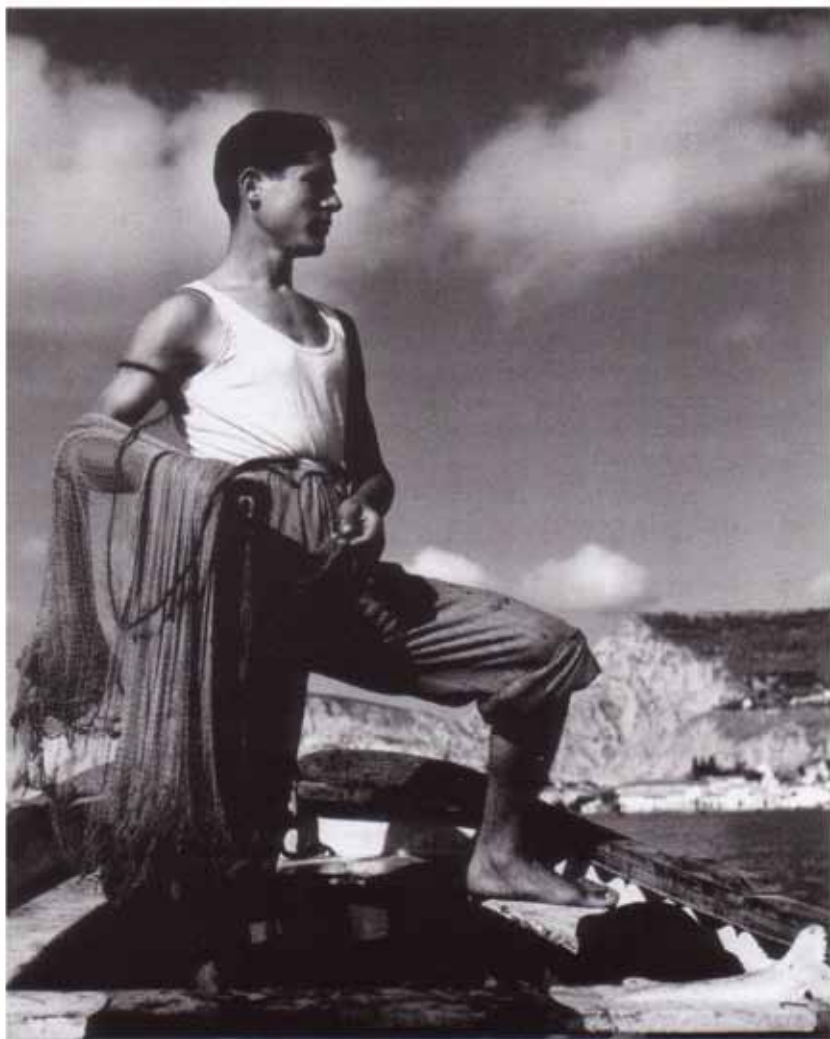
Herbert List died in 1972 at the age of 69.

Ε.Ρ.



Παναγιώτης Σωτηρόπουλος  
Από τη σειρά Αποτυπώματα

Panayotis Sotiropoulos  
From the series Imprints



Herbert List  
Από τη σειρά «Φως της Ελλάδος»

Herbert List  
From the series «Light of Greece»

Bruno Ehrh

## Ο Εναγκαλισμός / The Embrace

Μια έκθεση του Σουηδικού Ινστιτούτου στην Αθήνα

/ An exhibition by the Swedish Institute at Athens

Η φωτογραφική μου συλλογή απεικονίζει γνωστούς μου συμπολίτες από τη Στοκχόλμη στη Σουηδία. Η κεντρική ιδέα, στην οποία όλοι κλείνουν τα μάτια τους, καθήμενοι ή ξαπλωμένοι, αφορά ένα φιλοσοφικό παιχνίδι στο οποίο η πόλη, με τη δύναμη και τη σοφία της ηλικίας της, επιθυμεί να αγκαλιάσει όποιον την αποκαλεί πατρίδα του.

Το να κλείνεις τα μάτια είναι μια τρυφερή και αποκαλυπτική χειρονομία. Το άτομο εμπιστεύεται την πόλη, χαλαρώνει νιώθοντας ασφαλές, με τον ίδιο τρόπο που ένα παιδί αποκοιμίζεται στην αγκαλιά της μητέρας του.

Ήταν σημαντικό να προσπαθήσω να απεικονίσω τις πληθωρικές προσωπικότητες που ολοφάνερα εκπροσωπούν τη βασιλεία, τη θρησκεία, την πολιτική και το στρατό.

Τα υπόλοιπα δέκα πρόσωπα είναι όλα επιτυχημένα σε διαφορετικές δραστηριότητες όπως την υποκριτική, την αρχιτεκτονική, την επιστήμη, την όπερα, τον αθλητισμό, την οικονομία κ.λπ.

**Bruno Ehrh**

(Μετάφραση Πέλλα Δικονημάκη)

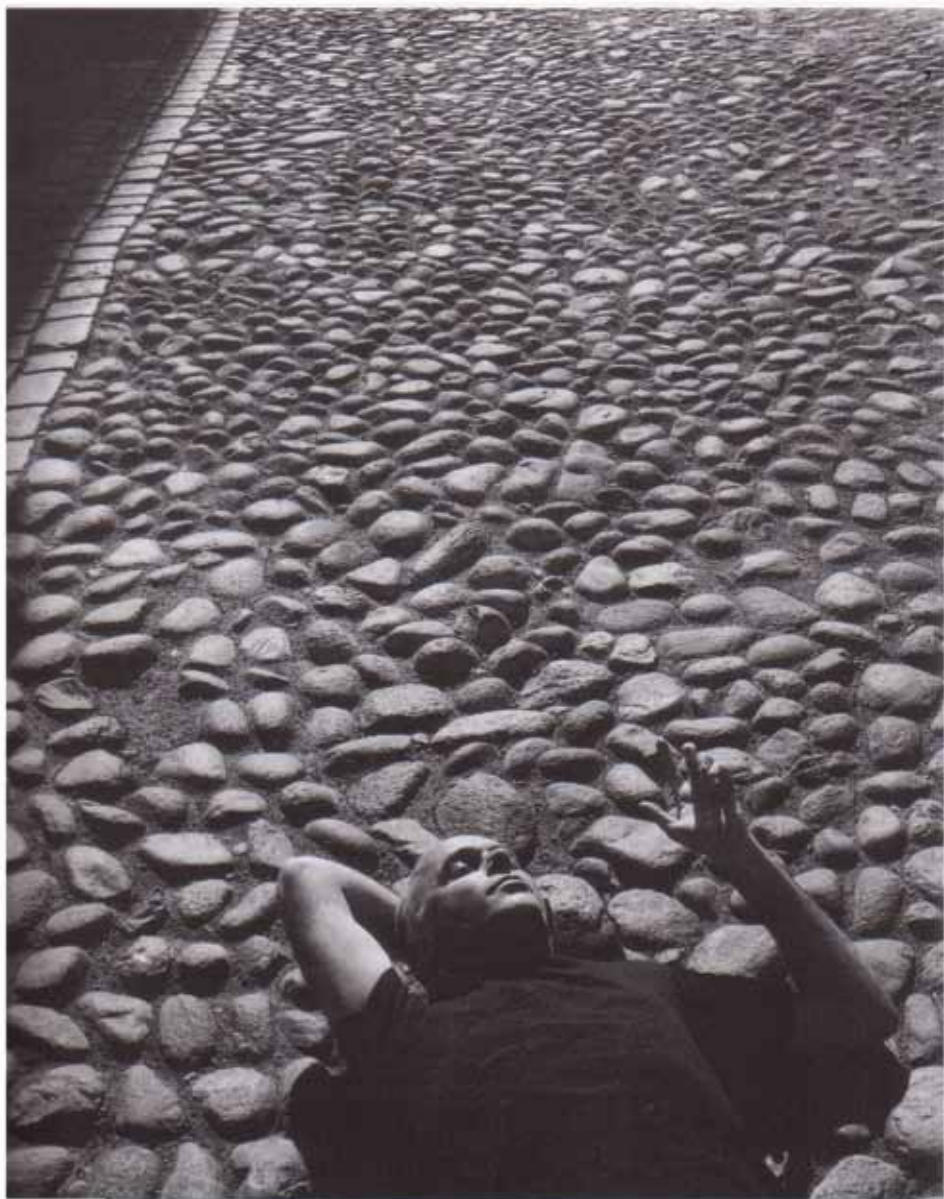
My collection of photographs shows well-known citizens from my hometown Stockholm in Sweden. The main idea, that everybody is closing their eyes, sitting or lying in a back-leaning position, is a philosophical play, that the city, by the strength of its age and wisdom, wishes to embrace everyone who call Stockholm their home.

Closing your eyes is a tender and revealing gesture. The person trusts the city, resting in confidence, in the same way as a child who falls asleep in his mothers' arms.

It was important to try to portray the unforfeitable personalities who clearest represent the royalty, politics, religion and military defense.

The other ten persons are all successful in different activities, such as acting, architecture, science, opera, sports, economy, etc.

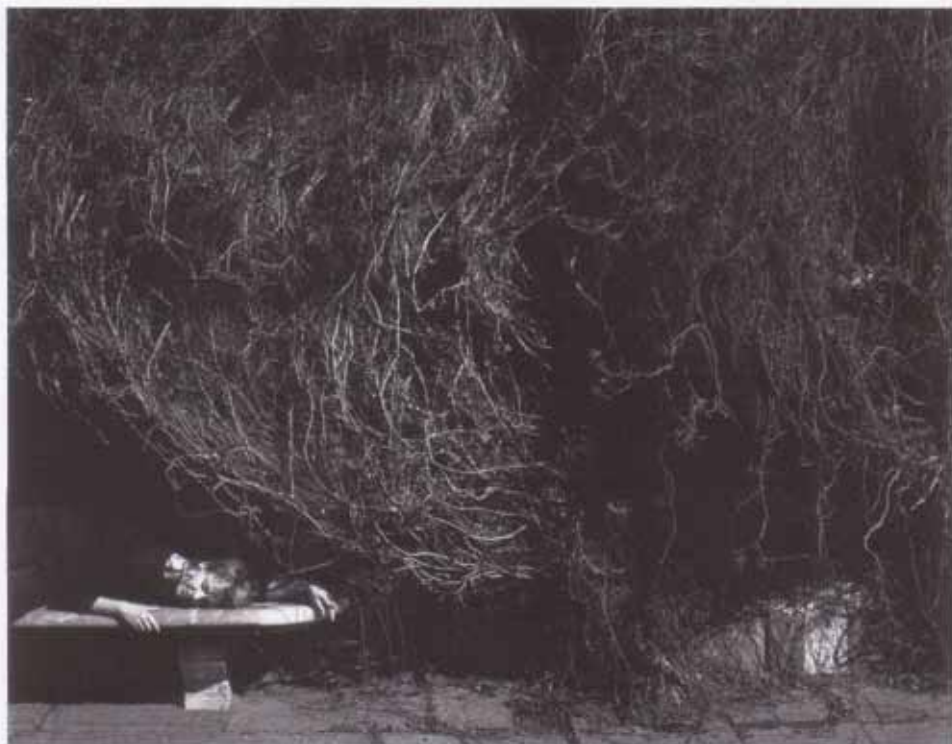
**Bruno Ehrh**



Bruno Ehrs  
Dan Wolgers, Καλλιτέχνης  
Birger Jarls Torg, Riddarholmen

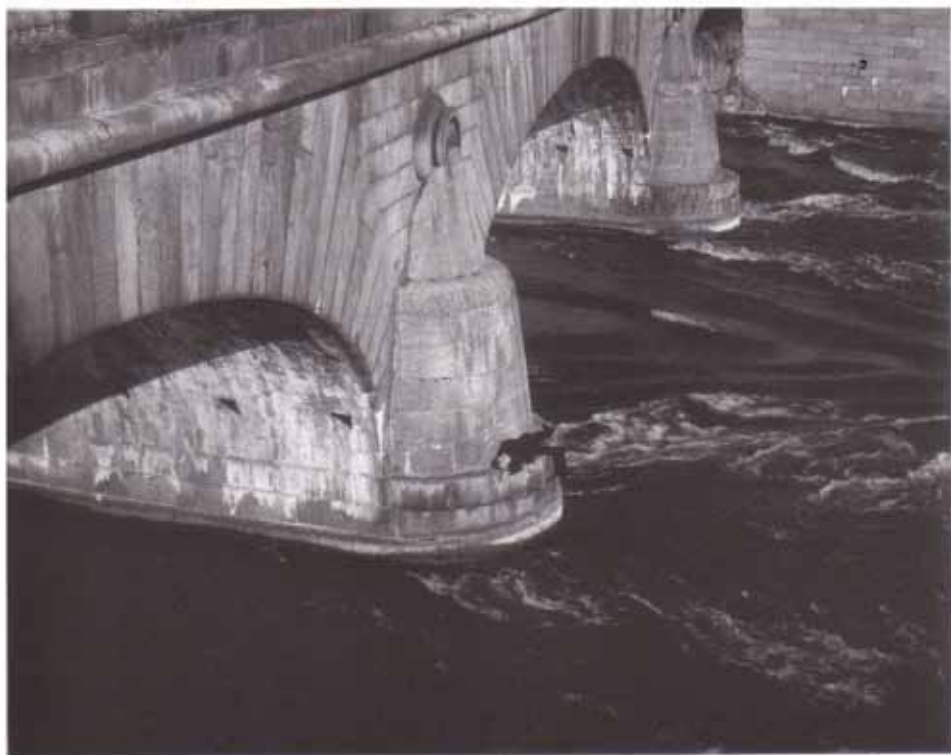
Bruno Ehrs  
Dan Wolgers, Artist  
Birger Jarls Torg, Riddarholmen





Bruno Ehrs.  
Anne Sofie von Otter, Τραγουδίστρια Όπερας,  
Δημαρχείο

Bruno Ehrs  
Anne Sofie von Otter, Opera singer  
The City Hall



Bruno Ehrh.  
Jonas Frisén, Καθηγητής, ερευνητής κυττάρων.  
Ινστιτούτο Καρολίνα, Νορβρο

Bruno Ehrh  
Jonas Frisén, Professor, stem cell scientist.  
Karolinska Institute, Norrebro

# Παναγιώτης Σωτηρόπουλος / Panayiotis Sotiropoulos

## Αποτυπώματα / Imprints

Μια έκθεση του Ελληνικού Κέντρου Φωτογραφίας  
/ An exhibition by the Hellenic Centre for Photography

Εικόνες από το όχι και τόσο μακρινό παρελθόν του Περιφερειακού Γενικού Νοσοκομείου Πατρών «Άγιος Ανδρέας» παρουσιάζει στην ενότητα αυτή των ασπρόμαυρων φωτογραφιών του ο Παναγιώτης Σωτηρόπουλος.

Η διεισδυτική του ματιά γίνεται μάρτυρας μιας «εσωτερικής» διαδρομής στους χώρους του νοσοκομείου, όπου με άφατη τρυφερότητα κατέγραψε πριν από περίπου δέκα χρόνια «εικόνες» απουσίας και εγκατάλειψης.

Μαθημένοι και μισογκρεμισμένοι τοίχοι αποκαλύπτουν σαν πολύτιμα παλίμψηστα τα σπλάχνα τους και τις ιστορίες των ανθρώπων που πέρασαν από εκεί. Βαρεία ιατρικά μηχανήματα ξεπερασμένης πια τεχνολογίας, ένας κλίβανος, ένας λουτήρας, διάφορα σκεύη, ξεριζωμένες ηλεκτρικές και υδραυλικές εγκαταστάσεις, μισοκατεστραμμένα σιδερένια παιδικά κρεβάτια, διάφορα προσωπικά είδη, λουσμένα από ένα περίεργο, ήπιο, αλλά και απόκοσμο φως, συνθέτουν το σκηνικό της απουσίας και της έλλειψης, της αμετάκλητης διαδικασίας της φθοράς.

Κάποιοι φάκελοι με έγγραφα και ιατρικά ιστορικά σωρευμένοι σαν καταρράκτης κάτω από ένα ολόφωτο παράθυρο μαγνητίζουν το βλέμμα, ενώ τα χιλιάδες κειμένα τους «εκπέμπουν» στο ρημαγμένο χώρο ψίθυρους και υπόκωφες κραυγές αγωνίας, οδύνης, θρήνου... φθαρμένα και κιτρινωμένα «πιστοποιητικά» πορείας της αρρώστειας, πορείας της ζωής, πορείας προς το θάνατο...

Με τις φωτογραφίες του όμως αυτές μας μεταφέρει σε έναν απροσδιόριστο χρόνο όπου μέσα στους άδειους και παγερούς χώρους του «Αγίου Ανδρέα» βλέπουμε με τα μάτια της ψυχής τα «αποτυπώματα» που άφησαν οι χιλιάδες άνθρωποι που νοσηλεύτηκαν εκεί όπου επί πολλές δεκαετίες γιατροί και νοσηλευτικό προσωπικό πάλαψαν με την αρρώστεια, τον πόνο, την βάσανο του σώματος.

**Χρήστος Κωνσταντόπουλος**

Δημοσιογράφος / Ιστορικός Τέχνης

Panayiotis Sotiropoulos presents pictures from the recent past of the Regional General Hospital of Patras "St Andrew" in this unity of black-and-white photographs.

His penetrating eyewitnesses rambling inside the hospital, where ten years ago he recorded with unspeakable tenderness scenes of absence and desertion.

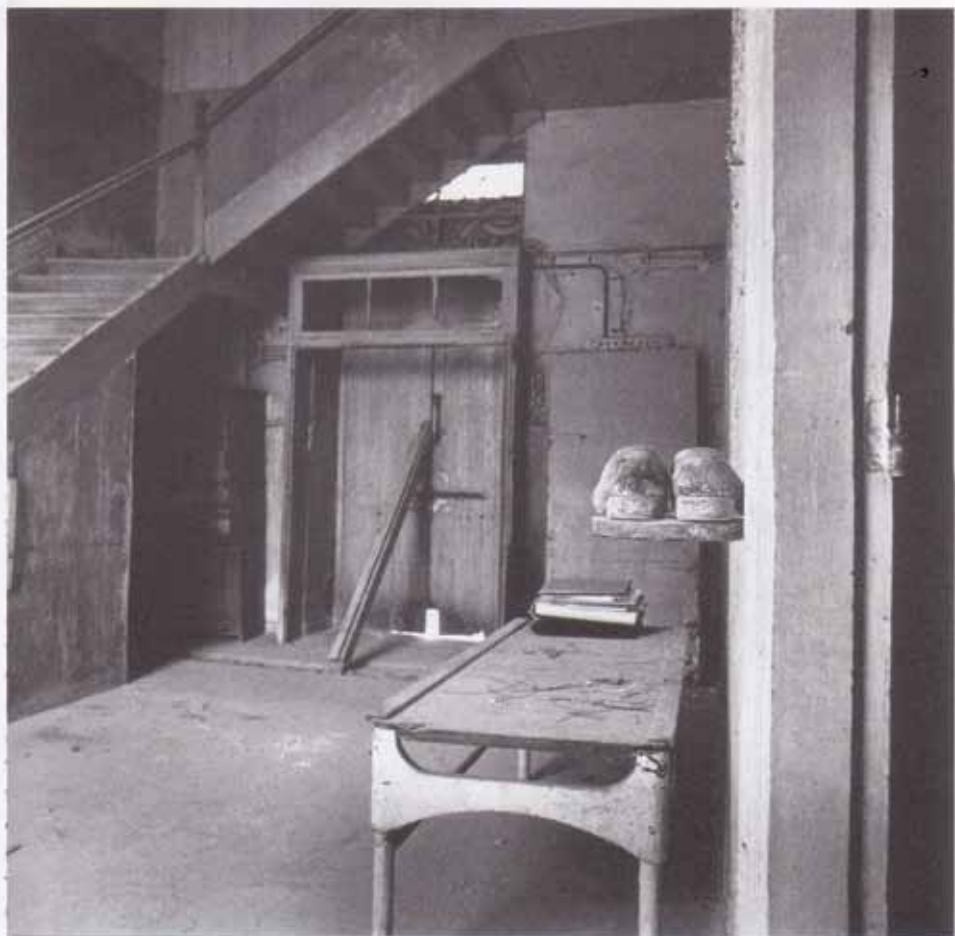
Walls peeled-off and half-crumbling reveal, like valuable palimpsests, their bowels and the stories of the people who have passed by. Heavy medical equipment of outdated technology, a furnace, a bathtub, various utensils, torn electrical and plumbing installations, half-destroyed iron children's beds, several personal belongings, illuminated by a strange, mild and at the same time weird light, compose the scenery of absence and desertion, of irreversible decaying.

Folders with documents and medical histories, piled like a waterfall under the lit up window attract the eye, while their umpteen texts emit whispers and hollow cries in the deserted area, cries of anguish, pain, lament. Worn out and off-white "certificates" of the progress of the disease, of the course of life, of the course towards the death...

However, with his photographs he takes us in an indefinable time, where, in the empty freezing rooms of "St Andrew" we can see with the eyes of our soul the "imprints" left by the numerous people who were hospitalized there, where, for many decades, doctors and nurses fought with the disease, the pain, the suffering of the body.

**Christos Constantopoulos**

Journalist / Art Historian



Παναγιώτης Σωτηρόπουλος  
Από τη σειρά Αποτυπώματα

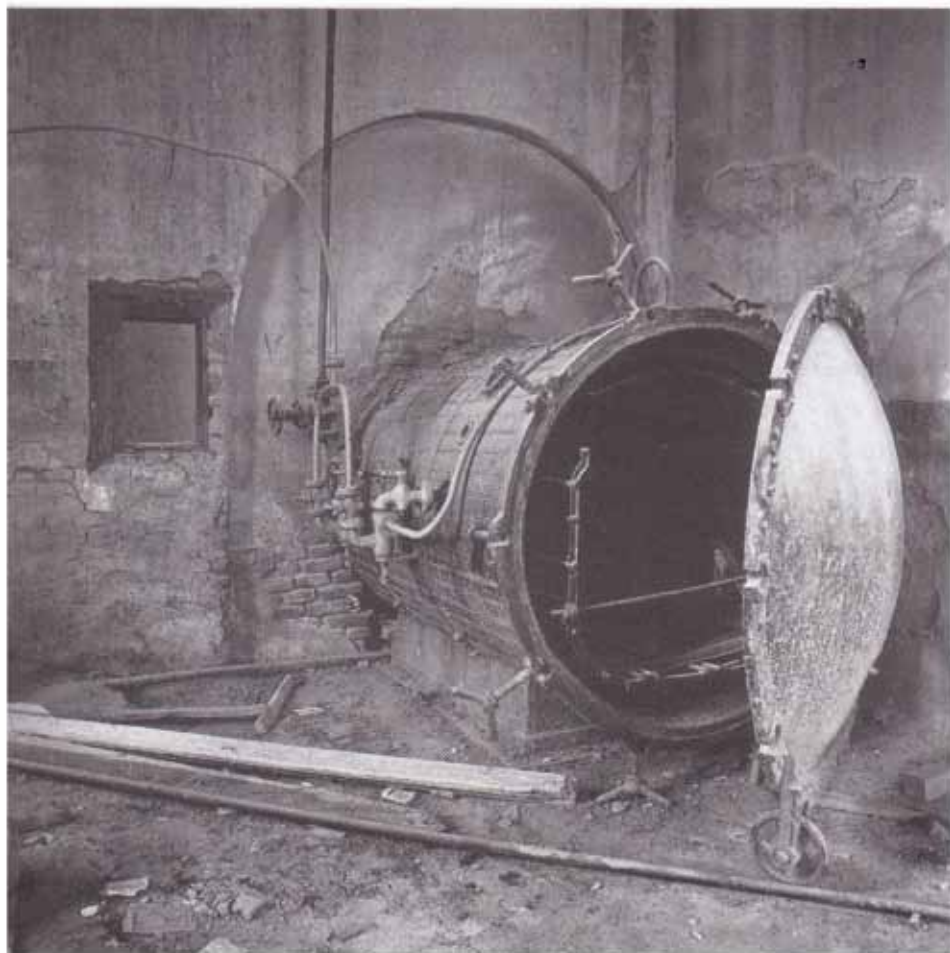
Panayotis Sotiropoulos  
From the series Imprints



Παναγιώτης Σωτηρόπουλος  
Από τη σειρά Αποτυπώματα

Panayotis Sotiropoulos  
From the series Imprints





Παναγιώτης Σωτηρόπουλος  
Από τη σειρά Αποτυπώματα

Panayotis Sotiropoulos  
From the series Imprints

# Φωτογραφία και Ελληνικό Τοπίο Η Μυθική Αρκαδία και οι Μυθολογίες του Πραγματικού

## Photography and the Greek Landscape The Mythical Arcadia and the Mythologies of the Real

Γιάγκος Αθανασόπουλος, Γιώργος Δεπόλλας, Νατάσσα Μαρκίδου, Νίκος Μάρκου, Νίκος Παναγιωτόπουλος, Πλάτων Ριβέλλης, Επαμεινώνδας Σχίζας

Yiagos Athanassopoulos, Yiorgos Depollas, Natasha Markidou, Nikos Markou, Nikos Panayotopoulos, Platon Rivellis, Epaminondas Schizas

Μια έκθεση του Φωτογραφικού Κέντρου Αθηνών

/ An exhibition by the Photography Center of Athens

Επιμέλεια: Νίκος Παναγιωτόπουλος / Curated by Nikos Panayotopoulos

Η Φωτογραφία συνήθως ενδιαφέρεται για την αναζήτηση κάθε είδους ρητορικής κλιμάκωσης, για κορυφαίες στιγμές και όψεις. Το αποτέλεσμα είναι ο αξιολογικός διαμελισμός της πραγματικότητας, η ρέουσα συνέχειά της να αναιρείται και τα επίλεκτα φωτογραφικά της θραύσματα να προτείνονται ως η κατ'εξοχήν πραγματικότητα. Ό,τι εκτοπίζεται απ' το φωτογραφικό κάδρο — το μεγαλύτερο τμήμα της επικράτειας του πραγματικού — θεωρείται άνευ ιδιαίτερης σημασίας και εικονογραφικά άχρηστο.

Το εννοιολογικό πλαίσιο του φωτογραφικού μέσου — το σύνολο δηλαδή αρχών, κανόνων και παραδόσεων — γεννήθηκε και διαμορφώθηκε στις δυτικές κοινωνίες. Ήταν και είναι οι δικές τους αντιλήψεις για την πραγματικότητα, την ορθή θέαση και την εικονογραφική διαχείρισή της, που στη Φωτογραφία — και την αληθοφάνειά της — βρήκαν ένα ιδεώδες σύστημα ανάδειξης, επικύρωσης και παγκόσμιας επιβολής τους.

Το δυτικό βλέμμα, με καλυμμένη την ιστορική και ιδεολογική του συγκρότηση, εισάγεται και στην Ελλάδα μέσα από ένα πλήθος, φανερών και υπόγειων, διαδικασιών και μέσων. Η απο-

Photography is usually interested in the search of any kind of rhetorical graduation, in peak moments and views. As a result, the values of reality are broken up, the latter's flowing continuation is interrupted and its selected photographic fragments are offered as the principal reality. The photographic frame — the major part of reality — removes are considered meaningless and illustratively redundant.

The conceptual framework of the photographic means — that is, the total of all the principles, rules and traditions — was created and shaped in western societies. Those were and remain the western societies' perceptions of reality, of its just supervision and its illustrative handling. These societies discovered in photography — and its credibility — an ideal system of their own elevation, ratification and global imposition.

The western look, with all its historical and ideological constitution concealed, is introduced to Greece through a number of visible and invisible processes and means. Due to its acceptance as the original look, it has managed to shape our perception easily

δοχή του ως βλέμμα πρότυπο, του επιτρέπει εύκολα και αθόρυβα να διαμορφώνει την αντίληψή μας, και μέσα απ' αυτή να επεμβαίνει στην ίδια την πραγματικότητα, προσπαθώντας ανάλογα να τη διορθώσει ή να την αντικαταστήσει. Ολόκληρο το νεοελληνικό τοπίο, κοινωνικό και φυσικό, πρέπει να συμμορφωθεί σύμφωνα με τη δική του θέαση του Κόσμου, με τα δικά του κάθε φορά ιδεολογήματα.

Τα εικονογραφικά και αρχαιορομαντικά στερεότυπα των ευρωπαίων περιηγητών περί της μυθικής και εξωτικής χώρας των ελλήνων, από τα σχέδια, τις ζωγραφίες και τις γκραβούρες τους, πέρασαν στη συνέχεια και στις φωτοχημικές απεικονίσεις τους. Έτσι, στην αρχή, η Ελλάδα του 19ου αιώνα εμφανίστηκε ως μια προσομοίωση της μυθικής Αρκαδίας σε σέπια τόπους, ένας τόπος με ελάχιστους, ημιάγριους ιθαγενείς, αλλά πλήρης ένδοξων αρχαίων ναών και ερειπίων. Από τον μεσοπόλεμο και μετά, μεταμορφώθηκε σε μια μαυροάσπρη αγροτική χώρα, υπανάπτυκτη, κατοικημένη αποκλειστικά από μαυροντυμένες γυναίκες και ιερείς, για να μεταλλαχθεί σχετικά πρόσφατα σε ένα πολύχρωμο τουριστικό παράδεισο που κατοικούν τα μοντέρνα εγγόνια του Ζορμπά.

Αντιμέτωποι με αυτή την αλληλουχία των διαφορετικών εκδόχων της γραφικότητας και των σχετικών με αυτές εικονογραφικών στερεοτύπων, ορισμένοι Έλληνες φωτογράφοι άρχισαν από τη δεκαετία του 80 μία προσπάθεια επαναπροσδιορισμού, τόσο των σημασιών της πραγματικότητάς τους, όσο και των ιδίων των εκφραστικών δυνατοτήτων της φωτογραφικής έκφρασης.

Οι καλλιτέχνες που συμμετέχουν στην έκθεση αναπτύσσουν διάφορες προσεγγίσεις του ελληνικού φυσικού τοπίου στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας, αξιοποιώντας στοιχεία από τις σύγχρονες κριτικές θεωρίες και πρακτικές της φωτογραφίας, και επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον τους περισσότερο στη σιωπηλή και κοινότοπη πραγματικότητα παρά στις ρητορικές τους εξάρσεις. Ο θεατής βρίσκεται έτσι αντιμέτωπος με μια Ελλάδα μάλλον αγνώστη, ακριβώς γιατί στις εικόνες τους απεικονίζεται μια πραγματική χώρα.

**Νίκος Παναγιωτόπουλος**

and silently and through that, it intervenes in reality trying to correct the latter or even replace it, accordingly. The whole Modern Greek environment, social and natural, has to adapt to the western way of looking at; of supervising things and to whatever idea or view they support.

European wanderers had illustrative and ancient-romantic stereotype ideas about a 'mythological' and 'exotic' Greece and showed that in their drawings, paintings, and etchings — something that went on in their photochemical representations. Thus, at the beginning, the 19th century Greece was presented as a reproduction of mythological Arcadia, in sepia tones, a place with only a few, semi-savage inhabitants but full of glorious ancient monuments and ruins. After World War I and onwards, Greece was transformed into a black & white rural, underdeveloped country inhabited exclusively by women and priests dressed in black but quite recently changed into a colourful, touristic paradise inhabited by the contemporary grandchildren of Zorbas.

Faced with such a sequence of various versions of picturesqueness and its illustrative stereotype aspects, certain Greek photographers, since 1980, tried to redefine the meanings of their reality and the photographic capabilities of the photographic expression.

The artists who participate in this exhibition develop, within the lines of this effort, various approaches to the Greek natural landscape using elements from contemporary critical theories and practices of photography; furthermore, they focus their interest on the silent and common reality rather than on its rhetorical outbursts. The spectator comes, therefore, face to face with a, probably, unknown Greece because a real country is represented in the their pictures.

**Nikos Panayotopoulos**

(Translation: Joanna Vasdeki)







Γιάγκος Αθανασόπουλος  
Κέα, 1998

Yiagos Athanassopoulos  
Kea, 1998





Νίκος Παναγιωτόπουλος  
Από τη σειρά Νότιοι Ανατολικοί Τόποι, 1990-1994

Nikos Panayotopoulos  
From the series, South Eastern Places, 1990-1994



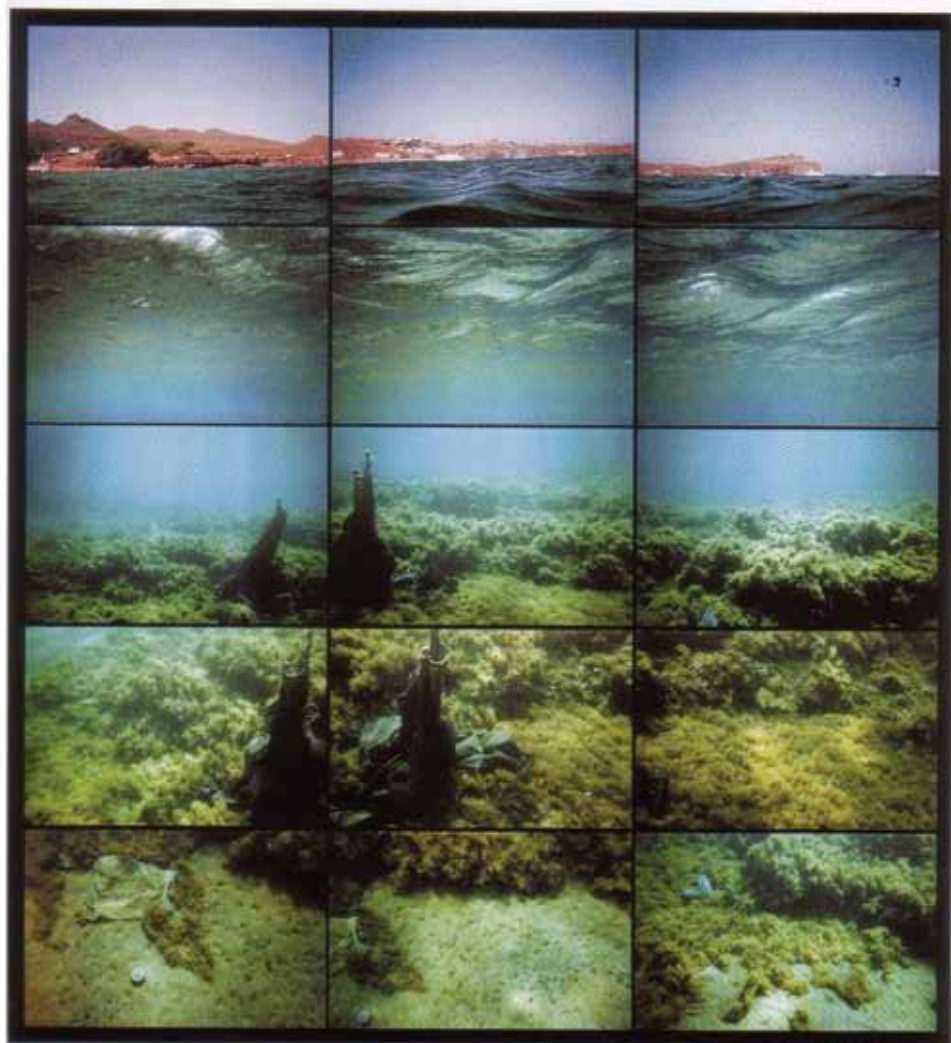
Νατάσσα Μαρκίδου  
Από τη σειρά Μνημεία, 2000

Natasha Markidou  
From the series Monuments, 2000



Πλάτων Ριβέλλης  
Δήλος

Platon Rivellis  
Delos



Επαμεινώνδας Σχίζας  
Από τη σειρά Αττικό Τοπίο, 1997-1999

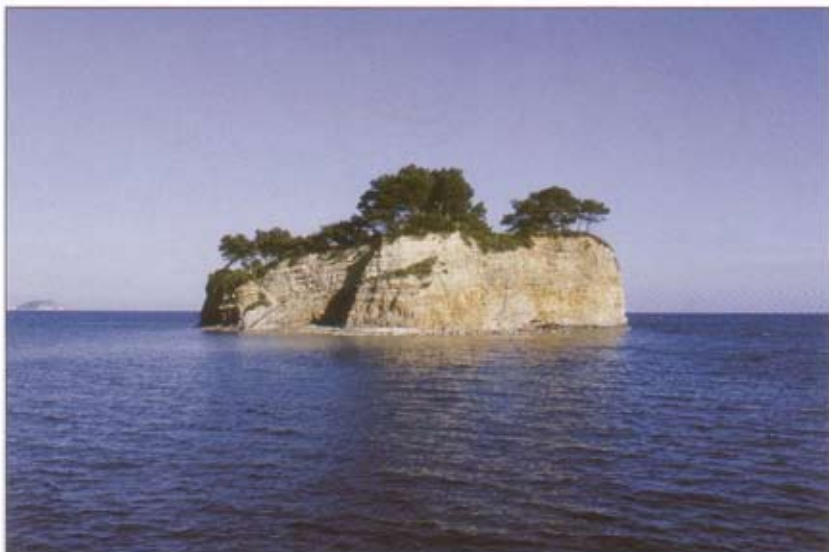
Epaninondas Schizas  
From the series Attica Landscape, 1997-1999



Νίκος Μάρκου  
Αγριά, Βόλος

Nikos Markou  
Agria, Volos





Γιώργος Δεπόλλας  
Βραχονησίς που ενδιαφέρει /  
Βραχονησίς που δεν ενδιαφέρει, 1998

Yorgos Depollas  
Rockisland that interests /  
Rockisland that does not interest, 1998

## Χάρης Πρέσσας / Haris Pressas

Latitude 38° 15' N - Longitude 21° 45' E

Μια έκθεση του Ελληνικού Κέντρου Φωτογραφίας

/ An exhibition by the Hellenic Centre for Photography

**Πάτρα:** Έμπορικιστάτη και βιομηχανικιστάτη πόλις τῆς Πελοποννήσου, ἔδρα τοῦ Δήμου Πατρέων τῆς Ἐπαρχίας Πατρῶν (κ. 61.278) καὶ τοῦ Νομοῦ Ἀχαΐας. Κεῖται πρὸς τὰ Β. ΒΔ, παράλια τῆς Πελοποννήσου, ἐπὶ τῆς ΒΔ. παραλίας τοῦ προκόλπου τοῦ Κορινθιακοῦ, τοῦ Πατρῶν κόλπου καλουμένου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχει καλὸν τεχνητὸν λιμένα. Αἱ γεωγραφικαὶ τῆς συντεταγμέναι εἶναι, 38° 14' 25" Β. πλάτος καὶ 21° 44' 20" Α. τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Γκρήνουιτς. Εἶναι ἡ πολυανθρωποτέρα πόλις τῆς Πελοποννήσου, τετάρτη τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τῶν πρώτων ἐμπορικῶν αὐτῆς λιμένων. Διεξάγει ζωερὸν ἐμπόριον, ἰδίᾳ κορινθιακῆς σταφίδος, ἐλαίου καὶ καπνῶν καὶ ἔχει βιομηχανίας μηχανουργικὰς, βαμβακουργικὰς, ἐριουργικὰς, ἐλαιουργικὰς, σαπωνοποιητικὰς, κ.ἄ. Ἐν αὐτῇ ἔδρευε ἐφετεῖον καὶ ἡ Μητρόπολις Πατρῶν, λειτουργοῦσι δὲ πολλὰ σχολεῖα. (Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν, Ἐκδοτικοῦ Ὁργανισμοῦ «Ο ΦΟΙΝΙΞ», 1928)

Για τα θέματα τα πιο αγαπημένα, αυτά που δεν κουράζομαι να φωτογραφίζω, ποτέ δεν μπόρεσα να ερμηνεύσω την αιτία της διαχρονικής τους ἑλξης. Την αστείρευτη γοητεία που μου εξασκοῦν. Εγκατέλειψα κάθε προσπάθεια κατανόησης, συμμαχώντας με την ιδέα ὅτι η αποκωδικοποίηση του κινήτρου, θα ἦταν, πιθανότατα, η αρχή του τέλους της ἑλξης.

Από τις πρώτες φωτογραφίες του 1985 στη βιομηχανική παραλιακή ζώνη της Πάτρας ἔως αυτές του περασμένου Οκτωβρίου κάθε ἀπελευθέρωση του κλειστου ἦταν και εἶναι πάντα το ἴδιο συγκλονιστική, ὥστε να προκαλεῖ μια ελαφριά ανατριχίλα και μια συγκρατημένη κραυγὴ ἱκανοποίησης.

Εικονοποιὸς στη μέση ενός θεάτρου με δύο σκηνές: ἀργὰ το ἀπόγευμα και με την πλάτη στη δύση η σκηνή με τα κοκκινισμένα εργοστάσια, εργοτάξια, συνεργεία, κάθε λογῆς «βιομηχανικές παράγκες» και στα βάθη τα ὄρη της Αχαΐας. Νωρίς το πρωί με την πλάτη στην Ἀνατολή η συνεχῶς ανανεούμενη σκηνογραφία της θάλασσας με τα βουνά της Στερεάς ἀπέναντι ὅπου, παιδιά, μετὰ ἀπὸ ἔντονη νεροποντὴ ἡ δυνατό βοριά παραβγαίναμε στο ποῖος θα μετρήσει σωστότερα τα μοναχικά δέντράκια στις πλαγιές της Παλιοβούνας και του Τρίκορφου.

Τέτοιες μέρες ἀπόλυτης διαύγειας οἱ διαδρομές των φωτογραφικῶν ἀναζητήσεων ἦταν συχνά προδιαγεγραμμένες: ἐπιστροφή στο θέατρο των δύο σκηνογραφιῶν και των πολλῶν σκηνῶν με την αγωνία του σκηνοθέτη που πρέπει να ἐπαναπροτείνει εἰκόνα ἀγαπημένη, χλιοειδωμένη ἀλλὰ με τρόπο νέο.

I have never been able to explain why my favorite subjects attract me, the ones I never seize photographing. I cannot explain the unlimited charm they have on me. I gave up all my efforts to understand, because I realized that the decoding of my impulse would probably be the beginning of the end of this attraction.

From my first photographs of the industrial coastal zone of Patras in 1985, to those of last October each shot has been and will always be sensational, causing a slight shivering and a restrained cry of satisfaction. Picturemaker in the middle of a theatre with two scenes: late in the afternoon, with the back to the west, the scene with the ruddy factories, worksites, workshops, all kinds of "industrial barracks" and in the background the Achaia mountains. Early in the morning, with the back to the east, the continuously renewing scenery of the sea with the Sterea Mountains across where, after a heavy rainstorm or a strong north wind, children compete with each other for counting the lonely saplings at the slopes of Paliovouna and Trikorfo.

These days of perfect clarity, the routes of photographic quest were often predetermined: return to the theatre of the two scenarios and the many scenes with the anguish of the film director who has to repropose in a new way a picture beloved and seen thousand of times

Haris Pressas

Χάρης Πρέσσας



Χάρης Πρέσας  
Από τη σειρά  
«Latitude 38°15' N – Longitude 21°45' E»

Harris Pressas  
From the series  
«Latitude 38°15' N – Longitude 21°45' E»



Χάρης Πρέσας  
Από τη σειρά  
«Latitude 38°15' N – Longitude 21°45' E»

Harris Pressas  
From the series  
«Latitude 38°15' N – Longitude 21°45' E»





Χάρης Πρέσας  
Από τη σειρά

«Latitude 38° 15' N – Longitude 21° 45' E»

Harris Pressas  
From the series

«Latitude 38° 15' N – Longitude 21° 45' E»



# Νέες Τάσεις / New Tendencies

Χαρά Βαρσαμίδου, Μαριάννα Βεργιάκη, Μιμικά Γούναρη, Ελένη Γκουγκούλια, Ελισάβετ Καλπαξή, Βασίλης Κάντας, Χρήστος Κουκέλης, Βασίλης Πολυχρονάκης, Αργυρώ Χρυσάνθου

Chara Varsamidou, Marianna Verigaki, Mimika Gounari, Eleni Gourgoulia, Elissavet Kalpaksi, Vasilis Kantas, Christos Koukelis, Vasilis Polychronakis, Argyro Chrysanthou

Μια έκθεση του Φωτογραφικού Κέντρου Αθηνών

/ An exhibition by the Photography Center of Athens

Επιμέλεια: Κωστής Αντωνιάδης / Curated by Costis Antoniadis

Οι φωτογράφοι που συμμετέχουν στην έκθεση έχουν σπουδάσει στο Τμήμα Φωτογραφίας του ΤΕΙ Αθήνας και τα έργα τους δίνουν το στίγμα μιας ιδιαίτερης προσέγγισης στην καλλιτεχνική φωτογραφία. Όλες οι εργασίες χαρακτηρίζονται από την σκηνοθεσία και οι περισσότερες αφορούν την παραγωγή ενός φωτογραφικού θεάματος στο οποίο πρωταγωνιστές είναι πρόσωπα, σώματα και χώροι. «Προσωπεία» είναι το θέμα και τίτλος των έργων που παρουσιάζει ο Χρήστος Κουκέλης. Αποτυπώματα προσώπων, σχηματισμένα φωτοχημικά, απλώνονται σαν λευκές επιδερμίδες πάνω στο φωτογραφικό χαρτί. Τόσο η διαδικασία της λήψης του αποτυπώματος όσο και η ιδιόμορφη απεικόνιση της υφής του δέρματος κάνουν τις εικόνες αυτές να μοιάζουν με νεκρικά προσωπεία. Με τη διαφορά πως εδώ μέσα από τις σκοτεινές κόγχες των ματιών προβάλλει ζωντανό το βλέμμα των προσώπων. Προσωπεία είναι επίσης το θέμα της Χαράς Βαρσαμίδου αλλά τόσο η μορφή όσο και η ατμόσφαιρα του έργου είναι διαφορετική. Γυναικεία πρόσωπα ως φωτεινές μάσκες προβάλλονται πάνω σε άλλα πρόσωπα και τα χαρακτηριστικά τους, μοιάζουν άλλοτε να μετατοπίζονται και άλλοτε να πολλαπλασιάζονται, συνθέτοντας πολύμορφες εκφράσεις. Ο Βασίλης Κάντας χειρίζεται το θέμα του προσωπείου με διαφορετικό τρόπο: σκηνοθετεί με βεβαιότητα και χιούμορ (ποιότητα δυσέυρετη στην ελληνική φωτογραφία) την ίδια πάντοτε μικρή νυκτερινή ιστορία, με διαφορετική κάθε φορά πρωταγωνίστρια. Στις φωτογραφίες του, το προσωπείο είναι ένα: είναι αυτό της «υποψήφιας σε αποπλάνηση γυναίκας», μια πόζα τρόμου που με την

The participating photographers are students at the Photography Department of the Athens TEI and their work highlights a particular approach to photography. All of their works are characterized by elaborate staging and most are the result of a process in which the protagonists are people, bodies and space. The theme and title of Christos Koukelis' work is "Masks". The imprints of faces, created in a chemical process, spread out like a white epidermis on the photographic paper. Both the process through which the imprint is made and the particular manner in which the skin is reproduced make these images look like death masks. The difference is that through the dark cavities of the eyes one can see the gaze of the subjects, alive. Masks are also the theme of Hara Varsamidou's work, but the form and atmosphere of the work differs. Women's faces are projected as bright masks on to other faces and their characteristics seem to shift and multiply, producing complex expressions. Vassilis Kandas approaches the theme from a different viewpoint: with confidence and humor (a quality lacking in Greek photography) he recreates always the same nighttime story, each time with a different heroine. In his photographs, the mask is always the same: that of "The susceptible -to-seduction type of woman", her face frozen in an expression of terror that, through repetition, becomes a visual stereotype.

The human body is the theme of four works with diametrically opposite approaches. In Eleni Gourgoulis' photographs the body is

επανάληψή της προβάλλεται ως εικονογραφικό στερεότυπο.

Το ανθρώπινο σώμα είναι το θέμα σε τέσσερις εργασίες με διαμετρικά αντίθετες προσεγγίσεις. Στις φωτογραφίες της Ελένης Γκουργκούλια ανθρώπινα σώματα απεικονίζονται αποσπασματικά σε παράλληλες φωτεινές λωρίδες. Χωρίς χαρακτηριστικά, χωρίς φύλλο, τα γυμνά σώματα φέρουν πάνω τους μόνο το ίχνος ενός βλέμματος. Είναι αυτό που στο χρονικό διάστημα της φωτογράφισης ακολουθεί μέσα στο σκοτάδι τη διαδρομή μιας φωτεινής δέσμης. Η πόζα των σωμάτων και η αποτυπωμένη σε αυτά χειρονομία της φωτογράφου, συνθέτουν μια χορογραφική κίνηση που είναι ταυτόχρονα μεταφυσική αφήγηση. Η Αργυρώ Χρυσάνθου χρησιμοποιώντας πιο σύγχρονα μέσα, φωτογραφίζει σώματα τα οποία καθώς μετακινούνται κατά την διάρκεια της φωτογράφισης, μεταμορφώνονται σε ψηφιακά φάσματα. Εξαρθρωμένα κινούνται σε χώρους οικείους, αφήνοντας στο πέρασμά τους ένα αλλόκοτο σχήμα, κάτι σαν το ίχνος μιας διάθεσης. Στις φωτογραφίες της Ελισάβετ Καλπαξή το γυναικείο σώμα σχηματισμένο από ψηφίδες τηλεοπτικής εικόνας φαίνεται να αιωρείται στο κενό που περιβάλλει τη συσκευή της τηλεόρασης. Φάσμα και αυτό, προβάλλεται στο σκοτάδι ως φθίνουσα φαντασίωση. Στις φωτογραφίες της Μιμίκας Γούναρη, το ανθρώπινο σώμα παρουσιάζεται επίσης διαμελισμένο, αλλά με διαφορετικό τρόπο. Εδώ αυτό που προέχει είναι η σχέση του σώματος με τη φύση, η προσομοίωση και μεταλλαγή του σε φυσικό στοιχείο. Η φύση παρουσιάζεται ως προέκταση του σώματος της φωτογράφου: φωτογραφίζοντας τα άκρα του σώματός της, η Μιμικά Γούναρη φαίνεται να υποδεικνύει, να σημαδεύει και άλλοτε να συμπληρώνει τα φυσικά στοιχεία που συνθέτουν το τοπίο.

Το αστικό τοπίο στη μια περίπτωση ως φαντασίωση και στην άλλη ως σύγχρονη πραγματικότητα, παρουσιάζεται μέσα από το έργο της Μαρίας Βεργιάκη και του Βασίλη Πολυχρονάκη αντίστοιχα. Η Μαρίας Βεργιάκη δουλεύοντας με ελάχιστα μέσα κατασκευάζει φωτογραφικά ένα εντυπωσιακό σκηνικό.

Σεκές αντικειμένων καθημερινής χρήσης, φωτογραφημένες από χαμηλή γωνία, μεταμορφώνονται σε σκοτεινούς όγκους κτηρίων που φωτίζονται αμυδρά από ένα ακαθόριστος

portrayed as fragmented, using parallel strips of light. Without any characteristics, without any indication of the sex of the subject, these nude bodies have upon them only the trace of a gaze. A gaze which, during the time of exposure, follows this ray of light through the darkness. The posture of the body and the imprinted gesture of the photographer compose a choreographed movement that is, at the same time, a metaphysical narrative. Argyro Chrysanthou, using more modern methods, photographs bodies that move during the time of exposure, transforming themselves into digital specters. Disjointedly, they move in familiar spaces, leaving in their wake a bizarre shape, something like the trace of a disposition. In the photographs of Elissavet Kalpaxi the female body, composed of pixels from a television image, seems to hover in the empty space around the television. This too is a specter, and it is projected in the dark as a fading fancy. In the photographs of Mimika Gounari the human body is also portrayed as a fragmented object, but in a different manner. What stands out here is the relationship of the body with nature, its mutation into a natural element. Nature is portrayed as an extension of the photographer's body; photographing her body's limbs, Mimika Gounari seems to be pointing out, highlighting and at other times complementing the natural elements that make up the landscape.

Urban landscape, in one case as a fantasy and in the other as a modern reality, is presented through the work, respectively, of Marianna Verigaki and Vassilis Polychronakis. Marianna Verigaki, working with limited means, photographically creates an impressive scenery. Shadows of everyday objects, shot from a low angle, are transformed into dark, bulky buildings that are dimly lit by an unspecified light source. There is the impression of anarchic construction, with ingredients that are in a state of decomposition and that shape a futuristic city. In contrast, the city in the images of Vassilis Polychronakis is described realistically and in extreme detail. Abandoned spaces or areas under construction, empty buildings and underground galleries compose a melancholic and unfriendly environment.



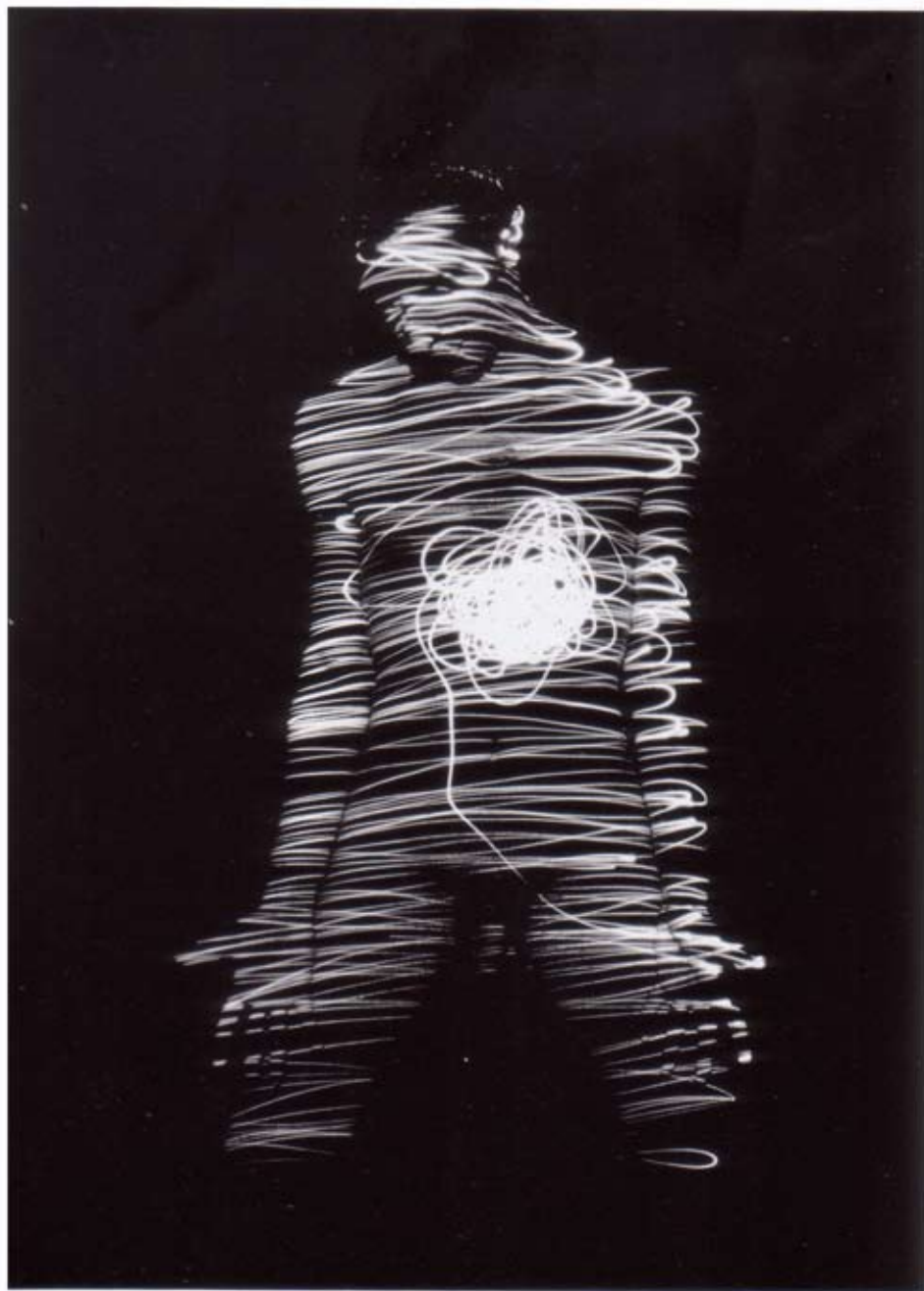
προέλευσης φως. Μια εντύπωση άναρχης δόμησης, με υλικά σε κατάσταση αποσύνθεσης σχηματίζουν την όψη μιας φουτουριστικής πόλης. Αντίθετα η πόλη στις φωτογραφίες του Βασίλη Πολυχρονάκη περιγράφεται ρεαλιστικά, και με εξαιρετική λεπτομέρεια. Χώροι εγκαταλελειμμένοι, ή υπό κατασκευή, κτήρια άδεια και υπόγειες στοές συνθέτουν ένα περιβάλλον μελαγχολικό και αφιλόξενο. Η σκηνοθεσία του Βασίλη Πολυχρονάκη, είναι διακριτική, σχεδόν αδιόρατη: ανάμεσα στις λάσπες και τα σκουπίδια, διακρίνονται υπολείμματα ρούχων, ανοιγμένα χαρτοκιβώτια, πρόχειρα στρώματα. Κι είναι αυτά τα ελάχιστα ίχνη ζωής που μεταγγίζουν στους φωτογραφημένους χώρους μια νεκρική και καταθλιπτική σιωπή.

Vassilis Polychronakis' staging is discreet, almost invisible: between the mud and the garbage one can see remains of clothes, opened boxes, abandoned mattresses. It is these sparse traces of life that transfuse to the photographed spaces a deathly silence.























# Τερνέ Ρομά Αντό Σουρέτι Νέοι Τσιγγάνοι Φωτογράφοι Young Roma Photographers

Διονυσία Αθανασίου, Μαριάννα Αθανασίου, Ρόζα Γεωργίου, Άννα Δελκάρη, Μαρία Δελκάρη, Τερέζα Δελκάρη, Ειρήνη Δημητρίου, Μαρία Δημητρίου, Μίνα Δημητρίου, Τσαμπίκα Δημητρίου, Μαρία Λαζάρου, Τζίνα Λαζάρου, Μαρία Λαζαροπούλου, Μαρίνα Μαρκοπούλου, Μαρίνα Μπασοπούλου, Άννα Μπογιατζή, Ευαγγελία Μπογιατζή, Άννα Ράντη, Αλεξάνδρα Τριανταφυλλίδου, Βαρβάρα Τσατσάνη, Παναγιώτα Τσιγκοπούλου, Μαρία Χριστοπούλου

Dionyssia Athanassiou, Marianna Athanassiou, Marina Bassopoulou, Anna Boyatzi, Evangelia Boyatzi, Maria Christopoulou, Anna Delkari, Maria Delkari, Teresa Delkari, Irene Dimitriou, Maria Dimitriou, Mina Dimitriou, Tsampika Dimitriou, Roza Georgiou, Maria Lazaropoulou, Maria Lazarou, Gina Lazarou, Marina Markopoulou, Anna Ranti, Alexandra Triantafyllidou, Barbara Tsatsani, Panayota Tsigopoulou

Μια έκθεση της Διεύθυνσης Καλών Τεχνών του Υπουργείου Πολιτισμού  
/ An exhibition by the Division of Fine Arts of the Greek Ministry of Culture

Επιμέλεια: Στέλιος Ευσταθόπουλος / Curated by Stelios Efstathopoulos

«Μια πρώτη καταγραφή του κόσμου των τσιγγάνων από ανθρώπους που μέχρι πριν από λίγο μόνο φωτογραφίζονταν». Ήταν η τελευταία πρόταση στο περσινό κείμενο του καταλόγου που συνόδευε την έκθεση. Μια πρωτιά που καταγράφηκε με μια έκθεση 80 φωτογραφιών. Ένα όριο που πέρασαν οι τσιγγάνοι βγαίνοντας μέσα από τις φωτογραφίες που μέχρι τώρα βλέπαμε, παίρνοντας στα χέρια τους τις φωτογραφικές μηχανές. Η αποκάλυψη ενός κόσμου που μέχρι πριν από λίγο παρέμενε αθέατος από τις ματιές των φωτογράφων.

Όταν δέχτηκα να κάνω μαθήματα για το πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού την πρώτη χρονιά, δεν ήξερα τι θα συναντούσα. Η εμπειρία από αυτή την πρόκληση ήταν πραγματικά ανεπανάληπτη. Πιστεύω ότι τα παιδιά από τη δική τους μεριά έζησαν μια πρωτόγνωρη εμπειρία. Είδαν το χώρο που τους περιβάλλει με μια διαφορετική ματιά. Τα συναισθήματά τους βρήκαν διέξοδο και εκφράστηκαν μέσα από τις φωτογραφίες τους. Ο χώρος του εργαστηρίου έγινε το δεύτερο σπίτι τους. Η σχέση που δημιουργήθηκε στις 360

"The first visual recognition of the Roma world by those who until recently had been merely a theme for photographers". This was the final phrase in the text of last year's exhibition catalogue. That first recording was hosted in an exhibition of eighty photographs. A borderline was crossed when Roma burst out of the pictures we were used to seeing until then and took cameras in their hands. The revelation of a New World emerged through their photographs. And that was a world that had remained obscure to the photographers' eye for centuries.

When I first accepted to teach young Roma photography in the framework of a project carried out by the Greek Ministry of Culture, I could not imagine what was about to come. The experience of that challenge was unforgettable for both parts. The young trainees, I believe, experienced an unprecedented adventure. They saw their surroundings through a different perspective. Their feelings burst out and were transformed into photographs. The workshop became second home to them. The relationship



ώρες στο διάστημα των έξι μηνών που διαρκεί ο κύκλος των μαθημάτων ήταν έντονη.

Γρήγορα μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τη φωτογραφική μηχανή και φωτογραφίζουν ενστικτωδώς τα πάντα γύρω τους. Παρασυρόμενος από τον πλουραλισμό των εικόνων τους παρατηρώ τις ματιές τους χωρίς να προσπαθώ να εφαρμόσω κανόνες ή να τους κατευθύνω. Ο κύκλος των μαθημάτων αφιερώνεται στην εκμάθηση των βασικών τεχνικών της φωτογραφίας, στην εμφάνιση ασπρόμαυρων αρνητικών και εκτύπωση φωτογραφιών στο σκοτεινό θάλαμο του εργαστηρίου.

Σκέψεις, συναισθήματα και καθημερινές καταστάσεις βρίσκουν σιγά-σιγά διέξοδο και αποκτούν βαρύτητα στις φωτογραφίες τους. Το φως και το σκοτάδι, η σκληρότητα που συνυπάρχει με την τρυφερότητα δημιουργούν αντιφατικές συγκινήσεις και μ' αυτό τον τρόπο οι φωτογραφίες τους μας παρασύρουν σε μια διαφορετική περιπλάνηση ερωτημάτων και στοχασμού.

#### Στέλιος Ευσταθόπουλος

Ο κόσμος των τσιγγάνων ήταν και είναι ένα κατεξοχήν ελκυστικό θέμα για τους φωτογράφους. Περιστασιακά ή συστηματικά, επιπόλαια ή με σοβαρότητα, με ή χωρίς ανθρωπιστικό ενδιαφέρον, ιδεολογικούς και κοινωνικούς προβληματισμούς, μέσα από διάφορα κίνητρα και επιδιωκόμενες μορφές ανταμοιβής, οι φωτογράφοι επελαύνουν σε καταυλισμούς και οικισμούς, για να επιστρέφουν αμέσως στο δικό τους «φυσιολογικό» κόσμο, όπου και θα επιδειχθούν και θα καταναλωθούν τα φωτογραφικά τους τρόπαια.

Τις διαπιστώσεις αυτές τις είχα από πολλά χρόνια συνειδητοποιήσει και επεξεργαστεί στο πλαίσιο της θεωρίας και κριτικής της φωτογραφίας όπου και εξετάζονται οι ιδεολογικοί και πολιτισμικοί μηχανισμοί του φωτογραφικού εγχειρήματος. Τι θα συμβεί λοιπόν, αν οι τσιγγάνοι βρεθούν απ' την άλλη μεριά της φωτογραφικής μηχανής; Εάν εμείς οι μη τσιγγάνοι μετατραπούμε σε μια ενδιαφέρουσα γραφικότητα για τον τσιγγάνο φωτογράφο; Πώς ο ίδιος θα εικονογραφήσει το δικό του κόσμο; Θα υιοθετήσει άραγε το δικό μας βλέμμα ή θα αρθρώσει ένα πιο δικό του, διαφορετικό; Και τέλος, τι επιδράσεις θα επιφέ-

established between us during a course of 360 hours in a period of six months was really intense.

They learn quickly how to use the camera and photograph everything around them by instinct. Carried away by the pluralism of their pictures, I observe their looks without applying rules, without directing them. The course involves teaching of the basic photographic techniques, developing black and white films and printing in the darkroom. Thoughts, feelings and everyday situations gradually emerge, take shape and acquire substance in the pictures. Light and darkness, harshness coexisting with tenderness generates contradictory emotions and, in that way, pictures carry us away to a different wandering charged with questions and thoughts.

#### Stelios Efstathopoulos

The world of Roma has always been a very challenging theme for photographers. Either occasionally or systematically, light-headedly or seriously, with or without humanitarian stimuli, with or without ideological or social awareness, through various motives and rewards, photographers usually rush into the Roma settlements only to return urgently to their own «normal» world which is ready to exhibit and appreciate their photographic trophies.

These are some of the points I had focused on and worked out in the past while studying Theory and Critical Analysis of Photography, a field that examines the ideological and cultural mechanisms of photography. I wonder now what will happen if Roma find themselves behind the camera. What will happen if the up to now picturesque subjects turn into photographers and we, the non-Roma turn into an interesting picturesque theme for the Roma? How will they illustrate their own world? Will they adopt our own look or will they articulate their own different «language»? And finally, what effect will the use of this modern, powerful system of evaluation and

ρει στους ίδιους τους τσιγγάνους η χρήση ενός τέτοιου συστήματος αξιολόγησης και επιλεκτικής απεικόνισης της πραγματικότητας, δηλαδή ενός σύγχρονου και πανίσχυρου μέσου εξουσίας;

Στο πλαίσιο της πολιτικής για τη φωτογραφία που τα τελευταία χρόνια αναπτύσσει το Υπουργείο Πολιτισμού και σε συνδυασμό με την πολιτική για την βελτίωση των συνθηκών ζωής των Ελλήνων τσιγγάνων, μας δόθηκε η ευκαιρία και η δυνατότητα να οργανώσουμε το πρώτο στη χώρα μας, πιθανότατα και διεθνώς, εργαστήριο φωτογραφίας για νέους τσιγγάνους.

Η εμπειρία που ήδη κατακτήθηκε είναι και πολύτιμη και μοναδική. Το φωτογραφικό αποτέλεσμα εντυπωσιακό και η ικανοποίηση όλων μας μεγάλη. Τα θεωρητικά ερωτήματα που αναφέρθηκαν πιο πάνω αρχίζουν να αφορούν υπαρκτές πλέον εξελίξεις και το ιδεολογικό υπόβαθρο να μεταφράζεται ήδη σε βιώματα, σε πράξεις, σε νέες ανθρώπινες σχέσεις. Το πρωτόγνωρο αυτό εγχείρημα είναι γεγονός. Η εξέλιξή του είναι μια πρόκληση συναρπαστική και γιατί όχι θα τολμούσα να πω κοινωνικά και πολιτισμικά επαναστατική.

**Νίκος Παναγιωτόπουλος**

selective depiction of reality have upon Roma themselves?

Within the framework of the policy about photography that has been implemented in the past few years by the Ministry of Culture and, in combination with a policy focusing on the improvement of the living standards of Greek Roma, we were given the opportunity to organise the first workshop in our country – and more probably worldwide – of photography for young Roma.

The experience we gained was unique and invaluable. The photographic output has been impressive and generated great satisfaction. The theoretical questions expressed above have now found a realistic ground for development and their ideological background is being interpreted into experiences, actions, and new human relationships. This unprecedented undertaking is a fact. Its development is a fascinating challenge, which I dare characterise as a socially and culturally revolutionary.

**Nikos Panayotopoulos**



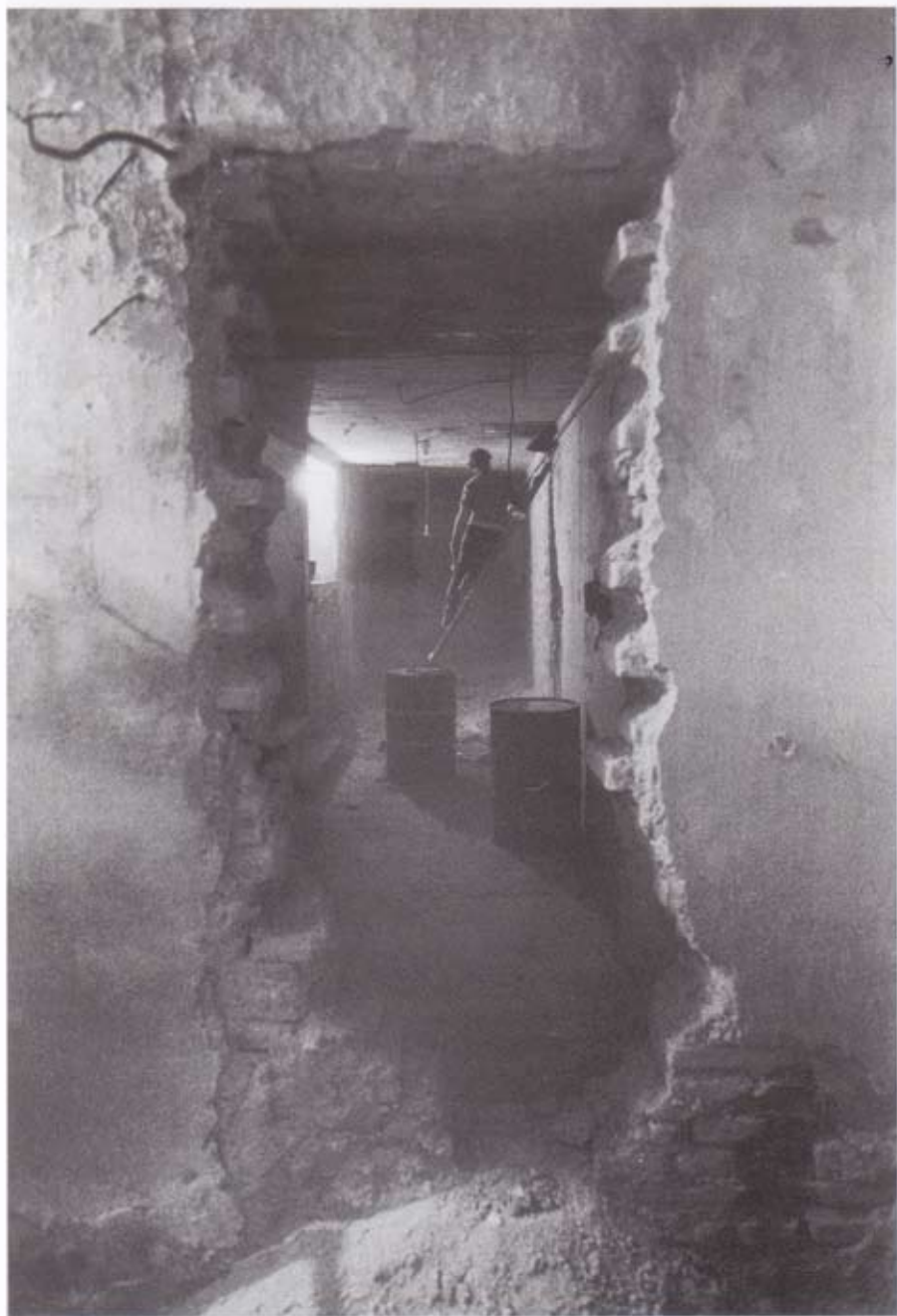












Γιάννης Βλασταράς  
Από τη σειρά Μεταμόρφωση

Yannis Vlastaras  
From the series Metamorphosis



# Νέα Βαλκανική Φωτογραφία New Balkan Photography

Ομαδική Έκθεση Βαλκάνιων Φωτογράφων / Group Exhibition of Balkan Photographers

Cezim S.S. Fisheku (Αλβανία), Milan Hristev, Sonya Stankova (Βουλγαρία), Βασίλης Καρκατσέλης (Ελλάδα), Goranka Matic, Vesna Pavlovic (Σερβία), Boro Rudic (FYROM), Teodor Radu Pantea, Gaina Dorel Stefan (Ρουμανία)

Cerim S.S. Fisheku (Albania), Milan Hristev, Sonya Stankova (Bulgaria), Vasilis Karkatselis (Greece), Goranka Matic, Vesna Pavlovic (Serbia) Boro Rudic (FYROM), Theodor Radu Pantea, Gaina Dorel Stefan (Rumania)

Μια έκθεση του Φωτογραφικού Κέντρου Θεσσαλονίκης

Μια έκθεση του Φωτογραφικού Κέντρου Θεσσαλονίκης

Επιμέλεια: Βασίλης Καρκατσέλης / Curated by Vassilis Karkatselis

Οι Βαλκάνιοι έχουν βαθιές καλλιτεχνικές ρίζες, υψηλό δείκτη εκπαίδευσης και διάθεση για πειραματισμούς ανάμεσα στην παράδοση και στις σύγχρονες τάσεις. Επιδίδουν την έρευνα για την αλήθεια και δεν παρασύρονται να ακολουθήσουν ψεύτικα μονοπάτια ή να αντιγράψουν ξένες μεθόδους και τεχνικές.

Έτσι είναι ευκολό να κατανοήσει κανείς γιατί η επαφή μας με σταθερές αξίες θα είναι πάντα μια ευεργετική διαδικασία. Καθώς οι Βαλκάνιοι δεν δουλεύουν θέματα ξένα στην κουλτούρα μας, δεν είναι "αφ' υψηλού ιστάμενοι", επιθυμούν τη συνεργασία και τη διάδραση, αναγνωρίζουν τη σημαντικότητα αυτής της διαβαλκανικής επικοινωνίας και είναι βέβαιο ότι το κέρδος, που μπορεί να προκύψει για την κοινή μας πορεία είναι σημαντικό.

Η φωτογραφία σαν πιο κοινή και κατανοητή - τόσο από τους δημιουργούς όσο και από το κοινό- εικαστική γλώσσα, ίσως είναι η τέχνη εκείνη που θα καταφέρει να φέρει κοντύτερα όχι μόνο τους δημιουργούς αλλά και τους λαούς και την πολιτική που τους εκφράζει.

Με ένα λόγο που αρθρώνεται υπομονετικά προάγοντας τις παραδόσεις του συγκεκριμένου χωροχρόνου, με ένα λόγο που περιγράφει τις κοινωνικές αλλαγές σηματοδοτώντας την ιστορία και διερευνά το εκάστοτε παρόν, με ένα λόγο που ασχολείται με τις ρήξεις μα βρίσκει χρόνο να ασχοληθεί και με τον ίδιο του τον εαυτό, η σύγχρονη φωτογραφία δείχνει πως ο δρόμος προς το οικουμενικό δεν μπορεί παρά να περνά από τους Βαλκάνιους του σήμερα.

The Balkans have deep artistic roots, high index of education and the inclination to experiment between tradition and the modern tendencies. They aim at the research for the truth and are not tempted to follow hollow paths or to imitate strange methods and techniques.

Thus, someone can easily understand why the contact with stable values will always be a beneficial process. As the Balkans do not work strange to our culture topics and are not "high ranked", they desire the collaboration and the interaction and acknowledge the importance of this interbalkan communication and it is positive that the profit that can be ensued for our common route is very important.

Photography as a more common and understandable to both the creators and the public, conjectural language, may be that art that will manage to bring closer not only the creators but also the people and the policy that expresses them.

With a word that is patiently articulated promoting the traditions of the certain space-time, with a word that describes the social changes signaling the history and explores the every instant present, with a word that deals with ruptures but always finds the time to deal also with itself, modern photography shows that the way towards the ecumenical cannot but pass through the Balkans of today.

(Translation Effie Toitou)

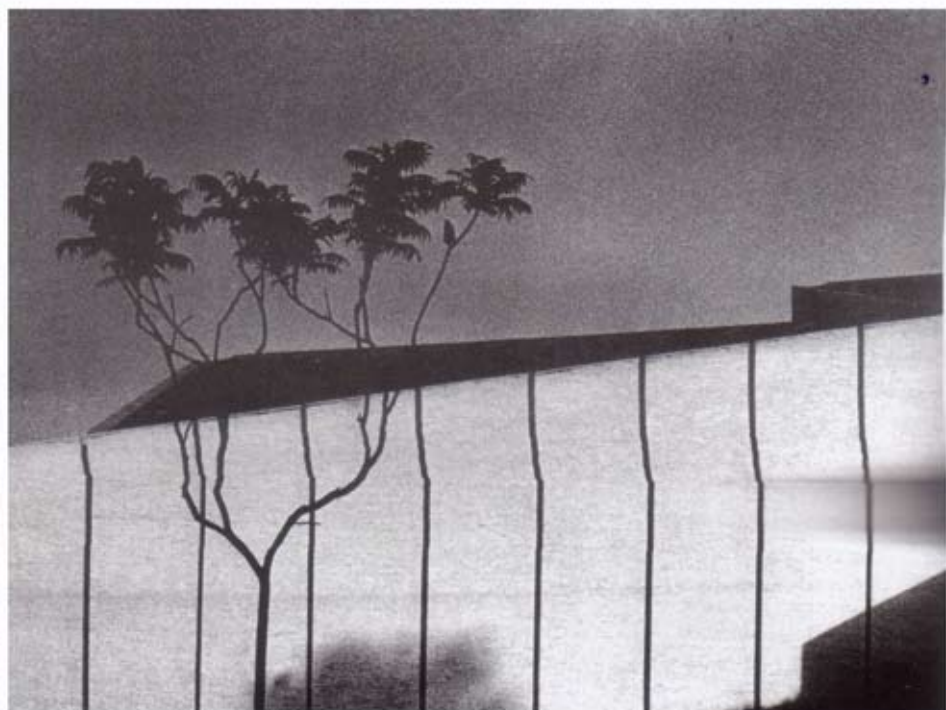




Sonya Stankova (Βουλγαρία)

Sonya Stankova (Bulgaria)





Boro Rudic (FYROM)

Boro Rudic (FYROM)







Vesna Pavlovic (Γιουγκοσλαβία)

Vesna Pavlovic (Yugoslavia)

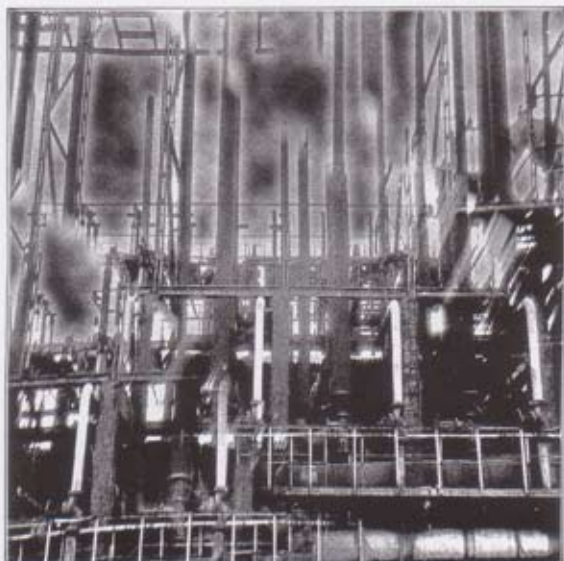


Goranka Matic (Γιουγκοσλαβία)

Goranka Matic (Yugoslavia)



"ZAMBET LOCAL" (3) (GAL) / 37 x 29 cm / A2 BCL MIRC / 1994 / 1999



„Căpșicentrina” S. / fotografie, 30x40 cm /

RT/48



# Γιάννης Βλασταράς / Yiannis Vlastaras

## Μεταμόρφωση / Metamorphosis

Μια έκθεση του Ελληνικού Κέντρου Φωτογραφίας  
/ An exhibition by the Hellenic Centre for Photography

Η δουλειά αυτή περιγράφει τη φωτογραφική συνάντησή μου με τη θεατρική ομάδα «Βιομηχανική», από τις πρώτες μέρες της στέγασής της, σ' ένα παλιό ιστορικό λιθογραφείο της Πάτρας.

Έτσι, όλοι μαζί, είτε μπροστά είτε πίσω από το φακό, συμμετέχουμε σε μια άλλη παράσταση, αυτή της «μεταμόρφωσης» ενός χώρου φορτισμένου με την αύρα του ιστορικού παρελθόντος, σε χώρο θεατρικής δημιουργίας.

Οι εργάτες, μαζί με τα μέλη της ομάδας, γίνονται ένα στην παράσταση αυτή και ένας φωτογράφος, όντας μαζί τους, προσπαθεί να διεισδύσει στα πράγματα και να περιγράψει κάτι που ζει.

Το βίωμα και η ένταση των στιγμών αυτών που προσπαθείς να τα μετατρέψεις σε εικόνα, είναι ο ρόλος που παίρνεις πίσω από τον φακό σ' αυτήν την παράσταση.

Γι αυτό και αισθάνομαι ιδιαίτερα που η δουλειά αυτή εκτίθεται ταυτόχρονα στον ίδιο χώρο με την επανάληψη του πρώτου έργου που ανέβηκε εδώ...

This work depicts my photographic encounter with the theatrical group "biomechanic" since their early days of roofing at an old, historical lithographer's house of Patras.

So, all of us together, either standing in front of the lens or behind it we participate in another performance: that of "metamorphosis" of a place carrying the aura of its historical past into a venue of theatrical creation.

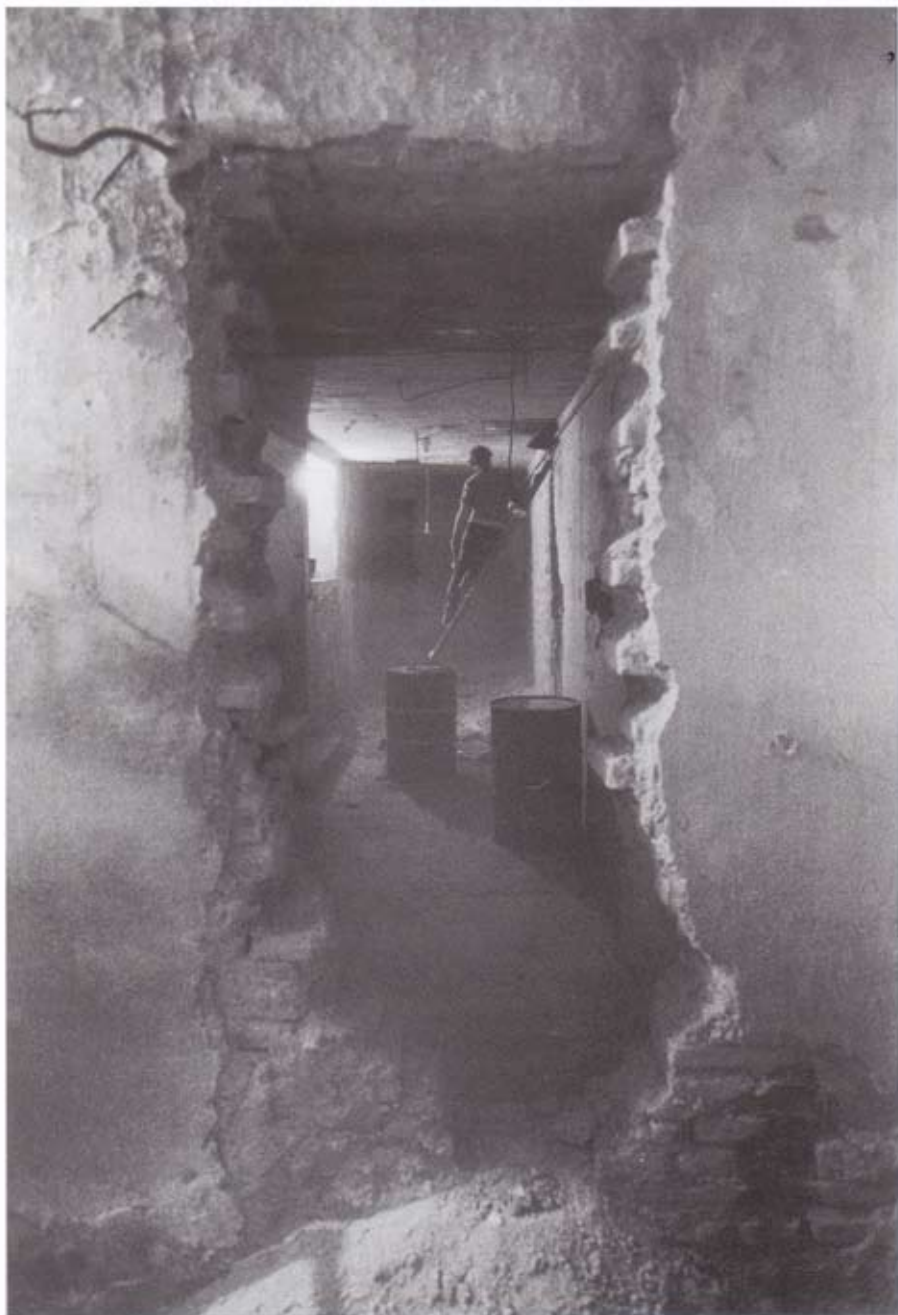
Workers, along with the members of the group, become one in this performance and a photographer being with them, is trying to get deeper into things and at the same time describe something he personally goes through.

It is this experience and the tension of those moments that you are trying to transform into pictures. This is the role you have to play behind the lens in this performance.

For these reasons, I feel great that this work is being exhibited in the same space simultaneously with the theatrical performance firstly played here.

Γιάννης Βλασταράς

Yiannis Vlastaras



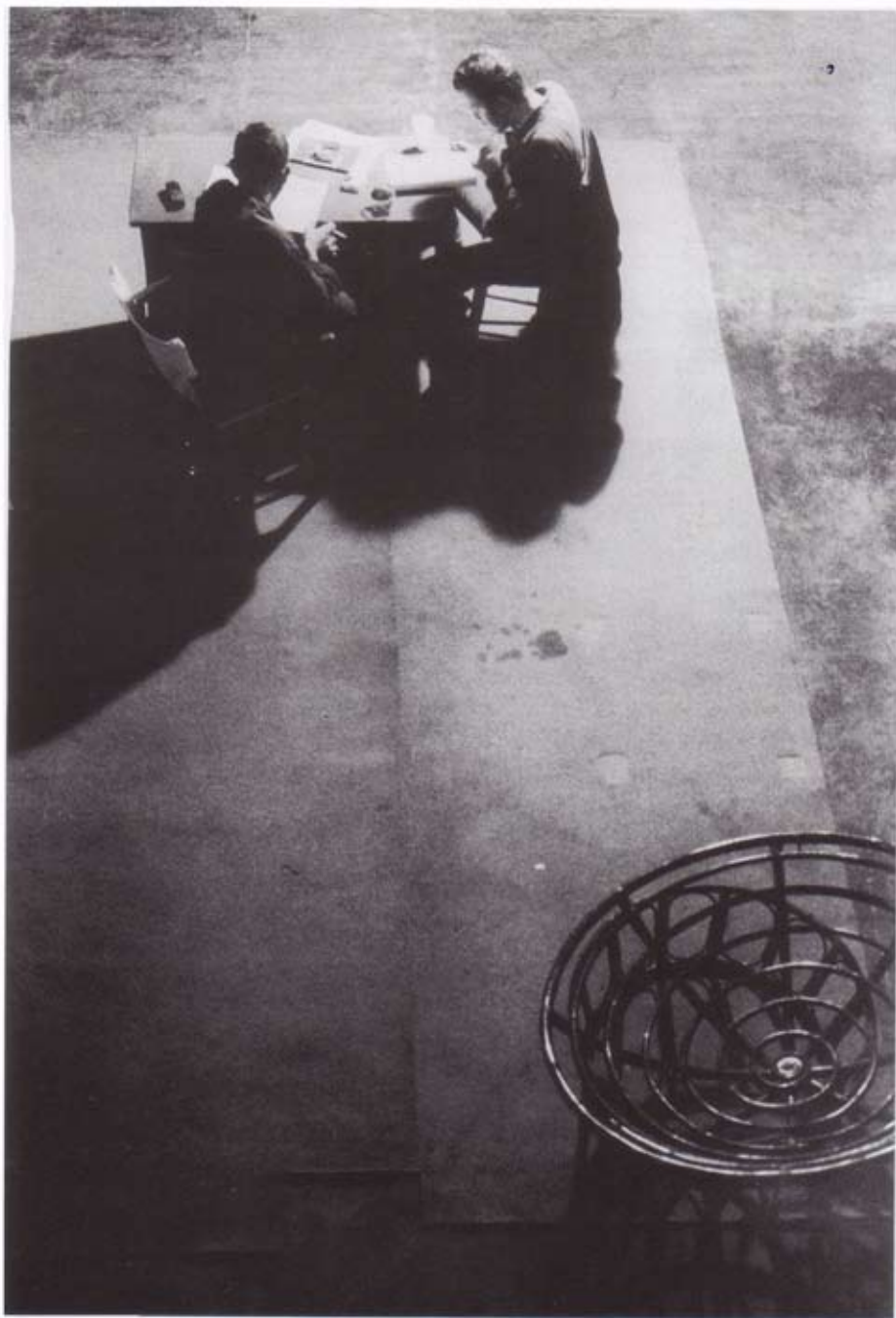
Γιάννης Βλασταράς  
Από τη σειρά Μεταμόρφωση

Yannis Vlastaras  
From the series Metamorphosis



Γιάννης Βλασταράς  
Από τη σειρά Μεταμόρφωση

Yannis Vlastaras  
From the series Metamorphosis



Γιάννης Βλασταράς  
Από τη σειρά Μεταμόρφωση

Yannis Vlastaras  
From the series Metamorphosis



# Ομαδική Έκθεση Φοιτητών Πανεπιστημίου Πατρών

## Group exhibition of students of the University of Patras

Μια Έκθεση του Φωτογραφικού Τμήματος των Πολιτιστικών Ομάδων Φοιτητών Πανεπιστημίου Πατρών. Με την υποστήριξη του Ιδρύματος Ι. & Ε. Τοπάλη.

An Exhibition of the Department of Photography of the Student Cultural Groups at the University of Patras. With the support of the Institution Topali.

Βασίλης Βλαχάκης, Σπύρος Γεωργάκης, Ελένη Γολέμη, Βασίλης Ζαβέρδας, Γιώργος Καλογεράς, Βαγγέλης Καλογιαννίδης, Άννα Καραγιάννη, Γιώργος Καρανδεινός, Μαρίνος Κολοκοτσάς, Σοφία Λαμπροπούλου, Ηλίας Μακρής, Μαρία Μετζελοπούλου, Βαγγέλης Μπισούρης, Δημήτρης Παπαζαχαρίου, Χρήστος Στεργιάκης, Γεωργία Στρατάκη, Χρήστος Σωτηρόπουλος, Νίκος Τσακανίκας, Θοδωρής Τσίρκας, Μαρία Φώκου, Φιλώ Χατζιάρα, Μίλτος Χρυσανθόπουλος

Vasilis Vlachakis, Spiros Georgakis, Eleni Golemi, Vasilis Zaverdas, Yiorgos Kalogeris, Vangelis Kalogiannidis, Anna Karagianni, Yiorgos Karandinos, Marinos Kolokotsas, Sophia Lampropoulou, Elias Makris, Maria Metzelopoulou, Vangelis Bisiris, Dimitris Papazachariou, Christos Steryiakis, Yiorgia Strataki, Christos Sotiropoulos, Nikos Tsakanikas, Thodoris Tsirkas, Maria Fokou, Fillio Chatziara, Miltos Chrysanthopoulos

Οι Πολιτιστικές Ομάδες Φοιτητών Πανεπιστημίου Πατρών στη μορφή που υπάρχουν σήμερα ιδρύθηκαν το 1990 και καταφέρνουν να δημιουργούν χάρη στην οικονομική ενίσχυση του Ιδρύματος Ιωάννη και Ευτέρπης Τοπάλη καθώς και του Πανεπιστημίου Πατρών.

Η φωτογραφική μας ομάδα λειτουργεί μέσα στα πλαίσια των Π.Ο.Φ.Π.Π. Η ομάδα μας ξεκινάει τις συναντήσεις και τα μαθήματά της στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους. Τα νέα μέλη — φοιτητές του Πανεπιστημίου Πατρών — μαθαίνουν από παλαιότερα μέλη την τεχνική της φωτογραφίας. Συνεχίζουμε με μαθήματα εμφάνισης και εκτύπωσης ασπρόμαυρων φωτογραφιών. Συζητάμε πάνω σε φωτογραφίες διάσημων φωτογράφων μέσω προβολών slides, κρίνουμε, ανταλλάσσουμε απόψεις και μαθαίνουμε. Παράλληλα έχουμε άμεση επαφή με τις σύγχρονες φωτογραφικές δραστηριότητες και είμαστε ανοιχτοί στη συνεργασία με άλλους φωτογραφικούς κύκλους. Το αποτέλεσμα, σας περιμένει στον εκθεσιακό χώρο, να το κρίνετε.

The Cultural Groups of Students at University of Patras in their today's shape were founded at 1990 and they manage to create due to the financial help of Ioannis & Eterpi Topali's Institution and University of Patras.

Our photographic group exists beneath the frames of C.G.S.U.P. Our team starts its meetings and lessons at the beginning of every academic year. The new members —students at the University of Patras— learn from older members the techniques of photography. We continue with lessons on development and printing of Black and White photos, discussing famous photographers' works through slides projection, exchanging views, commenting and learning. We also have direct contact to modern photographic activities and we're open to cooperation with other photographic circles. The result is in the exhibition room, waiting for your judgment.



Θέλοντας να δώσουμε τη δική μας παρουσία στο χώρο της φωτογραφίας προβάλλουμε με ενθουσιασμό μία συλλογή ασπρόμαυρων φωτογραφιών. Οι προσπάθειές μας αντικατοπτρίζονται μέσα από δύο τουλάχιστον εκθέσεις το χρόνο και την έκδοση ενός λευκώματος. Με το ίδιο πάθος συνεχίζουμε να δημιουργούμε και να αποτυπώνουμε σε φιλμ τις σκέψεις, τα συναισθήματά μας και τις εικόνες του κόσμου μέσα από το δικό μας βλέμμα. Στον ελεύθερο χρόνο μας συνδυάζουμε τις φοιτητικές μας υποχρεώσεις με τις καλλιτεχνικές μας ανησυχίες, πιστεύοντας ότι η ολοκλήρωσή μας ως προσωπικότητες δεν περνάει μόνο από τα αμφιθέατρα. Εικόνες μέσα από τα καθημερινά μας βήματα, απλές σκιές, πρόσωπα, τοπία. Πειραματισμοί, αναζητήσεις. Περιηγηθείτε στην έκθεση και ταξιδέψτε με τις φωτογραφίες μας σε έναν αλλιώτικο κόσμο, ασπρόμαυρο, απαλλαγμένο από το ελκυστικό του χρώματος κρατώντας μόνο την ουσία. Ευχαριστούμε όλους καθημερινά μας δίνουν ερεθίσματα και μας εμπνέουν να συνεχίζουμε...

*Με τη δύναμη της βούλησης  
ο άνθρωπος αλλάζει τον εαυτό του.*

*Με τη δύναμη της αγάπης  
ο άνθρωπος αλλάζει τους άλλους.*

*Με τη δύναμη της σκέψης  
ο άνθρωπος αλλάζει τον κόσμο.*

ΚΟΜΦΟΥΚΙΟΣ

Trying to give our own presence in photography, we show you with great enthusiasm a collection of black and white photos. Our efforts are mirrored at least in two exhibitions per year and the edition of an album. With the same passion we continue creating and printing in films our thoughts, our sensations and the pictures of world through our angle. In our free time we combine the student's obligations with the artistic restlessness, truly believing that our completion as personalities is not just a matter of higher grades in university. Pictures from our daily steps, faces, shadows, places. Experiments and researches. Wander through the exhibits and travel with our photos in a different world, black and white, discharged from the attractive colors, holding only the main meaning. Thanx a lot to everybody who daily give us irritations and inspire us to continue...

*With the strength of will,  
man can change himself.*

*With the strength of love,  
man can change the others.  
With the strength of thought, <sup>1</sup>  
man can change the world.*

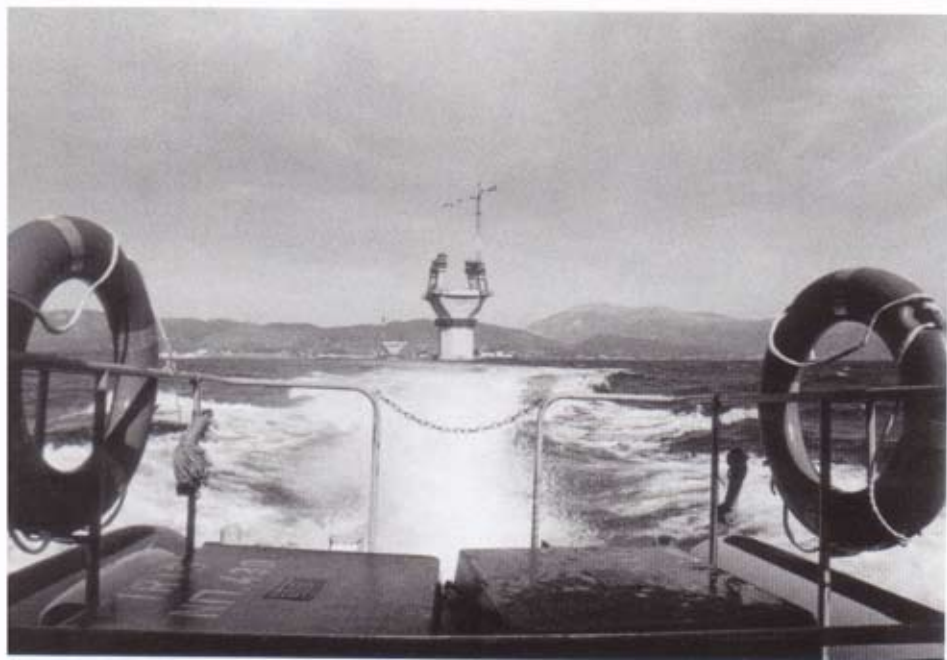
CONFUCIUS



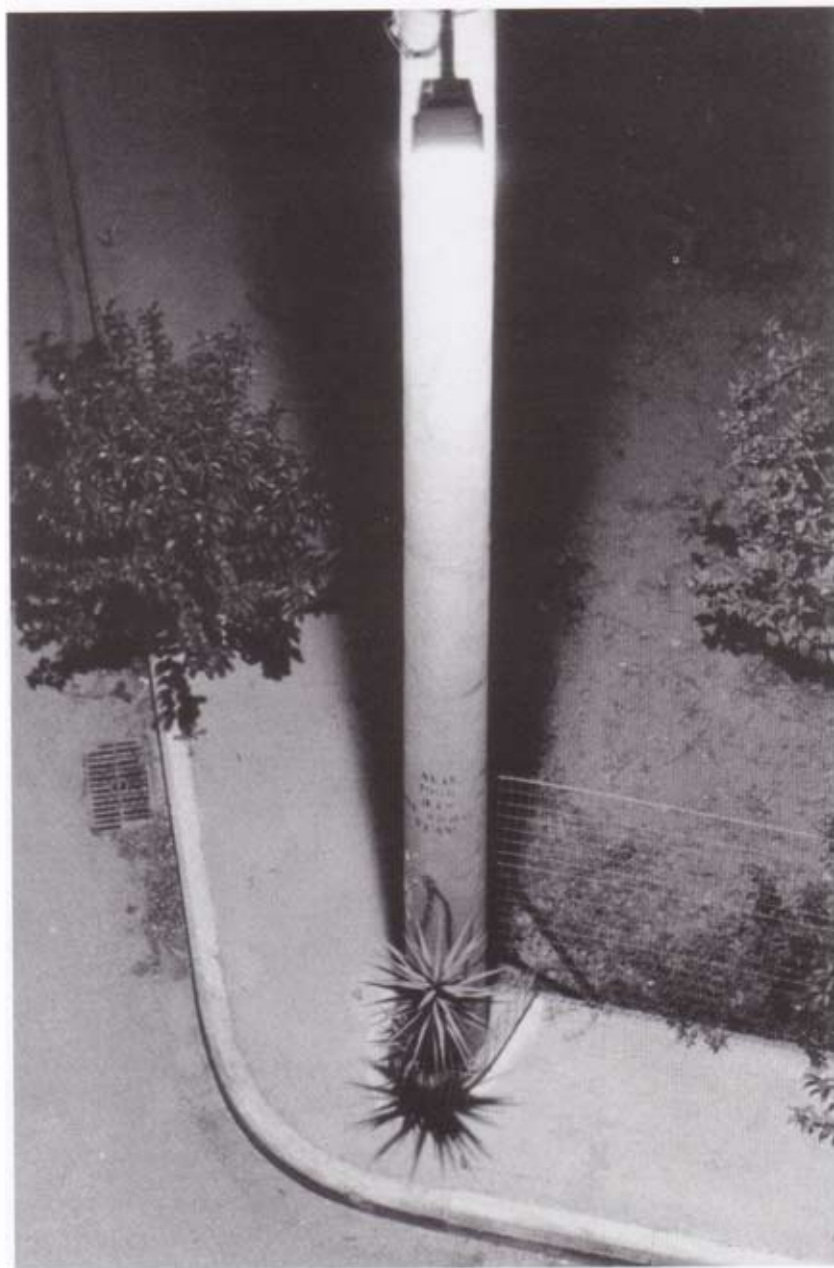
Θοδωρής Τσίρκας | Thodoris Tsirkas





















## Άλλες Εκδηλώσεις Other Events

## Portfolios' Review

Διευθυντές Φωτογραφικών Περιοδικών, Θεσμών, Αίθουσών Τέχνης και Κριτικοί Φωτογραφίας βλέπουν τις δουλειές Νέων Φωτογράφων, συζητούν, ασκούν κριτική και προωθούν το έργο τους μέσα από τα έντυπα και τους θεσμούς που εκπροσωπούν.

Directors of photography magazines, institutions, art galleries and photography critics see the work of Young Photographers, discuss, criticise and promote their work through the publications and the institutions they represent.

Κωστής Αντωνιάδης (Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών), Αγγελική Αντωνοπούλου (Αίθουσα Τέχνης a.antonopoulou.art), Γιώργος Δεπόλλας (Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών / Εκδόσεις Fotorama), Βαγγέλης Ιωακειμίδης (Φωτογραφικό Κέντρο Σκοπέλου / Φεστιβάλ Φωτογραφίας Σκοπέλου), Βασίλης Καρκατσέλης (Φωτογραφικό Κέντρο Θεσσαλονίκης), Σταύρος Μωρεσόπουλος (Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας), Ηρακλής Παπαϊωάννου (Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης / Photosynkyria), Τάσος Σχίζας (Περιοδικό Γυάλινο Μάτι), Τάκης Τζίμας (Περιοδικό Φωτογράφος)

Costis Antoniadis (Photography Center of Athens), Angeliki Antonopoulou (Art Gallery a.antonopoulou.art), Yorgos Depollas (Photography Center of Athens / Editions Fotorama), Vangelis Ioakimidis (Photographic Center of Skopelos / Skopelos Summer Photography Festival), Vassilis Karkatselis (Photographic Center of Thessaloniki), Stavros Moressopoulos (Hellenic Center for Photography), Hercules Papaioannou (Thessaloniki Museum of Photography / Photosynkyria), Tassos Schizas (Yalino Mati Magazine), Takis Tzimas (Photographos Magazine)

## Στην Αιχμή των Γεγονότων Front Line News

Γιάννης Μπεχράκης / Reuters  
Yannis Behrakis / Reuters

Σε μια ενδιαφέρουσα διάλεξη ο Γιάννης Μπεχράκης θα παρουσιάσει τις οπτικές αλλά και τις ανθρώπινες εμπειρίες του στα πιο «καυτά» σημεία του πλανήτη.

Ο Γιάννης Μπεχράκης σπούδασε φωτογραφία στο Middlesex University. Το 1988 προσελήφθη από το Reuters στο Λονδίνο και το 1989 ανέλαβε επικεφαλής του φωτογραφικού τμήματος στην Ελλάδα. Κάλυψε μεγάλα γεγονότα στην Ευρώπη, Αφρική, Μέση Ανατολή και Ασία, όπως τους πολέμους και εμφύλιες συρράξεις στην Κροατία, Βοσνία, Κόσσοβο, Τσετσενία, τον πόλεμο στον Κόλπο, στη Σομαλία, τη Σιέρα Λεόνε, το Αφγανιστάν και το Κουρδιστάν, τις αλλαγές στην Ανατολική Ευρώπη, τις ταραχές στο Ισραήλ και την Παλαιστίνη, τους καταστροφικούς σεισμούς στην Τουρκία και το Ιράν κ.ά.. Η δουλειά του έχει δημοσιευτεί στα μεγαλύτερα περιοδικά και εφημερίδες του παγκόσμιου τύπου.

Ανάμεσα στις πολλές διεθνείς βραβεύσεις που ξεχωρίζουν, το 1998 και το 2002 αναγορεύτηκε κορυφαίος Ευρωπαίος φωτορεπόρτερ της χρονιάς από την Fuji στο Λονδίνο και τη Βαρκελώνη αντίστοιχα, το 2000 στο Άμστερνταμ του απενεμήθηκε το πρώτο βραβείο στην κατηγορία «Ειδήσεις» στον παγκόσμιο φωτογραφικό διαγωνισμό World Press Photo που αποτελεί τη σημαντικότερη διάκριση στο χώρο του φωτορεπορτάζ. Την ίδια χρονιά βραβεύτηκε από το Overseas Press Club of America στη Νέα Υόρκη για το καλύτερο ξένο ρεπορτάζ στις ΗΠΑ το πιο σημαντικό βραβείο για ξένους ανταποκριτές στην Αμερική. Το 2000 του απενεμήθη το βραβείο του Ιδρύματος Μπότση από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και το 2002 κέρδισε το παγκόσμιο βραβείο Πολεμικών Ανταποκριτών Bayeux στο Παρίσι.



Yiannis Bechrakis will present in a very interesting lecture his visual and also human experiences at the most "hot" spots of the planet.

Yiannis Bechrakis studied photography at the Middlesex University. The Reuters in London employed him in 1988 and in 1989 he became head of the photographic department in Greece. He has covered chief events in Europe, Africa, Middle East and Asia, such as the wars and the civil fights in Croatia,

Bosnia, Kosovo, Chechnya, the Gulf War, the war in Somalia, Sierra Leone, Afghanistan and Kurdistan, the changes in Eastern Europe, the disorders in Israel and Palestine, the destructive earthquakes in Turkey and Iran, and many other events. His work has been published in the most known magazines and newspapers of the global press.

Among his many distinctive international awards, he was acclaimed the top European photographer of the year by Fuji in London and in Barcelona in 1998 and 2002 respectively. At the global photographic competition World Press Photo held in Amsterdam in 2000, he was awarded with the first prize in the "News" category, the most important distinction in the world of photo-reportage,

The same year he was awarded from the Overseas Press Club of America in New York for the best foreign reportage in the USA, the most important award for foreign correspondents in America.

In 2000 the President of the Republic awarded him with the prize of the Botsi Institution and in 2002 he won the global award of war correspondents Bayeux in Paris.

## Η Σκοτεινή Όψη της Φωτογραφίας The Dark Aspect of Photography

Κωστής Αντωνιάδης  
Costis Antoniadis

Το σεμινάριο «Η Σκοτεινή Όψη της Φωτογραφίας» αφορά την ιδιαίτερη φύση του φωτογραφικού μέσου, και προτείνει μια διαφορετική ανάγνωση της φωτογραφικής εικόνας.

Ο μηχανισμός παραγωγής της φωτογραφικής εικόνας έχει δύο σκέλη. Το ένα είναι το οπτικό και έχει να κάνει με την οπτική, την αισθητική, την τέχνη και τη ρητορική. Το άλλο είναι το φωτοχημικό, έχει να κάνει με τη χημεία, τη μνήμη και τη σιωπή. Το πρώτο έχει ένα μακράιωνα παρελθόν στο κόσμο των εικόνων, το δεύτερο είναι σχετικά νέο και ουσιαστικά αδιερευνήτο. Οτιδήποτε μέχρι τώρα έχει δείξει η φωτογραφία στον άνθρωπο, το αποδίδουμε πάντοτε στο πρώτο. Θεωρούμε πως οτιδήποτε έχει προσφέρει η φωτογραφία στον άνθρωπο οφείλεται στον φακό και το κλείστρο του, ξεχνάμε όμως πως όλα όσα έχουμε δει στις φωτογραφίες οφείλονται στο φωτοχημικό μέρος του μηχανισμού που τις παράγει.

Το σεμινάριο διεκρινεί την ανάγνωση της φωτογραφίας, στην σκοτεινή της όψη, στα ίχνη της πρόθεσης, της επιθυμίας και της επιλογής μιας συγκεκριμένης προσέγγισης στην ορατή πραγματικότητα. Παρουσιάζοντας το έργο ελλήνων και ξένων φωτογράφων, εξετάζεται ειδικότερα η δυνατότητα ανάπτυξης μιας κριτικής ανάλυσης και αξιολόγησης της καλλιτεχνικής φωτογραφίας.



The seminar "The Dark Aspect of Photography" concerns the particular nature of the photographic medium and suggests a different reading of the photographing image.

The production mechanism of the photographing image has two limbs. The one is the optical and has to do with optics, aesthetic, art and rhetoric. The other one is the photochemic and has to do with chemistry,

memory and silence. The first one has a long past in the world of images, the second one is relevantly new and in fact unexplored. Whatever photography has shown to man until today, we always ascribe it to the first. We consider that whatever photography has offered to man is due to the lens and its bolt, but we forget that all we have seen in photographs is due to the photochemic part of the production mechanism.

The seminar expands the reading of the photograph, in her dark aspect, the traces of the intention, the desire and choice of a specific approach in the visible reality.

Presenting the work of Greek and foreign photographers, the development potentiality of a critical analysis and valuation of the artistic photograph, is particularly examined.



## Βιογραφικά Σημειώματα Curriculum Vitae



**Γιάγκος Αθανασόπουλος (φωτογράφος\*)**

Αθήνα, 1951

Σπούδασε στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου Φλωρεντίας (1970) και παράλληλα ασχολήθηκε με τη φωτογραφία. Διετέλεσε μέλος της επιτροπής εκπόνησης της Εθνικής Πολιτικής για την Καλλιτεχνική Φωτογραφία του Υπουργείου Πολιτισμού (1994-95) και εκπρόσωπος του Υπ.Πο. στο Δ.Σ. του Φωτογραφικού Κέντρου Σκοπέλου (1995-2002). Είναι καθηγητής στο Τμήμα Φωτογραφίας του Τ.Ε.Ι. Αθηνών. Έχει πραγματοποιήσει πολλές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

**Yiagos Athanasopoulos (photographer)**

Athens, 1951.

He studied at the Architectural School of the University of Florence (1970) and at the same time he got involved with photography. He has been a member of the committee for the elaboration of the National Policy for the Art Photograph of the Ministry of Culture (1994-1995) and a representative of the Ministry of Culture at the Board of Directors of the Photography Centre of Skopelos (1995-2002). He is a teacher at the photography school of the Technological Institute of Athens. He has carried out many private as well as group exhibitions in Greece and abroad.

**Κωστής Αντωνιάδης (επιμελητής, εισηγητής σεμιναρίου, reviewer).**

Αθήνα, 1949.

Σπούδασε Φυσική στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και φωτογραφία στο Institut Français de la Photographie στο Παρίσι. Είναι ιδρυτικό μέλος του Φωτογραφικού Κέντρου Αθηνών. Το έργο του έχει παρουσιαστεί σε πολυάριθμες ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει διοργανώσει εκθέσεις φωτογραφίας ελλήνων και ξένων φωτογράφων στο Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών και σε διεθνή φωτογραφικά φεστιβάλ με τη συνεργασία του Ελληνικού Κέντρου Φωτογραφίας, του Φωτογραφικού Μουσείου Θεσσαλονίκης και του Φωτογραφικού Αρχείου του Μουσείου Μπενάκη. Είναι αν. καθηγητής και προϊστάμενος στο Τμήμα Φωτογραφίας του Τ.Ε.Ι. Αθηνών.

**Costis Antoniadis (curator, lecturer, reviewer)**

Athens, 1949.

He studied Physics at the Aristotle University of Thessaloniki and photography at the Institut Français de la Photographie in Paris. He is a foundation member of the Photography Centre of Athens. His work has been presented in many private as well as group exhibitions in Greece and abroad. He has organized photography exhibitions of Greek and foreign photographers at the Photography Centre of Athens and at international photography Festivals with the collaboration of the Hellenic Centre of Photography, of the Thessaloniki Photography Museum and of the Photographic Archive of the Benaki Museum. He is a supplementary teacher and a head at the photography school of the Technological Institute of Athens.

**Αγγελική Αντωνοπούλου (reviewer)**

Πάτρα, 1953.

Σπούδασε Παιδαγωγική Ψυχολογία. Με αντικείμενο τις Δημόσιες Σχέσεις και Διαφήμιση εργάστηκε στο περιοδικό Αθηνόραμα. Αργότερα εργάστηκε ως παιδαγωγός ψυχολόγος σε Ομάδες Γονέων της Λαϊκής Επιμόρφωσης. Ανέλαβε Δημόσιες Σχέσεις στο Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας. Δημιούργησε το χώρο Σύγχρονης Τέχνης «Επίκεντρο» στην Πάτρα και μετέφερε και τη λειτουργία του στην Αθήνα. Έχει οργανώσει εκθέσεις και εικαστικά δρώμενα στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Είναι εικαστικός σύμβουλος στη μη κερδοσκοπική εταιρεία Διεθνείς Σχέσεις Πολιτισμού.

Πρόσφατα άνοιξε την αίθουσα τέχνης  
a.antanopoulos.art στην Αθήνα.

**Angeliki Antonopoulou (reviewer)**

Patras, 1953

She studied Pedagogical Psychology and worked at the Public Relations and Marketing department of the Athinorama magazine. Some time later she worked as a pedagogue psychologist for groups of parents at the Popular Education. She undertook the Public Relations at the International Festival of Patras and founded the gallery of modern art «Epicentre» in Patras. She also transferred its function to Athens. She has organized exhibitions and other conjectural acts in Greece and abroad and is a conjectural counsellor for the non profit company International Culture Relations. Recently she opened the art gallery a.antanopoulos.art in Athens.

**Μαριάννα Βεργιάκη (φωτογράφος)**

Ηράκλειο Κρήτης, 1978.

Είναι τελειόφοιτος του Τμήματος Φωτογραφίας στο ΤΕΙ Αθηνών. Στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus το 2001 παρακολούθησε μαθήματα φωτογραφίας στο Kent Institute of Art and Design (K.I.A.D.) Έχει συμμετάσχει σε ομαδικές εκθέσεις φωτογραφίας.

**Marianna Verigaki (photographer)**

Heraklion, Crete 1978.

She is a graduate of the photography school at the Technological Institute of Athens. During the Erasmus programme of 2001 she attended photography lessons at the Kent Institute of Art and Design (K.I.A.D.). She has participated in group photography exhibitions.

**Βαρσαμίδου Χαρίτινη (φωτογράφος)**

Κομοτηνή, 1978.

Είναι σπουδαστρια της σχολής Καλλιτεχνικών Σπουδών και Γραφικών Τεχνών του τμήματος Φωτογραφίας του Τ.Ε.Ι. Αθηνών. Ζει μόνιμα στην Αθήνα και έχει λάβει συμμετοχή σε ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα.

**Varsamidou Haritini (photographer)**

Komotini, 1978.

She is a student at the School of Artistic Studies and Graphic Arts of the photography department of the

Technological Institute of Athens. She lives permanently in Athens and has participated in group exhibitions in Greece.

**Γιάννης Βλασταράς (φωτογράφος)**

Πάτρα, 1964.

Είναι επαγγελματίας φωτογράφος από το 1988. Έχει συνεργαστεί με πολλές αθηναϊκές εφημερίδες και περιοδικά και με το αθηναϊκό φωτοειδησιογραφικό πρακτορείο Prisma. Έχει συνεργαστεί με τον Πολιτιστικό Τομέα του Δήμου Πατρέων, και συμμετείχε φωτογραφικά σε εικαστικά δρώμενα. Έχει πραγματοποιήσει μία ομαδική και μία ατομική έκθεση. Σήμερα εργάζεται σαν ελεύθερος φωτογράφος και συνεργάζεται με διάφορες εκδόσεις.

**Yannis Vlastaras (photographer).**

Patras, 1964

He is a professional photographer since 1988 and has cooperated with many Athenian newspapers and magazines as well as with the Athenian photo-news agency Prisma. He has cooperated with the Cultural division of the Municipality of Patras and participated photographically at conjectural acts. He has carried out a group and a private exhibition. Today he works as a freelance photographer and collaborates with various publications.

**Cerim S.S. Fiskeku (φωτογράφος)**

Τίρανα (Αλβανία), 1963.

Είναι απόφοιτος της Σχολής Καλών Τεχνών από το τμήμα ζωγραφικής και σκηνογραφίας. Από το 1995 ζει στην Κρήτη. Ασχολείται με την ασπρόμαυρη φωτογραφία. Έχει παρουσιάσει έργα του σε δύο ομαδικές εκθέσεις και μία ατομική.

**Cerim S.S. Fiskeku (photographer)**

Tirana (Albania), 1963.

He studied painting and stage designing at the faculty of Fine Arts. From 1995 he lives in Crete (Greece). He is occupied with black and white photography. He presented his work in two group and one solo exhibition.

**Ελένη Γκουργκούλια (φωτογράφος)**

Λάρισα, 1977.

Σπούδασε Φωτογραφία στα Τ.Ε.Ι. Αθηνών. Εργάστηκε ως βοηθός σε στούντιο διαφημιστικής φωτογραφίας. Το 2002 συμμετείχε στην έκθεση Νέοι Έλληνες φωτογράφοι και σε δύο ακόμη ομαδικές εκθέσεις.

**Eleni Gourgoulia (photographer)**

Larissa, 1977.

She studied Photography at the Technological Institute of Athens and worked as an assistant at a studio of commercial photography. In 2002 she participated in the exhibition Young Greek Photographers and in two more group exhibitions.

**Μιμικά Γούναρη (φωτογράφος).**

Εύβοια

Σπούδασε στο Τμήμα Φωτογραφίας της Σχολής Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών του ΤΕΙ Αθήνας. Παρακολούθησε προγράμματα σπουδών σε τμήματα φωτογραφίας στο εξωτερικό, μεταξύ των οποίων και το τμήμα φωτογραφίας της σχολής 'Ecole supérieure de l'Image' στις Βρυξέλλες, στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus 2000. Το 2002 κέρδισε υποτροφία μεταπτυχιακών σπουδών εξωτερικού από το Ι.Κ.Υ. Έργα της έχουν παρουσιαστεί σε μία ατομική έκθεση στην Αθήνα και πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, καθώς επίσης και σε πολλά Ελληνικά και Βελγικά περιοδικά και εφημερίδες. Έχει διακριθεί και βραβευθεί σε διαγωνισμούς φωτογραφίας στην Ελλάδα και κατά τη διάρκεια του προγράμματος Erasmus 2000 στο Βέλγιο κέρδισε το 1ο βραβείο φωτογραφίας. Έχει πάρει επίσης έπαινο σε διαγωνισμό της Fuji. Συνεργάστηκε με Βελγικά περιοδικά, εφημερίδες και φεστιβάλ καθώς επίσης και με το Γραφείο Τύπου της Ελληνικής Πρεσβείας.

**Mimika Gounari (photographer).**

Evia

Studied at the Technological Institute of Athens, School of Graphic Arts and Artistic Studies, department of Photography. She has also attended photography courses abroad. During the programme Erasmus 2000 she attended photography courses at 'Ecole supérieure de l'Image' in Brussels. July 2002 she won a scholarship for postgraduate studies abroad from the National Scholarship Institution. She has presented her work in one personal exhibition, but participated also in many group exhibitions in Greece as well as abroad and her work also appears often in the Greek and Belgian press. During the Erasmus 2000 programme in Brussels she won the 1st photography prize. She has also been awarded in Greek photography competitions and was honoured during a Fuji competition. She has worked for Belgian magazines and newspapers, and has also cooperated with the Press Office of the Greek Embassy in Brussels.

**Γιώργος Δεπόλλας (φωτογράφος, reviewer)**

Αθήνα, 1947.

Σπούδασε σκηνοθεσία κινηματογράφου στην Αθήνα (Σχολή Σταυράκου). Διδάσκει φωτογραφία στη σχολή Βακαλό από το 1984. Δούλεψε ως βοηθός σκηνοθέτη στο σινεμά και την τηλεόραση. Είναι ιδρυτικό μέλος του Φωτογραφικού Κέντρου Αθηνών και συνιδρυτής της εκδοτικής εταιρείας Fotorama. Πραγματοποίησε πάρα πολλές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα, την Ευρώπη, το Ισραήλ, την Ιαπωνία, την Κίνα και τις Η.Π.Α.

**Yorgos Depollas (photographer, reviewer)**

Athens, 1947

He studied at Stavrakos school of cinematography in Athens. He is teaching photography at VAKALO (school of graphic arts) since 1984. He worked as assistant director in film and television. He is co-founder of the Photography Center of Athens and co-



founder of Editions FOTORAMA. He made many private and group exhibitions in Greece, Europe, Israel, Japan, China and the U.S.A..

**Bruno Ehrh** (φωτογράφος)

Στοκχόλμη (Σουηδία), 1953.

Αφού ολοκλήρωσε τις σπουδές του στη φωτογραφία, εργάστηκε ως φωτογράφος αρχιτεκτονικής στο "The City Museum of Stockholm", έπειτα ως φωτογράφος στον τύπο σε διάφορα περιοδικά και ως το 1982 ως ελεύθερος επαγγελματίας. Έργα του παρουσιάστηκαν σε ατομικές εκθέσεις σε Μουσεία και Ινστιτούτα των Σκανδιναβικών Χωρών. Εξέδωσε αρκετά φωτογραφικά λευκώματα.

**Bruno Ehrh** (photographer)

Stockholm (Sweden), 1953.

After finishing his studies in photography, he worked as an architectural photographer at "The City Museum of Stockholm". Thereafter he worked as a press photographer for several magazines and as a freelance photographer until 1982. His work is being presented in many one-man-shows, held in museums and institutions of the Nordic countries. He has also edited a number of photo books.

**Στέλιος Ευσταθόπουλος** (επιμελητής, φωτογράφος)

Κως, 1956.

Σπούδασε ηλεκτρονικός. Εργάστηκε στο Παρίσι σαν ελεύθερος επαγγελματίας στον τομέα της φωτογραφίας και στη συνέχεια σαν σπερατέρ στη Γερμανική Τηλεόραση (A.R.D.). Από το 1987 μέχρι το 1992 εργάστηκε σαν επιμορφωτής στα τμήματα φωτογραφίας της Ν.Ε.Λ.Ε. Έχει πραγματοποιήσει πολλές ομαδικές και ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

**Stelios Efstathopoulos** (curator, photographer)

Kos, 1956.

He studied electronics. Started working in Paris as a freelancer in the photography sector and in succession as a cameraman for the German Television (A.R.D.). Since 1987 and until 1992 he worked at the department of photography of the Popular Education as an educator.

**Βαγγέλης Ιωακείμης** (reviewer)

Θεσσαλονίκη, 1962.

Σπούδασε Φωτογραφία στο Paris VIII και παρακολούθησε μεταπτυχιακούς κύκλους σπουδών στην Οικονομία του Πολιτισμού και στον Πολιτισμό και τις Νέες Τεχνολογίες. Εργάστηκε σε εκδοτικούς οίκους στο Παρίσι και συμμετείχε στη δημιουργία του διεθνούς περιοδικού "Camera International", στη διεύθυνση του οποίου εργάστηκε για δέκα χρόνια. Συνεργάστηκε με διάφορα φωτογραφικά ιδρύματα και φεστιβάλ της Ευρώπης. Στην Ελλάδα διοργάνωσε και επιμελήθηκε ένα μεγάλο αριθμό εκθέσεων και εκδηλώσεων. Είναι καλλιτεχνικός διευθυντής του Φωτογραφικού Κέντρου Σκοπέλου.

**Vangelis Ioakimidis** (reviewer)

Thessaloniki, 1962

He studied photography at Paris VIII University and attended postgraduate courses in the Economy of Culture and Culture and New Technologies. He worked at publishing firms in Paris and participated in the creation of the international magazine "Camera International", for the management of which he had been working for ten years. He worked together with many photography institutions and festivals of Europe and in Greece he organized and took personal care for a number of exhibitions and events. He is the art manager of the Photography Centre of Skopelos.

**Ελισάβετ Καλπαξή** (φωτογράφος)

Κόρινθος, 1979.

Μεγάλωσε και πέρασε τα μαθητικά της χρόνια στην Πάτρα και την Γερμανία.

Είναι επί πτυχίω σπουδαστρια του τμήματος Φωτογραφίας του Τ.Ε.Ι. Αθηνών. Στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus το 2001 παρακολούθησε μαθήματα φωτογραφίας στο Kent Institute of Art and Design (K.I.A.D.). Έχει συμμετάσχει σε ομαδικές εκθέσεις φωτογραφίας.

**Elissavet Kalpakxi** (photographer)

Korinthos, 1979.

She grew up and spent her pupil years in Patras and in Germany. She is now a graduation student at the photography school of the Technological Institution of Athens. During the Erasmus programme in 2001 she attended photography courses at the Kent Institute of Art and Design (K.I.A.D.). She has participated in group photography exhibitions.

**Βασίλης Κάντας** (φωτογράφος).

Αθήνα, 1974.

Αρχικά σπούδασε Ηλεκτρολογία στο ΤΕΙ Κοζάνης, στη συνέχεια σπούδασε φωτογραφία στο ΤΕΙ Αθηνών. Έχει πάρει μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις. Έργα του έχουν αγοραστεί από το Kiyosato Museum of Photography Arts, στα πλαίσια του Young Portfolio Acquisitions 2002. Εργάζεται ως φωτογράφος πλάτ.

**Vassilis Kantas** (photographer).

Athens, 1974.

At first he studied at the school of electrician of the Technological Institute of Kozani and in succession he studied photography at the Technological Institute of Athens. The Kiyosato Museum of Photography Arts bought some of his works in the frame of the Young Portfolio Acquisitions 2002.

**Βασίλης Καρκατσέλης** (φωτογράφος, επιμελητής, reviewer).

Αθήνα, 1952.

Παρακολούθησε μαθήματα ζωγραφικής, χαρακτικής και φωτογραφίας. Συμμετείχε σε μεγάλο αριθμό ατομικών και ομαδικών εκθέσεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει διοργανώσει σεμινάρια, διαλέξεις και σημαντικό αριθμό εκθέσεων Ελλήνων και ξένων καλλι-

τεχνών. Έχει εκδόσει το θεωρητικό περιοδικό «Φύλλα για την Γραφή με Φώς». Σήμερα είναι πρόεδρος της καλλιτεχνικής επιτροπής του Φωτογραφικού Κέντρου Θεσσαλονίκης και διδάσκει φωτογραφία σε διάφορες σχολές.

**Vassilis Karkatselis** (photographer, curator, reviewer).  
Athens, 1952.

He attended several photography, painting and engraving courses. He participated in a big number of group and solo exhibitions in Greece and abroad. He has organized many seminars, lectures and a significant number of exhibitions of Greek and foreign artists. He has published the magazine «Pages about Writing with Light». Today he is the president of the artistic committee of the Photography Centre of Thessaloniki and teaches photography in several schools.

**Χρήστος Κουκέλης** (φωτογράφος).  
Αθήνα, 1980

Σπούδασε φωτογραφία στο ΤΕΙ Αθήνας. Έχει συμμετάσχει σε επτά ομαδικές εκθέσεις ανάμεσα στις οποίες οι Νέοι Έλληνες Φωτογράφοι (2001), Νέες Εικόνες και Νέες Τάσεις (2002). Φωτογραφίες του ανήκουν στη συλλογή του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης.

**Christos Koukellis** (photographer).  
Athens, 1980

He studied photography at the Technological Institute of Athens. He has participated in seven group exhibitions, among these the Young Greek Photographers (2001), New Images and New Tendencies. Some of his photographs belong to the Thessaloniki Photography Museum.

**Herbert List** (φωτογράφος)

Αμβούργο (Γερμανία) 1903-1972.

Σπούδασε καλές τέχνες και φιλολογία στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης. Εξήσε και εργάστηκε στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Αγγλία και την Ελλάδα. Στα αγαπημένα του φωτογραφικά θέματα περιλαμβάνονταν τα καλλιτεχνικά πορτρέτα και ρεπορτάζ με θέμα τον άνθρωπο. Φωτογραφίες του δημοσιεύονταν σε πολλά περιοδικά. Εξέδωσε πολλά και σημαντικά βιβλία. Την τελευταία δεκαετία της ζωής του επέστρεψε στο παλιό του χόμπι, την συλλογή ζωγραφικών έργων. Εξειδικεύτηκε στην Ιταλική Τέχνη του 16ου, 17ου και 18ου αιώνα.

**Herbert List** (photographer)

Hamburg (Germany), 1903-1972.

He studied fine arts and literature at the University of Heidelberg. He lived and worked in several European countries, such as Germany, France, England and Greece. In his favourite photographic themes, the artistic portraits and reportages with the human as subject, were included. His work has been published in several magazines. He also published a great number of significant books. The last decade of his life he turned back to his old hobby, the collecting of paintings. He specialized in the Italian Art of the 16th, 17th and 18th century.

**Νατάσσα Μαρκίδου** (φωτογράφος)

Αθήνα, 1965.

Σπούδασε φωτογραφία στο Τμήμα Φωτογραφίας του ΤΕΙ Αθήνας, έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο University of Westminster όπου και μέχρι σήμερα εκπαιδεύει τη διδακτορική της διατριβή στην ιστορία φωτογραφίας. Εργάστηκε ως ελεύθερος επαγγελματίας φωτογράφος και δίδαξε φωτογραφία ως εργαστηριακός καθηγητής στο Τμήμα Φωτογραφίας του ΤΕΙ Αθήνας. Το έργο της έχει παρουσιαστεί σε πολλές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει διοργανώσει και επιμεληθεί εκθέσεις φωτογραφίας.

**Natasha Markidou** (photographer)

Athens, 1965

She studied photography at the photography school of the Technological Institution of Athens and continued her postgraduate studies at the University of Westminster, where, until today she is working on her doctoral thesis in the history of photography. She worked as a freelance professional photographer and taught photography as a lab teacher, at the school of photography, of the Technological Institution of Athens. Her work has been presented in many private as well as group exhibitions in Greece and abroad. She has organized and took personal care of photography exhibitions.

**Νίκος Μάρκου** (φωτογράφος).

Αθήνα, 1959.

Σπούδασε Μαθηματικά. Ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Έχει πραγματοποιήσει πολλές ομαδικές και ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Το 1999 εκδόθηκε το πρώτο του βιβλίο με τίτλο «Γαιομετρικές». Κέρδισε διάφορα βραβεία και υποτροφίες για το έργο του.

**Nikos Markou** (photographer).

Athens, 1959.

He studied Mathematics and lives and works in Athens. He presented his works in groups and solo exhibitions in Greece and abroad. In 1999 he published his first book, «Gaiometries». He has received many awards and scholarships for his work.

**Goranka Matic** (φωτογράφος)

Μάρμπορ (Γιουγκοσλαβία), 1949.

Είναι απόφοιτος του Πανεπιστημίου του Βελιγραδίου του τμήματος Ιστορίας της Τέχνης. Ασχολείται με τη φωτογραφία από το 1980. Αρθρογραφεί για θέματα φωτογραφίας και έχει δημοσιεύσει πολλά από τα έργα της στον τοπικό και ξένο τύπο ενώ έχει εκδόσει και ένα φωτογραφικό άλμπουμ. Έργα της έχουν παρουσιαστεί σε πολλές εκθέσεις στην Ευρώπη. Το 1998 της απονεμήθηκε το βραβείο Art Show.

**Goranka Matic** (photographer)

Maribor (Yugoslavia), 1949.

She graduated from the University of Belgrade, department History of Art. She is occupied with photography since 1980 and is now a photography



editor at a weekly magazine. She has published her works in various local and international magazines and has also published a photography album. Her work has been presented in many exhibitions in Europe. In 1998 she had been awarded with the Art Show Prize.

#### **Κώστας Μπαλάφας** (φωτογράφος)

Κυψέλη Άρτας, 1920.

Φωτογράφησε την Εθνική Αντίσταση στο διάστημα 1941-1945. Το έργο του διαπνέεται από κοινωνικό προβληματισμό και εστιάζεται κυρίως στην ελληνική ύπαιθρο με έμφαση στην Ήπειρο. Το σύνολο του έργου του έχει τιμηθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού.

#### **Costas Balafas** (photographer)

Kypseli, Arta, 1920.

He photographed the Greek Resistance Movement between 1941-1945. His work is permeated by a spirit of concern for social problems and his subjects are usually chosen from the Greek province, especially the region of Epirus. He has been honoured by the Ministry of Culture for his lifetime contribution to photography.

#### **Γιάννης Μπεχράκης** /Reuters (lecturer)

Αθήνα, 1960.

Σπούδασε φωτογραφία στο Middlesex University. Εργάστηκε στο πρακτορείο Reuters, στο Λονδίνο και σήμερα εργάζεται στο φωτογραφικό τμήμα του Reuters στην Ελλάδα ως Chief-Photographer. Έχει καλύψει πολλά μεγάλα γεγονότα στην Ευρώπη, Αφρική, Μέση Ανατολή και Ασία. Η δουλειά του δημοσιεύεται στα μεγαλύτερα περιοδικά και εφημερίδες του παγκόσμιου τύπου. Απέκτησε δεκάδες διεθνείς βραβεύσεις και παγκόσμιες διακρίσεις ως φωτογράφος και ξένος ανταποκριτής. Έχει κερδίσει τον τίτλο του Έλληνα φωτορεπόρτερ της χρονιάς 5 φορές από την Fuji.

#### **Yannis Behrakis** / Reuters (lecturer)

Athens, 1960

He studied photography at the Middlesex University. He worked for the Reuters agency in London and today he is working at the photography department of Reuters in Greece as Chief Photographer. He has covered many big events in Europe, Africa, Middle East and Asia. His work is being published in the biggest magazines and newspapers of the global press and he has received multiple international awards as a photographer and a foreign correspondent. He has also won 5 times the title of the Greek photo-reporter of the year, from Fuji.

#### **Στάυρος Μωρεσόπουλος** (καλλιτεχνικός διευθυντής, επιμελητής, reviewer)

Θεσσαλονίκη, 1945

Σπούδασε Οικονομικές Επιστήμες και Marketing. Ασχολήθηκε με τη φωτογραφία από το 1969. Το 1977 εξέδωσε στη Θεσσαλονίκη το περιοδικό Φωτογραφία που χρηματοδότησε την αρχή του κινήματος της Νέας Ελληνικής Φωτογραφίας. Έχει εκδόσει και επιμεληθεί μεγάλο

αριθμό περιοδικών και βιβλίων. Το 1992 ίδρυσε τις σχολές Ε.Σ.Π. στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Υπήρξε μέλος της Ομάδας Εργασίας του Υπουργείου Πολιτισμού για την χάραξη της Εθνικής Πολιτικής για την Καλλιτεχνική Φωτογραφία (1994-1995). Διοργάνωσε και επιμελήθηκε ένα μεγάλο αριθμό ελληνικών και διεθνών εκθέσεων, εργαστηρίων και σεμιναρίων. Είναι ιδρυτικό μέλος και πρόεδρος του Ελληνικού Κέντρου Φωτογραφίας, ιδρυτικό μέλος της Association of Photographic Biennials in the E.U. και του διεθνούς οργανισμού της Unesco, Vision without Borders, και καλλιτεχνικός διευθυντής του Μήνα Φωτογραφίας στην Αθήνα και των Φωτογραφικών Συναντήσεων στην Πάτρα. Διετέλεσε μέλος της διεθνούς καλλιτεχνικής επιτροπής του Μήνα Φωτογραφίας στο Παρίσι και του Houston Fotofest. Τιμήθηκε για την προσφορά του στη φωτογραφία από τον Σ.Ε.Κ.Φ. στην Ελλάδα.

#### **Stavros Moressopoulos** (art director, curator, reviewer)

Thessaloniki, 1945

He studied Economics and Marketing and got occupied with photography since 1969. In 1977 he published in Thessaloniki the magazine Photography that signalized the beginning of the movement of the New Greek Photography. He has published and attended to a great number of magazines and books. In 1992 he founded the E.S.P. schools in Athens and Thessaloniki. He has been a member of the work group of the Ministry of Culture for the mapping out of the National Policy for the Artistic Photograph (1994-1995). He took personal care and organized a significant number of Greek and international exhibitions and seminars. He is a foundation member and president of the Hellenic Centre of Photography, a foundation member of the Association of Photographic Biennials in the E.U. and of the international organization of Unesco, Vision without Borders and art director of the Month of Photography in Athens and of the Photography Meetings in Patras. He has been a member of the international art committee of the Month of Photography in Paris and of the Houston Fotofest. He has been awarded for his contribution in Photography from S.E.K.F. in Greece.

#### **Vesna Pavlovic** (φωτογράφος)

Κλάντοβο (Γιουγκοσλαβία), 1970.

Ασχολείται με τη φωτογραφία από το 1990, με ιδιαίτερη έμφαση στη φωτογραφία ντοκουμέντου. Έργα της παρουσιάστηκαν σε οκτώ ατομικές εκθέσεις ενώ συμμετείχε και πολυάριθμες ομαδικές εκθέσεις στην Γιουγκοσλαβία και εξωτερικά. Οι φωτογραφίες της δημοσιεύτηκαν σε πολλά τοπικά και ξένα περιοδικά και εφημερίδες.

#### **Vesna Pavlovic** (photographer)

Kladovo (Yugoslavia), 1970.

She is occupied with photography since 1990 with emphasis on documentary photography. She presented her works in eight solo exhibitions and participated in various group exhibitions in Yugoslavia and abroad. Her photographs appeared in many domestic and foreign magazines and papers.



**Νίκος Παναγιωτόπουλος** (επιμελητής, φωτογράφος).  
Αθήνα, 1945.

Σπούδασε στο Polytechnic of Central London (Westminster University). Το 2002 πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές PhD (School of Art and Design, University of Derby). Εργάστηκε ως επαγγελματίας και είναι συνιδρυτής και μέλος του Φωτογραφικού Κέντρου Αθηνών. Δίδαξε στο Τμήμα Φωτογραφίας της Σχολής Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών του ΤΕΙ Αθήνας έως το 1995 και έκτοτε είναι επίκουρος καθηγητής. Έχει δημοσιεύσει, από το 1978 έως σήμερα, ένα μεγάλο αριθμό θεωρητικών και κριτικών κειμένων, ενώ έχει οργανώσει και επιμεληθεί πολλών φωτογραφικών εκδηλώσεων, εκθέσεων, σεμιναρίων, εργαστηρίων, και ερευνητικών προγραμμάτων. Υπήρξε μέλος της επιτροπής εκπόνησης της Εθνικής Πολιτικής για την Καλλιτεχνική Φωτογραφία του Υπουργείου Πολιτισμού, (1994-1995), ειδικός σύμβουλος για θέματα Φωτογραφίας των Υπουργίων Πολιτισμού: Θάνου Μικρούτσικου, Σταύρου Μπένου και Ευάγγελου Βενιζέλου (1994-1998), πρόεδρος της γνωμοδοτικής επιτροπής για τη Φωτογραφία στην Διεύθυνση Καλών Τεχνών, Τμήμα Εικαστικών Τεχνών του Υπ. Πολ. (1997) και συντονιστής και πρόεδρος της συντονιστικής επιτροπής του Φωτογραφικού Δικτύου της Επικράτειας Πολιτισμού του Υπ. Πολ. (2000 έως σήμερα).

**Nikos Panayiotopoulos** (curator, photographer)  
Athens, 1945

He studied at the Polytechnic of Central London (Westminster University). In 2002 he carried out his postgraduate studies PhD (School of Art and Design, University of Derby). He worked as a professional and is a co-founder and member of the Photography Centre of Athens. He taught at the photography department of the School of Graphic Arts and Artistic studies of the Technological Institution of Athens until 1995 and ever since he is an assistant professor. He has published since 1978 until today a great number of theoretical and critic texts, and has also organized and took personal care of many photograph exhibitions, events, seminars, and research programmes. He was a member of the committee for the elaboration of the National Policy for the artistic photograph of the Ministry of Culture, (1994-1995), a counselor for photography matters of the Ministers of Culture: Thanos Mikroutsikos, Stavros Benetos and Evangelos Venizelos (1994-1998), a president of the photograph advisory committee at the directory of fine arts, department of fine arts of the Ministry of Culture (1997), and a coordinator and president of the coordination committee of the Photographic Network of the Domain of Culture of the Ministry of Culture (2000 until today).

**Teodor Radu Pantea** (φωτογράφος)

Ορεντέα (Ρουμανία), 1953.

Διδάσκει φωτογραφία στην Σχολή Οπτικών Τεχνών του Πανεπιστημίου της Oradea. Έχει πάρει μέρος σε πάνω από 74 εκθέσεις που διοργανώθηκαν στη Ρουμανία και τιμήθηκε με 20 βραβεία σε διοργανώσεις πόλεως της

Ρουμανίας. Ελαβε πολλά διεθνή βραβεία, μετάλλια και μεγάλο αριθμό τιμητικών διακρίσεων στις Η.Π.Α. και σε άλλες χώρες. Συμμετείχε σε πολλές διεθνείς εκθέσεις.

**Teodor Radu Pantea** (photographer)

Oradea (Romania), 1953.

He is teaching photography at the Visual Arts department of the University of Oradea. He participated in more than 74 exhibitions in Romania and has been awarded with 20 prizes. He has won many international prizes, medals and a great number of distinctions for his work mostly in U.S.A., but also in other countries. He has participated in many International Salons of Photography Art.

**Δημήτρης Παπαδόπουλος** (φωτογράφος)

Κάιρο (Αίγυπτος), 1918-1994.

Σπούδασε στη Γαλλία κινηματογράφο τον απορρόφησε όμως η φωτογραφία. Εργάστηκε στην Αίγυπτο ως φωτογράφος σε περιοδικά και στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών. Φωτογράφησε το μεγάλο σχέδιο του Fathy στην Gouma και συνεργάστηκε σε παραγωγή ταινίας για το BBC. Στην Αθήνα εργάστηκε για το Υπουργείο Τύπου και Τουρισμού, το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και γνωστά περιοδικά. Εκδόθηκε 2 φορές το λεύκωμά του «Η Ελλάδα που φεύγει». Μετά το θάνατό του, η σύζυγός του δώρισε το αρχείο του στο Ε.Λ.Ι.Α.

**Dimitris Papadimos** (photographer)

Cairo (Egypt), 1918-1994.

He studied cinema in France but got absorbed by photography. He worked in Egypt as a photographer for magazines and worked also at the Press and Information Office. He photographed the great project of Fathy in Gouma and worked also for a BBC film production. In Athens he worked for the Press Office and the Ministry of Culture, the Popular Art Museum and many known magazines. His photo book «the departing Greece» was published twice. After his death, his wife donated his archive to the Hellenic Literature and Historic Archive.

**Βούλα Παπαϊωάννου** (φωτογράφος)

Λαμία, 1898-1990.

Παρακολούθησε μαθήματα ζωγραφικής στην Πολυτεχνική Σχολή. Φωτογράφησε τις δεκαετίες 1940-1960 στην Αθήνα και την ελληνική ύπαιθρο τις δύσκολες συνθήκες επιβίωσης και την προσπάθεια ανασυγκρότησης. Διηύθυνε το Τμήμα Φωτογραφίας της U.N.R.R.A.. Μια πάθηση των ματιών της την ανάγκασε να σταματήσει τη δραστηριότητά της το 1965. Αργότερα δώρισε το αρχείο της στο Μουσείο Μπενάκη μέσα από το οποίο άρχισε να τη γνωρίζει το Ελληνικό κοινό. Η δουλειά της άρχισε να γίνεται ευρύτερα γνωστή στην Ελλάδα από το 1989 που πραγματοποιήθηκε και η πρώτη της έκθεση. Την ίδια χρονιά της απονεμήθηκε από την Μελίνα Μερκούρη το τιμητικό βραβείο του Υπ. Πολ. και του Ε.Κ.Φ. «Μακεδόνος Κώστας». Έφυγε ένα χρόνο αργότερα και ευτυχώς πρόλαβε να «μάθει» για την ευρεία αναγνώριση του έργου της.

**Voula Papaioannou** (photographer)

Lamia, 1898-1990. She attended Painting courses at the Polytechnic School. In Athens and in the Greek countryside she photographed the tough survival conditions as well as the reconstruction attempts. She directed the department of photography of U.N.R.R.A. Unfortunately, in 1965 due to an eye disease she had to stop her activity. She donated later her archive at the Benaki Museum by which she became known to the Greek public. Her work started to become wider known in Greece since 1989 when she had her first exhibition. The same year she received from Melina Merkouri the Ministry of Culture honour award as well as the «Makedonas Kostas» award from the Hellenic Centre of Photography. She died a year later. Fortunately she had the time to «find out» that her work had a wide appreciation.

**Ηρακλής Παπαϊωάννου** (επιμελητής, reviewer)  
Θεσσαλονίκη, 1962.

Φωτογράφος και μελετητής της φωτογραφίας, δοκιμογραφεί για τη φωτογραφία και επιμελείται φωτογραφικών εκθέσεων. Τα προηγούμενα έργα του περιλαμβάνουν τις εκδόσεις Κοσμοτοπία και Εκτός Παιδιάς και την επιμέλεια των εκθέσεων Συνέχειες και Ασυνέχειες και Transphotometaphores / Τροχιές και διασταυρώσεις. Ως επιμελητής του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης ετοίμασε την έκθεση και τη μονογραφία Γιάννης Στυλιανού, «Η Διαυγής Όραση και η Ευγενής Αντινομία».

**Hercules Papaioannou** (curator, reviewer).  
Thessaloniki, 1962.

A practising photographer himself, he has written widely on the work of other photographers and has curated a number of photographic exhibitions. His publications include Kosmotopia and Beyond the Game. He was a curator of the exhibitions Continuities and Discontinuities and Transphotometaphores / Trajectories and intersections. He also organized the exhibition of work by Yiannis Stylianou, «Lucid Vision / Noble Paradox» on behalf of the Thessaloniki Museum of Photography, and prepared the monograph which accompanied the exhibition.

**Βασίλης Πολυχρονάκης** (φωτογράφος) Αθήνα, 1975.  
Είναι απόφοιτος του Τμήματος Φωτογραφίας (ΤΕΙ Αθηνών). Έχει συμμετάσχει σε τρεις ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα, στην Biennale Néon Καλλιτεχνών στο Σαράγιεβο και στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Intensive Programme ARTEC στη Βενετία.

**Vassilis Polychronakis** (photographer) Athens, 1975. He graduated from the photography school of the Technological Institution of Athens. He has participated in three group exhibitions in Greece, in the Biennale of New Artists in Sarajevo and in the European programme Intensive Programme ARTEC in Venice.

**Χάρης Πρέσσας** (φωτογράφος)  
Πάτρα, 1956.

Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών Φλωρεντίας στην Ιταλία. Το 1999, το καλλιτεχνικό του έργο ισοτιμήθηκε με Διδακτορικό Δίπλωμα από το Επιστημονικό Συμβούλιο του Ι.Τ.Ε. στο γνωστικό αντικείμενο: «Εικαστική Σύνθεση και Εφαρμογή». Δημιουργικά κινείται στους χώρους των κατασκευών, της ζωγραφικής, της γλυπτικής και της εικαστικής φωτογραφίας. Διδάσκει στο Τ.Ε.Ι. Αθηνών από το 1987. Έχει πραγματοποιήσει πολλές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

**Haris Pressas** (photographer)  
Patras, 1956.

He studied at the University of Fine Arts in Florence, Italy. In 1999 his artwork was officially recognized by the Scientific Council of I.T.E. as equivalent to a Doctorate degree. His artistic creativity moves in the area of sculpture, constructions, painting and fine art photography. Since 1987 he has been teaching at the Technological Educational Institution (T.E.I.) of Athens. He has made a great number of personal exhibitions and has also participated in numerous group exhibitions in Greece and abroad.

**Πλάτων Ριβέλλης** (φωτογράφος)  
Αθήνα, 1945.

Σπούδασε Νομικά στην Αθήνα, Πολιτικές Επιστήμες στο Παρίσι και Φωτογραφία στις ΗΠΑ. Εργάστηκε ως δικηγόρος στην Αθήνα επί δώδεκα έτη. Δίδαξε φωτογραφία σε διάφορες σχολές, ομάδες και πανεπιστήμια. Σήμερα διδάσκει μόνο στον «Φωτογραφικό Κύκλο» (σωματείο που ίδρυσε το 1988 του οποίου είναι πρόεδρος) και σε ειδικά σεμινάρια. Διευθύνει την γκαλερί και τις εκδόσεις με το όνομα «Φωτοχώρος». Άρθρα του έχουν φιλοξενηθεί σε πολλά ελληνικά περιοδικά. Επιμελήθηκε εκπομπές της κρατικής τηλεόρασης για τη φωτογραφία, καθώς και πολλές φωτογραφικές εκθέσεις και βιβλία. Εξέθεσε φωτογραφίες του σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις. Έχει συγγράψει πολλά θεωρητικά βιβλία και λευκώματα με φωτογραφίες του.

**Platon Rivellis** (photographer)  
Athens, 1945.

He studied Law in Athens, Political Sciences in Paris and Photography in the U.S.A. and practised Law in Athens for twelve years. He taught photography in several schools, colleges and universities. Today he teaches photography at «Photography Circle». He has organised a series of Television programmes on photography for the National TV Channel. He has exhibited his work in one-man exhibitions as well as in group exhibitions. He was also a curator for several photography exhibitions and publications. He founded the «Photography Circle» association, which he chairs, as well as the «Photohoros» gallery, publications and magazine. He has written various books and he has also published many photography portfolios.

**Milan Hristev** (φωτογράφος)  
Βουλγαρία, 1963



Αποφοίτησε από τη Σχολή Φωτογραφίας Ιούλιος Φού-  
ταις το 1963. Συμμετείχε σε πολυάριθμες καλλιτεχνι-  
κές διοργανώσεις με ατομικές και ομαδικές εκθέσεις  
τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Έχει  
αποσπάσει πολλά βραβεία και τιμητικές διακρίσεις για  
το έργο του.

**Milan Hristev** (photographer)

Bulgaria, 1963.

He graduated from the School of photography Jules  
Foutsik in 1985. He participated in various artistic  
events where he presented his works in group and  
solo exhibitions in Bulgaria and abroad. He has  
received many awards and prizes for his work.

**Boro Rudic** (φωτογράφος)

FYROM, 1954

Σπούδασε ηλεκτρολόγος μηχανολόγος. Η ενασχόλη-  
σή του με τη φωτογραφία ξεκίνησε το 1970. Πρωθεί  
και οργανώνει μαζί με άλλους τη μεγαλύτερη διεθνή  
φωτογραφική έκθεση στη FYROM. Συμμετείχε σε πε-  
ρισσότερες από 200 φωτογραφικές εκθέσεις κέρδισε  
πέρα πολλά βραβεία και παρουσίασε ατομικές εκθέ-  
σεις στη Γερμανία, τη Γιουγκοσλαβία και την Τουρκία.

**Boro Rudic** (photographer)

FYROM, 1954.

He studied at the faculty of Electrical Engineering. He  
is being occupied with photography from 1970 until  
today. He is one of the supporters and active  
organizers of the most important international  
photography exhibition in FYROM. He participated in  
more than 200 exhibitions in Germany, Yugoslavia  
and Turkey and won many awards.

**Sonya Stankova** (photographer).

Βουλγαρία

Από το 1984 έως και σήμερα παρουσίασε τα έργα της  
σε πολλές ατομικές εκθέσεις στη Βουλγαρία, ενώ  
συμμετείχε και σε πολυάριθμες ομαδικές εκθέσεις.  
Βραβεύτηκε με το πρώτο βραβείο κι έλαβε χρυσό με-  
τάλλιο από την Ακαδημία Φωτογραφίας.

**Sonya Stankova** (photographer).

Bulgaria

From the year 1984 until today she has presented her  
works in many personal exhibitions in Bulgaria and  
has also participated in many groups exhibitions. She  
was awarded with the 1st prize and received the  
Golden Metal from the Photography Academy.

**Gaiana Dorel Stefan** (φωτογράφος).

Ρουμανία

Σπούδασε γραφικές τέχνες στην Ακαδημία Καλών Τε-  
χνών στη Cluj - Napoca της Ρουμανίας. Διδάσκει οπτι-  
κές τέχνες στην παραπάνω ακαδημία και στο τμήμα  
σχεδίου στη Σχολή Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου  
Oradea. Παρουσίασε την εργασία του σε πολλές ατο-  
μικές και ομαδικές εκθέσεις στη Ρουμανία και το εξω-  
τερικό. Τιμήθηκε με πολλές διακρίσεις και βραβεία  
στη Ρουμανία.

**Gaiana Dorel Stefan** (photographer)

Romania

Graduated from the Academy of Fine Arts in Cluj -  
Napoca of Romania. He is a Professor in the Visual Art  
department of the aforementioned academy. He also  
teaches at the University of Oradea, in the faculty of  
Fine Arts, at the Art & Design department. He has  
presented his works in many personal and group  
exhibitions and won many prizes and distinctions in  
Romania.

**Γιάννης Στυλιανού** (φωτογράφος)

Θεσσαλονίκη 1941-1996.

Σπούδασε στη Νομική Σχολή της Θεσσαλονίκης.  
Εργάστηκε στην οικογενειακή επιχείρηση παραγωγής  
υποδημάτων. Υπήρξε ουσιαστικά αυτοδίδακτος στη  
φωτογραφία, η οποία υπήρξε και το κύριο μέσο έκ-  
φρασης του στο χρονικό διάστημα 1965-1969. Το έρ-  
γο του παρουσιάστηκε σε μία μόνο έκθεση στη Θε-  
σσαλονίκη το 1970. Την ίδια χρονιά δέχοψε την ενα-  
σχολησή του με την φωτογραφία. Μετά το θάνατό  
του η σύζυγός του δώρισε το αρχείο του στο Μου-  
σείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης.

**Yannis Stylianou** (photographer)

Thessaloniki, 1941-1996.

He studied at the Law School of Thessaloniki and  
worked at his father's shoe manufacturing business.  
He is considered to have been a self-instructed  
photographer. Photography was the main medium  
through which he expressed himself in the period  
between 1965 and 1969. His work was presented at  
only one exhibition in Thessaloniki in 1970. The same  
year he abandons photography. After his death, his  
wife donated his archive to the Thessaloniki  
Photography Museum.

**Επαμεινώνδας Σχιζας** (φωτογράφος)

Αθήνα, 1964.

Σπούδασε μουσική στο Εθνικό Ωδείο της Αθήνας και  
στη συνέχεια πλαστικές τέχνες στο Παρίσι. Έχει πα-  
ρουσιάσει δουλειά του σε ατομικές εκθέσεις στη  
Θεσσαλονίκη, στα πλαίσια της Φωτογραφικής Συγκυ-  
ρίας, το 1995 και 1998, στην Αθήνα το 1998 στο Διε-  
θνή Μήνα Φωτογραφίας, ενώ έχει πάρει μέρος σε  
ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

**Epaminondas Schizas** (photographer)

Athens, 1964.

He studied music at the National Music School of  
Athens and later on plastic arts in Paris. He has  
presented his work in personal exhibitions in  
Thessaloniki in the frame of the Photographic  
Conjuncture in 1995 and 1998, in Athens 1998 at the  
International Month of Photography, while he has  
participated in group exhibitions in Greece and abroad.

**Τάσος Σχιζας** (reviewer)

Αθήνα, 1964.

Μεγάλωσε στην Τρίπολη της Λιβύης και σήμερα ζει

στη Θεσσαλονίκη. Είναι εκδότης του περιοδικού «Φωτογραφικό Είδωλο» και ήταν εκδότης του περιοδικού «Γυάλινο μάτι».

Διδάσκει φωτογραφία στην ιδιωτική και δημόσια εκπαίδευση. Αρθρογραφεί, διοργανώνει εκθέσεις, διαλέξεις και σεμινάρια. Έχει παρουσιάσει την δουλειά του σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις, σε περιοδικά και στο Internet.

**Tassos Schizas** (reviewer)

Athens, 1964.

He grew up in Tripoli of Libia and today he lives in Thessaloniki. He is the publisher of the magazine «Photographic Idol» and used to be the publisher of the magazine «Glass Eye». He is a teacher of photography in the private but also in the public education. He organizes exhibitions, lectures and seminars and writes articles as well. He has presented his work in solo and group exhibitions, and also in magazines and the internet.

**Παναγιώτης Σωτηρόπουλος** (φωτογράφος)

Πάτρα, 1956.

Σπούδασε Αρχιτεκτονική και διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Παρέδωσε μαθήματα φωτογραφίας στις Ν.Ε.Λ.Ε. Αχαΐας και στο Τ.Ε.Ι. Αθηνών. Έχει εκδόσει το φωτογραφικό λεύκωμα *Corpora Sine Memoria* και έχει πραγματοποιήσει δύο ατομικές εκθέσεις στην Πάτρα και τη Θεσσαλονίκη. Το φωτογραφικό του έργο δημοσιεύεται σε βιβλία και περιοδικά, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

**Panayotis Sotiropoulos** (photographer)

Patras, 1956.

He studied architecture and is teaching at the University of Patras. He lectured at the N.E.L.E. of Achaia and at the Technological Institution of Athens (T.E.I.). He has published the photographic book *Corpora Sine Memoria* and has held two personal exhibitions in Patras and Thessaloniki, respectively. His photographic work has been published in various books, magazines and journals all around Greece and abroad.

**Τάκης Τζίμας** (reviewer)

Λαϊστό Ιωαννίνων, 1958.

Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο PARIS VIII στη Γαλλία και ολοκλήρωσε τις σπουδές με τη λήψη διδακτορικού σε θέματα ιστορίας και αισθητικής της φωτογραφίας. Διδάσκει στο ΤΕΙ Αθηνών από την ίδρυση του Τμήματος Φωτογραφίας (1985). Είναι εκδότης και διευθυντής του περιοδικού «ΦΩΤΕγράφος» που κυκλοφόρησε το 1989 και συγγραφέας του βιβλίου «Δ.Α. Χαρισιάδης Φωτογραφίες 1911-1993». Έχει επιμεληθεί διάφορες ειδικές εκδόσεις, σχετικές με την αισθητική και την ιστορία της φωτογραφίας.

**Takis Tzimas** (reviewer). Laista, Ioannina 1958.

He studied at the Paris VIII University in France and finished his studies obtaining his doctoral in subjects of history and esthetic of photography. He teaches at the Technological Institution of Athens since 1985, when the department of photography was founded. He

is the publisher and the director of the magazine «PHOTOgrapher» which circulated in 1989, and the writer of the book «D.A. Charisiadis Photographs 1911-1993». He took care of various special publications, relevant to the esthetic and the history of photography.

**Δημήτρης Χαρισιάδης** (φωτογράφος)

Καβάλα, 1911-1993.

Σπούδασε Χημεία στη Λωζάννη. Εργάστηκε για πολλά χρόνια ως φωτοδημοσιογράφος και ανταποκριτής για πρακτορεία και περιοδικά του εξωτερικού. Παρουσίασε πολλές φορές το έργο του στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

**Dimitris Harisiadis** (photographer)

Kavala, (1911-1993)

He studied Chemistry in Lausanne. For many years he worked as a photojournalist and a correspondent of foreign agencies and magazines. He has presented and exhibited his work many times in Greece and abroad.

**Βασιλική Χατζηγεωργίου** (επιμελήτρια)

Αθήνα, 1960.

Σπούδασε Ιστορία της Τέχνης και Αρχαιολογία και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην ιστορία και τον πολιτισμό στο Πανεπιστήμιο του Στρασβούργου. Συνεργάστηκε με Εφορείες Αρχαιοτήτων και δούλεψε για την οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Έχει δημοσιεύσει κείμενα και μελέτες. Είναι μόνιμος συνεργάτης του Ε.Λ.Ι.Α.

**Vassiliki Hatzigeorgiou** (curator)

Athens, 1960.

She studied History of Art and Archeology and continued with postgraduate studies in History and Culture at the University of Strasbourg. She cooperated with Antiquities departments and worked for the organization of educational programmes. She has published text and studies and is a permanent cooperator of the Hellenic Literature and Historic Archive.

**Αργυρώ Χρυσάνθου** (φωτογράφος). Ρόδος, 1975.

Είναι πτυχιούχος διακοσμητικής και φωτογραφίας του ΤΕΙ Αθηνών. Ασχολήθηκε αρχικά με τη διακόσμηση και στη συνέχεια με τη φωτογραφία με εξειδίκευση στην ψηφιακή φωτογραφία και επεξεργασία εικόνας. Έχει παρουσιάσει έργα της στους Νέους Έλληνες Φωτογράφους (2002) και σε άλλες 3 ομαδικές εκθέσεις φωτογραφίας στην Ελλάδα.

**Argyro Chrysanthou** (photographer). Rhodes, 1975

She is a graduate of decoration and photography of the Technological Institution of Athens. At first she got occupied with decoration and in succession with photography, specializing in digital photography and picture editing. She has presented her work at the Young Greek Photographers (2002) and 3 other group photography exhibitions in Greece.

\* Σε παρένθεση η ιδιότητα συμμετοχής στις ΦΣΤ



**Αγιορειτική Φωτοθήκη**

Η Αγιορειτική Φωτοθήκη ιδρύθηκε με σκοπό τη συγκέντρωση, τη συντήρηση, τη μελέτη και τη προβολή του πλούσιου φωτογραφικού υλικού που διασώθηκε. Η συλλογή της - αρνητικά σε γυάλινες πλάκες, αρνητικά σε φιλμ, παλιά αντίγραφα φωτογραφιών - αποτελεί σήμερα το σημαντικότερο αρχείο συντηρημένων και καταγραφμένων φωτογραφιών, οι οποίες καλύπτουν ευρύτατο φάσμα θεμάτων. Επίσης, η βιβλιοθήκη της περιλαμβάνει φωτογραφικά λευκώματα, ημερολόγια, αφίσες, διαφάνειες, κινηματογραφικά και μαγνητοσκοπημένα ντοκουμέντα.

Παράλληλα, με την οργάνωση ενός σύγχρονου πλήρους φωτογραφικού εργαστηρίου που ήδη λειτουργεί στις Καρυές, η Αγιορειτική Φωτοθήκη επεκτείνει τις δραστηριότητές της στην καταγραφή της σημερινής Αθωνικής ζωής.

**The Mount Athos Photographic Archive**

The Mount Athos Photographic Archive was established to gather, restore, study and promote the rich photographic material that was survived. Today, its collection of old prints and of negatives on plate and film constitutes the most important archive of restored and catalogued photographs, capturing a wide range of subject matter. Its library also contains illustrated books, picture calendars, posters, slides and documentaries on videotape and film.

Furthermore, having at its disposal a modern fully-equipped photo lab, which is already operational at Karyes, the Mount Athos Photographic Archive can expand its activities so as to record contemporary Athonic life on film.

**Ελληνικό Κέντρο φωτογραφίας (Ε.Κ.Φ.)**

Το Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του Σταύρου Μωρεσπούλου τον Οκτώβριο του 1986, με κύριους στόχους την ανάπτυξη της φωτογραφίας και την προώθηση του Ελληνικού έργου στο εξωτερικό. Στα χρόνια που ακολούθησαν έχει καταγράψει μια σειρά από σημαντικές ενέργειες όπως ο Διεθνής Μήνας Φωτογραφίας στην Αθήνα και η επίσημη έκθεση Νέων Ελλήνων Φωτογράφων με την υποστήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού. Με το Υπουργείο Πολιτισμού καθιέρωσαν το Βραβείο Μακεδόνα Κώστα (1987-1991), που αργότερα μετονομάστηκε σε Βραβείο Βούλας Παπαϊωάννου (1997).

Το Ε.Κ.Φ. από την ίδρυσή του έως και σήμερα έχει οργανώσει ένα μεγάλο αριθμό εκθέσεων και έχει εκδόσει κατά καιρούς βιβλία και περιοδικά. Συμμετείχε σε διεθνή συμπτώσια και συνέδρια για τη φωτογραφία, οργάνωσε ελληνικές συμμετοχές σε εκδηλώσεις άλλων χωρών και υπήρξε nominator για τις Βαλκανικές χώρες και τις χώρες της Μέσης Ανατολής σε ένα μεγάλο αριθμό Διεθνών Βραβείων από ολόκληρο τον κόσμο. Το 1989 είχε την πρωτοβουλία για την ίδρυση

στην Αθήνα, της Διεθνούς Ένωσης Φωτογραφικών Biennale. Το Ε.Κ.Φ. είναι μέλος του Φωτογραφικού Δικτύου της Επικράτειας Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού.

**Hellenic Centre for Photography (H.C.P.)**

The Hellenic Centre for Photography was founded on the initiative of Stavros Moresopoulos in October 1986, with as main goals the evolution of photography and the promotion of Greek work abroad. During the years that followed, the H.C.P. with the support of the Ministry of Culture, achieved significant activities, such as the International Month of Photography in Athens and the annual exhibition of Young Greek Photographers. The H.C.P. and the Ministry of Culture established the «Makedonas Kostas» award (1987 - 1991) which later was renamed in the «Voula Papaioannou» award (1997).

From the foundation of H.C.P. until today it has organized a great number of exhibitions and in times it has published books and magazines. It has participated in international photography symposia and congresses, it has organized Greek participations in events of other countries and it has been a nominator for the Balkan countries and the countries of Middle East in a great number of International awards from all over the world. In 1989 it had the initiative for the foundation of the International Association of Photography Biennale in Athens. The H.C.P. is a member of the Photographic Network of the Domain of Culture of the Ministry of Culture.

**Ελληνικό Λογοτεχνικό Ιστορικό Αρχείο (Ε.Λ.Ι.Α.)**

Το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός, πολιτιστικού χαρακτήρα. Ως βασικό στόχο έχει τη διάσωση, συλλογή, ταξινόμηση, μελέτη και έκδοση αρχαιολογικού υλικού του 19ου και 20ού αιώνα το οποίο αφορά κυρίως την ιστορική και πνευματική πορεία της Ελλάδας. Ιδρύθηκε το 1980 και ύστερα από είκοσι χρόνια λειτουργίας έχει εντοπίσει και διασώσει πολύτιμο υλικό που κάτω από διαφορετικές συνθήκες μπορεί να χανόταν για πάντα. Παράλληλα έχει προσεγγίσει το ευρύ κοινό, οργανώνοντας εκθέσεις, εκπονώντας ερευνητικά προγράμματα και εκδίδοντας βιβλία, ευαισθητοποιώντας τον κόσμο και φέρνοντάς τον σε επαφή με την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου μας. Μία από τις σημαντικές συλλογές που έχει στην κατοχή του είναι και η φωτογραφική συλλογή του Δημήτρη Παπαδημού.

Το Ε.Λ.Ι.Α. έχει εκδόσει πάνω από 140 τίτλους μελέτης και έρευνας γύρω από τη νεοελληνική λογοτεχνία και ιστορία καθώς και μια σειρά από πολυτελή λευκώματα με πλούσιο εικαστικό υλικό. Το Φωτογραφικό Αρχείο του Ε.Λ.Ι.Α. είναι μέλος του Φωτογραφικού Δικτύου της Επικράτειας Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού.



### Hellenic Literature and Historical Archive

The Hellenic Literature and Historical Archive is a non profit organization of cultural character. It has as basic goal the preservation, collection, classification, study and publication of archive material from the 19th and 20th century in regards to the historical and intellectual course of Greece. It was founded in 1980 and after 20 years of operation it has tracked and preserved valuable material, that may had been lost under different circumstances. At the same time it has approached the wide public by organizing exhibitions, elaborating research programmes and publishing books, by bringing the public in touch with the history and culture of our place. One of the most important collections that the Archive owns is the photography collection of Dimitris Papadimos. The Hellenic Literature and Historical Archive has published over the 140 study titles and luxurious photo books with rich conjectural material. The Hellenic Literature and Historical Archive is a member of the Photographic Network of the Domain of Culture of the Ministry of Culture.

### Μουσείο Μπενάκη

Το Φωτογραφικό Αρχείο του Μουσείου Μπενάκη ιδρύθηκε το 1973 με στόχο τη συγκέντρωση, διαφύλαξη και ταξινόμηση των φωτογραφιών, που εικονίζουν μνημεία και αντικείμενα βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης. Με την πάροδο του χρόνου, η αρχική θεματολογία του Αρχείου διευρύνθηκε και σήμερα πλέον καλύπτει τη φυσιογνωμία του νεότερου ελληνισμού, ανιχνεύοντας παράλληλα τις τάσεις της σύγχρονης ελληνικής φωτογραφίας. Το υλικό έχει περιέλθει στο Αρχείο χάρη σε σημαντικές, κυρίως, δωρεές και αγορές. Είναι συλλογές που περιλαμβάνουν τα αρχεία της Βούλας Παπαϊωάννου, της Έλλης (Nelly's) και Άγγελου Σεραϊδάρη, του Δημήτρη Χαρισιάδη κ.ά. Στις δραστηριότητες του Αρχείου συμπεριλαμβάνονται η διοργάνωση φωτογραφικών εκθέσεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, η έκδοση και η επιμέλεια λευκωμάτων, η συμμετοχή σε εκδηλώσεις γύρω από τη φωτογραφία (σεμινάρια, συνέδρια, κ.ά.). Στο ερευνητικό επίπεδο του Αρχείου εμπίπτει τόσο η ιστορία της ελληνικής φωτογραφίας, μέσα από τη μελέτη και την προβολή του έργου των φωτογράφων, όσο και η ανάθεση σε νέους δημιουργούς αποστολών με θέματα ελληνικού ενδιαφέροντος. Από το 2000 το Φωτογραφικό Αρχείο του Μουσείου Μπενάκη λειτουργεί στις νέες του εγκαταστάσεις επί της πλατείας Κολωνακίου, σε ακίνητο που κληροδότησαν στο Ίδρυμα η Μαίρη Καρόλου και η Πηνελόπη Βλάχαλη. Το Φωτογραφικό Αρχείο του Μουσείου Μπενάκη είναι μέλος του Φωτογραφικού Δικτύου της Επικράτειας Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού.

### Benaki Museum

The photography archive of the Benaki Museum was founded in 1973 and aimed the concentration, preservation, and filing of the photographs that

pictured monuments and objects of byzantine and postbyzantine art. With the passing of time, the initial themes of the archive expanded and today it covers the physiognomy of the modern Hellenism, tracing at the same time the tendencies of the modern Greek photography. The Archive owns the material especially due to donations and acquisitions. Its collections include the archives of Voula Papaioannou, of Nelly's and Angelos Seraidaris, of Dimitris Charisiadis, and more. The activities of the Archive include also organization of photography exhibitions in Greece and abroad, publication of albums, participation in events about photography (seminars, congresses, etc.). The research field of the Archive includes the history of Greek photography through the study and promotion of the work of photographers, as well as the assignation, to new creators, of missions with subjects of Greek interest. Since 2000 the Photography archive of the Benaki museum operates in its new facilities on the kolonaki square, property that was left as legacy of the institution by Mairy Carolou and Penelope Viangaly. The photography archive of the Benaki Museum is a member of the Photographic Network of the Domain of Culture of the Ministry of Culture.

### Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης

Η ίδρυση του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης ήταν αποτέλεσμα σημαντικής δραστηριότητας στο χώρο της φωτογραφίας που εμφανίστηκε στην πόλη της Θεσσαλονίκης τα μέσα της δεκαετίας του '70, όπως η έκδοση του πρώτου φωτογραφικού περιοδικού με τίτλο «Φωτογραφία» (1977), η δημιουργία της πρώτης γκαλερί φωτογραφίας «Φωτοθήκη Θεσσαλονίκης» (1979) κ.ά. Σημαντικό ρόλο έπαιξε η ίδρυση του συνδέσμου «Parallaxis», για την προώθηση της Δημιουργικής Φωτογραφίας, που διοργάνωσε το «Parallaxis '86», που αποτέλεσε την πρώτη διεθνή συνάντηση φωτογραφίας στη Ελλάδα, με 32 εκθέσεις, διαλέξεις, και πανελλήνιο συνέδριο. Ακολούθησε η ίδρυση του Ελληνικού Μουσείου Φωτογραφίας (1987) που δημιούργησε μια πρώτη φωτογραφική συλλογή και συγχρόνως θεμελίωσε το δικαίωμα της Θεσσαλονίκης στην ίδρυση ενός δημοτικού ή κρατικού μουσείου σύγχρονης φωτογραφίας. Το 1988 ιδρύθηκε η Camera Obscura που αφενός δημοσίευσε το ομώνυμο φωτογραφικό ένθετο στο περιοδικό Εντευκτήριο, αφετέρου δρομολόγησε και διεκπεραίωσε τη Φωτογραφική Συγκυρία. Η ανάγκη ύπαρξης ενός θεσμού με μέριμνα τη φωτογραφία ήταν πλέον ορατή και το 1997, επί υπουργίας Ευάγγελου Βενιζέλου, θεσμοθετήθηκε πλέον το Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης. Το Μ.Φ.Θ. είναι μέλος του Φωτογραφικού Δικτύου της Επικράτειας Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού.

### Thessaloniki Photography Museum

The foundation of the Thessaloniki Photography Museum was a result of a significant photographic activity that appeared in the city of Thessaloniki in the

mid 70's. Activities such as the publication of the first photography magazine «Photograph» (1977), the first photography gallery «The Thessaloniki Photographic Archive» (1979), and more. A very significant part was also the foundation of the association «Parallaxis» for the promotion of creative photography, which was organized by Parallaxis '86, the first international photography meeting in Greece, with 32 exhibitions, lectures and a pan-Hellenic congress. Successively the foundation of the Greek Museum of Photography (1987) followed, and it created a first photography collection and at the same time it established the right of Thessaloniki in the foundation of a public or national museum of modern photography. In 1988 the Camera Obscura was founded. It published an homonymous photographic inset in the magazine «haunt». It also run and processed the Photographic Conjunction. The need for an institution with care for photography was very visible, and in 1997 when Evangelos Venizelos was Minister, the Thessaloniki Photography Museum was being enacted. The Thessaloniki Photography Museum is a member of the Photographic Network of the Domain of Culture of the Ministry of Culture.

#### **Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών (Φ.Κ.Α.)**

Το Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών ιδρύσαν πέντε Έλληνες φωτογράφοι το Νοέμβριο του 1979 και μέχρι σήμερα στεγάζεται στην οδό Σίνα 52 στην Αθήνα. Στα 22 χρόνια της λειτουργίας του έχει διοργανώσει 235 εκθέσεις και έχει να επιδείξει έναν εντυπωσιακό κατάλογο καλλιτεχνών, ο οποίος περιέχει σχεδόν όλους τους αξιόλογους Έλληνες φωτογράφους καθώς και πολλούς ξένους συναδέλφους τους. Εκτός από την οργάνωση εκθέσεων στο δικό του χώρο, το Φ.Κ.Α. από το 1982 έχει οργανώσει και επιμεληθεί πολυάριθμες εκθέσεις φωτογραφίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Με την συγκέντρωση, ψηφιοποίηση και αρχειοθέτηση των σημαντικότερων φωτογραφικών έργων που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα από το 1979 έως σήμερα το Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών συμμετέχει ενεργά στην ανάπτυξη και προβολή της ελληνικής φωτογραφίας. Το Φ.Κ.Α. είναι μέλος του Φωτογραφικού Δικτύου της Επικράτειας Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού.

#### **Photography Center of Athens**

The Photography Center of Athens was founded by five Greek photographers in November 1979. The address of the Centre is 52 Sina str. Athens. In the 22 years of its presence and operation it has organized 235 exhibitions and it is in the position to demonstrate an impressive list of artists, a list that includes almost all remarkable Greek photographers as well as many of their foreign colleagues. Besides the organization of exhibitions in its facilities, the Photography Center of Athens, since 1982, also organizes and takes care of numerous photography exhibitions in Greece and abroad. With the concentration and filing of the most important photography works that have been realised

in Greece from 1979 until today, the Photography Center of Athens participates actively in the evolution and promotion of the Greek photography. The Photography Center of Athens is a member of the Photographic Network of the Domain of Culture of the Ministry of Culture.

#### **Φωτογραφικό Κέντρο Θεσσαλονίκης (Φ.Κ.Θ.)**

Το Φωτογραφικό Κέντρο Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το 1994 και συνεχίζει έκτοτε την παρουσία του στα Φωτογραφικά δρώμενα της Ελλάδας και του εξωτερικού. Έχει καθιερώσει θεσμούς όπως Μαθητική Φωτογραφία, Φθηνή Τέχνη - Φθηνή Φωτογραφία, Aspects of Balkan Photography και τη συνάντηση τον Απρίλιο του 2002 όλων των Φωτογραφικών Λεσχών και Ομάδων, που δείχνουν την πολυδιάστατη παρουσία του Κέντρου στο χώρο. Το Φ.Κ.Θ. είναι μέλος του Φωτογραφικού Δικτύου της Επικράτειας Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού.

#### **Photographic Center of Thessaloniki**

The Photography Centre of Thessaloniki was founded in 1994 and ever since it continues its presence in the Greek and foreign photographic activities. It has established institutions such as the Pupil Photography, Cheap Art - Cheap Photography, Aspects of Balkan Photography, and the meeting of all the photography clubs and groups in April 2002, institutions that witness the multidimensional presence of the Centre in the photography area. The Photography Centre of Thessaloniki is a member of the Photographic Network of the Domain of Culture of the Ministry of Culture.

#### **Φωτογραφικό Κέντρο Σκοπέλου**

Το Φωτογραφικό Κέντρο Σκοπέλου ιδρύθηκε τον Μάιο του 1995. Το Κέντρο αναλαμβάνει τη διοργάνωση πολλαπλών εκδηλώσεων και την ανάπτυξη της καλλιτεχνικής χρήσης φωτογραφίας. Μέσω των δραστηριοτήτων του υποστηρίζει την παραγωγή καλλιτεχνικού φωτογραφικού έργου υψηλής ποιότητας και ευρέως φάσματος ρευμάτων έκφρασης, την παρουσίαση του στις κύριες εκδηλώσεις του και τη διακίνηση στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Υποστηρίζει επίσης τις ερευνητικές, θεωρητικές, κριτικές και ιστορικές πλευρές της καλλιτεχνικής φωτογραφίας και κατ' επέκταση τη Φωτογραφία ως πολιτισμικό, μορφωτικό, ιστορικό και ψυχαγωγικό μέσο. Από την ίδρυσή του έως και σήμερα εκτός από τις κεντρικές του εκδηλώσεις του καλοκαιριού -που διοργανώνονται ανελλιπώς από το 1995- έχει διοργανώσει σε όλη την επικράτεια, εκθέσεις, προβολές διαφανειών, σεμινάρια και συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης. Το Φ.Κ.Σ. είναι μέλος του Φωτογραφικού Δικτύου της Επικράτειας Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού.

#### **Photographic Center of Skopelos**

The Photography Centre of Skopelos was founded in



May 1995. It undertakes the organization of multiple events and the evolution and development of the artistic use of photography. With its activities it supports the production of artistic photographic work of high quality and wide ranges of expression, the presentation of the centre itself in its main events and the trading in Greece and abroad. It also supports the research, theoretical, critic and historical sides of the artistic photograph and consequently the photograph as a cultural, educational, historical and entertainment medium. From its foundation until today besides the main summer events – which are organized regularly every year since 1995 – it has organized in the countryside, exhibitions, slide projections, seminars and round table discussions. The Photography Centre of Skopelos is a member of the Photographic Network of the Domain of Culture of the Ministry of Culture.

#### **Φωτογραφικό Τμήμα Πολιτιστικών Ομάδων Φοιτητών Πανεπιστημίου Πατρών (Π.Ο.Φ.Π.Π.)**

Οι Πολιτιστικές Ομάδες Φοιτητών Πανεπιστημίου Πατρών στη μορφή που υπάρχουν σήμερα ιδρύθηκαν το 1990 και καταφέρνουν να δημιουργούν χάρη στην οικονομική ενίσχυση του ιδρύματος Ιωάννη και Ευτέρπης Τοπάλη καθώς και του Πανεπιστημίου Πατρών. Στεγάζονται και λειτουργούν στην οδό Καραϊσκάκη 76Α.

#### **Department of Photography – Cultural Groups of Students at University of Patras**

The Cultural Groups of Students at the University of Patras, in the shape they are today, were founded in 1990, and they manage to create due to the financial help of Ioannis & Efterpi Topali's Institution and the University of Patras. The office is at 76A, Karaiskaki street, Patras.

## Ευχαριστίες Acknowledgments



Το Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας επιθυμεί να ευχαριστήσει θερμά για την υποστήριξη που παρείχαν για την υλοποίηση των Διεθνών Συναντήσεων στην Πάτρα, 2002 τους παρακάτω οργανισμούς και πρόσωπα, χωρίς τη βοήθεια των οποίων δεν θα ήταν δυνατή η διοργάνωση αυτή.

*Υπουργείο Πολιτισμού*

Ευάγγελος Βενιζέλο, Υπουργό Πολιτισμού  
Πολυχρόνη Πολυχρονόπουλο, Διευθυντή  
Διεύθυνσης Εικαστικών Τεχνών  
Βάσια Γεωργίου, Προϊσταμένη Τμήματος  
Καλών Τεχνών

*Δημοτική Επιχείρηση*

*Πολιτιστικής Ανάπτυξης Πάτρας*

Βικτωρία Αγγελοπούλου, πρόεδρος  
και τα μέλη του ΔΣ της ΔΕΠΑΠ

*Πανεπιστήμιο Πατρών*

Καθηγητή Νικόλαο Ζούμπο, Πρύτανη  
Καθηγητή Γεράσιμο Λυμπεράτο, Πρόεδρο  
Επιτροπής Πολιτιστικής Ανάπτυξης  
Καθηγητή Ιωάννη Βαράκη, Συντονιστή Λειτουργικών Θεμάτων Συνεδριακού και Πολιτιστικού Κέντρου  
Ανδρονίκη Χρυσάφη, Υπεύθυνη Λειτουργικών Θεμάτων Συνεδριακού και Πολιτιστικού Κέντρου

*Εκπαιδευτικό Κέντρο Πάτρας*

Καθηγητή Ηλία Κούβελα

*Αχαϊκή Εταιρεία Πολιτισμού*

Τους Φορείς που συνεργάστηκαν και τους εκπροσώπους τους:

*Αγιορειτική Φωτοθήκη*

Ιερομόναχο Ιουστίνο

*Ελληνικό Λογοτεχνικό Ιστορικό Αρχείο (Ε.Λ.Ι.Α.)*

Μάνο Χαριτάτο

Βασιλική Χατζηγεωργίου

*Μουσείο Μπενάκη*

Φανή Κωνσταντίνου

Λεωνίδα Κουργιαντάκη

*Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης*

Άρι Γεωργίου

Ηρακλή Παπαϊωάννου

*Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών (Φ.Κ.Α.)*

Κωστή Αντωνιάδη

The Hellenic Centre for Photography would like to express its cordial thanks to the organisations and individuals listed below for the support they have provided in implementing the International Photography Encounters in Patras, 2002 – support without which the organisation of the event would not have been possible.

*The Ministry of Culture*

Evangelos Venizelos, Minister of Culture  
Polychronis Polychronopoulos, Head of Visual Arts Department  
Vassia Georgiou, Head of Fine Arts Section

*Patras Cultural Development Municipal Enterprise*

Victoria Angelopoulou, president  
and the members of the Board of Directors

*University of Patras*

Professor Nicholas Zoumbos, Rector  
Professor Gerassimos Lymberatos, President of the Cultural Events Committee  
Professor Yannis Varakis, Co-ordinator of the the Conference and Cultural Center

Androniki Chrysafi, Manager of the Conference and Cultural Center

*I. & E. Topali Foundation*

Professor Ilias Gouvelas

*Civilization Company of Achaia*

*The Archives, Museums and Associations:*

*Athonite Photographic Archive*

Hieromonk Ioustinos

*Hellenic Literature Historical Archive*

Manos Haritatos

Vassiliki Chatzigeorgiou

*Benaki Museum*

Fani Konstantinou

Leonidas Kouryantakis

*Thessaloniki Museum of Photography*

Aris Georgiou

Hercules Papaioannou

*Photography Centre of Athens*

Costis Antoniadis

Γιώργο Δεπόλλα  
Νίκο Παναγιωτόπουλο  
Φωτογραφικό Κέντρο Θεσσαλονίκης (Φ.Κ.Θ.)  
Βασίλη Καρκατσέλη  
Φωτογραφικό Κέντρο Σκοπέλου  
Βεγγέλη Ιωακείμδη  
Νίκη Μειντάνη  
Νίκο Γάσπαρη  
Σουηδικό Ινστιτούτο στην Αθήνα  
Β. Καρυδάκη  
Πολιτιστικές Ομάδες Φοιτητών Πανεπιστημίου  
Πατρών (Π.Ο.Φ.Π.Π.) / Φωτογραφικό Τμήμα  
Τις αίθουσες τέχνης & πολιτισμού  
Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο &  
Κέντρο Τεχνών (πρώην Σταφιδαποθήκες  
Μπάρι)  
Δημήτρη Παπανικολάου  
Παλαιά Σφαγεία Πατρών  
Κώστα Ντουνιά  
Αίθουσα Τέχνης Ζέρβας  
Παναγιώτη Ζέρβα  
Θέατρο Λιθογραφείον  
Φάνη Δίπλα  
Αγγλικανική Εκκλησία Άγιος Ανδρέας  
Μαριζάν Μόρφου  
τους δικτυακούς τόπους  
www.cultureguide.gr  
Ηλία Βεργίτη  
Αργυρώ Ζαχαρίου, και  
www.pdb.gr  
Για την οικονομική υποστήριξη  
Ο.Π.Α.Π.  
Καθηγητή Κων/νο Κοσκινά, Πρόεδρο  
και τα μέλη του Δ.Σ., και, ιδιαίτερα  
τον Κώστα Χαρισιάδη

και ακόμη τους

Κώστα Κοκκοβίκα, Έλσα Πικραμένου, Μαρία  
Αλaniάδου, Κλεάνθη Γουρδούπη, Νίκο Ψαθο-  
γιαννάκη, Έφη Τόιτου και Χριστίνα Καλιγιάννη.  
και φυσικά

το σύνολο των συνεργατών, των συμμετεχό-  
ντων φωτογράφων και καλλιτεχνών, επιμελη-  
τών εκθέσεων, κειμενογράφων, μεταφραστών,

Yorgos Depollas  
Nikos Panayotopoulos  
Photographic Center of Thessaloniki  
Vassilis Karkatselis  
Photographic Center of Skopelos  
Vangelis Ioakimidis  
Niki Meintani  
Nikos Gasparis  
Swedish Institute in Athens  
B. Karydaki  
Photography section of the Student Cultural  
Groups at the University of Patras  
The Art and Culture Centers  
Old Municipal Hospital & Art Center (ex  
Stafidapothikes Bari)  
Dimitris Papanikolaou  
Palaia Stageia Patron  
| Kostas Dounias  
Art Gallery Zervas  
Panayotis Zervas  
Lithographeion Theater  
Fanis Diplas  
Anclican Church of Saint Andrew  
Marisan Morphy  
the internet sites  
www.cultureguide.gr  
Elias Vergitis  
Argyro Zachariou, and  
www.pdb.gr  
For its financial support  
O.P.A.P.  
Professor Constantinos Coscinas, President  
and the members of the Board of Directors  
and especially Costas Harissiadis  
and

Kostas Kokkovikas, Elsa Pikramenou, Maria  
Alaniadou, Kleanthis Gourdoupi, Nikos  
Psathoyannakis, Efie Toitou and Chistina  
Kaliyanni.

And, of course,

all the collaborators, participating  
photographers and artists, exhibition curators,

εισηγητών διαλέξεων και σεμιναρίων, portfolio reviewers, των δημοσιογράφων των μέσων μαζικής ενημέρωσης και όλους αυτούς που βοήθησαν και θα βοηθήσουν ακόμη για την υλοποίηση και προβολή των εκδηλώσεων αυτών.

text writers and translators, lecturers, portfolio reviewers, and journalists who are involved in the events, together with all those who have already helped and those will help to implement and publicise the events.

# ΟΠΑΠ



Μ. Αλεξόπουλος  
φωτογραφικά εργαστήρια

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ

## ΟΡΜΗ

Βασίλης & Μασίνος Σουβαλιώτης  
Unitype



ΤΑΧΥΤΥΠΟ



ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ  
HOTEL



ΠΑΛΙΑ ΣΦΑΓΕΙΑ  
ΠΑΤΡΩΝ

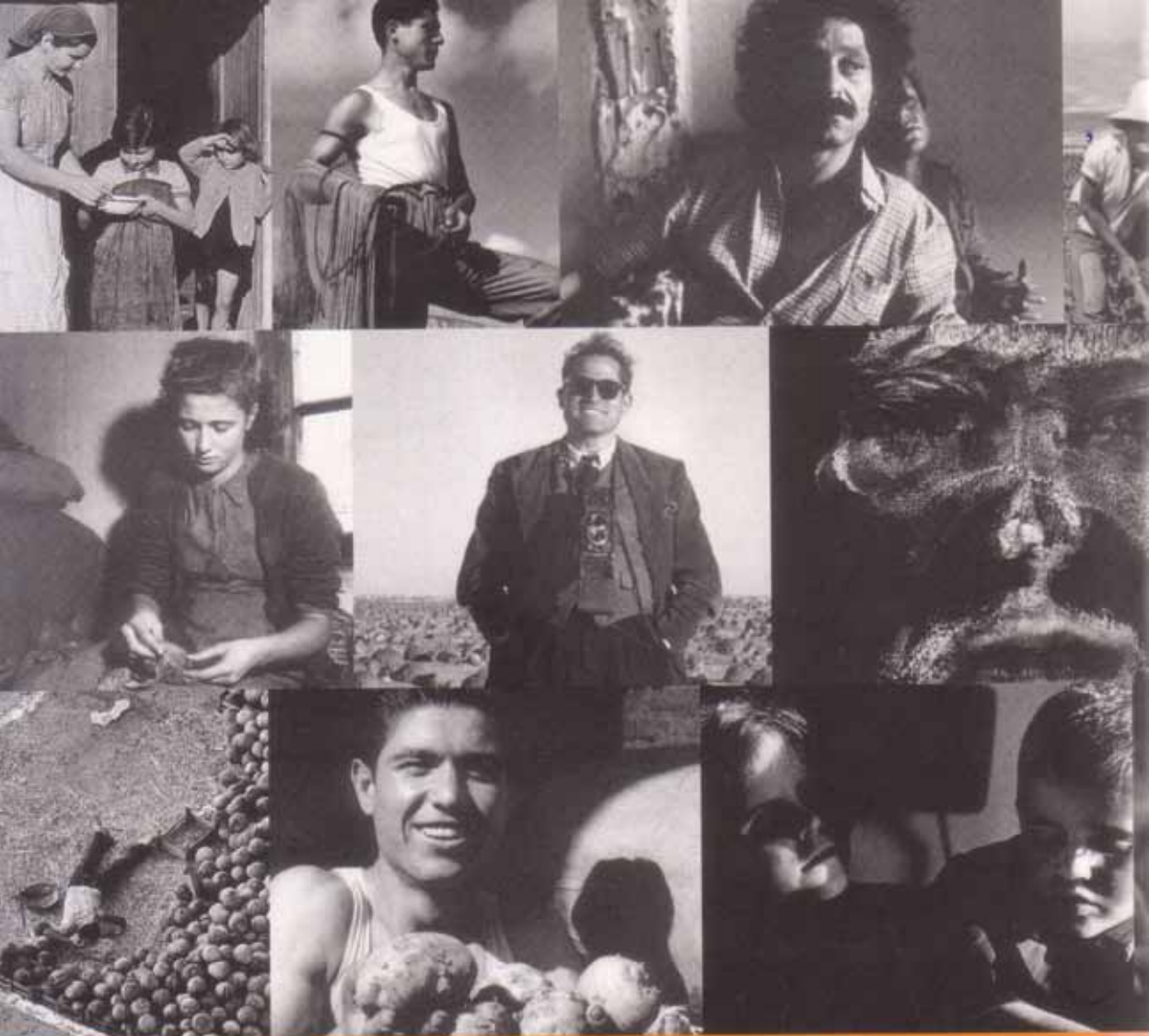
ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

pressdatabank  
GREECE









ISBN 960-7095-27-8



9 789607 095275

